

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ EHYT ry
Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n yhdistymisen raportointi ja arviointi

Sisältö

1 Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n perustaminen	4
1.1 Yhdistymistä valmistelevat järjestöt.....	4
1.1.1 Elämä On Parasta Huumetta ry	5
1.1.2 Elämäntapaliitto ry	6
1.1.3 Terveys–Hälsan ry.....	6
1.2 Raittiustyöstä ehkäisevään päihdetyöhön	7
1.3 Päihteiden käyttö nyt	9
1.3.1 Alkoholi.....	10
1.3.2 Tupakka	11
1.3.3 Huumeet.....	11
1.3.4 Raha- ja digitaaliset pelit	12
2 Yhdistymisen taustaa.....	13
2.1 Vaikuttavuus ja asiantuntijuuden yhdistäminen järjestöjen intresseissä	13
2.2 Ehkäisevän päihdetyön koordinoitirooli erityistehtävänä	13
2.3 Rahoittajan näkökulma.....	14
2.4 Oikean yhdistelmän hakemista	16
3 Yhdistymisen valmisteluprosessi	18
3.1 Neuvottelut rahoittajan kanssa	19
3.2 Yhdistymisneuvottelut käynnistyvät Vierumäellä 21.–23.6.2010.....	19
3.3 Henkilöstön ja jäsenten osallistaminen.....	21
3.4 Henkilöstön ja jäsenten näkemykset yhdistymisestä.....	24
3.4.1 Siinä voisi olla tulevaisuus!	24
3.4.2 Miksi korjata hyvää?	25
3.4.3 Tasapainoilu odotusten ja pelkojen välillä	27
4 Yhdistymisprosessi.....	29
4.1 Aiesopimus Ehkäisevän päihdetyön keskuksen perustamisesta.....	29
4.2 Yhdistymisen kriisiytyminen	30
4.3 Uuden järjestön perustaminen, henkilöstöratkaisut ja säännöt.....	31
4.4 Uuden järjestön organisaatorakenteen muodostuminen.....	33
4.5 Perustamiskokous 1.6.2011.....	35
5 EHYT ry:n toiminnan käynnistyminen	38
5.1 Toimitilojen hakua	38

5.2 Aluefoorumit ja aluekeskukset vahvistamassa paikallista työtä	39
5.3 EHYT ry:n strategiatyö	39
6 Yhdistymisprosessin arviointia	40
6.1 Fuusion käsikirjoitus	40
6.2 Yhdistymisprosessin onnistumisia	41
6.2.1 Toimiva yhteistyö edellytys onnistumiselle	41
6.2.2 Yhdistymisprosessin tärkeimmät vaiheet	42
6.3 Yhdistymisprosessin ongelmakohtia	43
6.3.1 Kipupisteitä ja vaikeita päätöksiä	44
6.4 Yhdistyminen oppimiskokemuksena	45
6.5 Lopuksi	47
LIITE 1. Taulukko 2.	48
LIITE 2: Perustamissopimus	49
LIITE 3: Toimintaperiaateluonnos	57
LIITE 4: Sääntöluonnos	58
Lähteet	59

1 Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n perustaminen

Keskustelu Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys-Hälsan ry:n mahdollisesta yhdistymisestä käynnistyi järjestöjen toiminnanjohtajien kesken vuosina 2009–2010. Järjestöjen yhdistymisen suunnittelu ja valmistelu jatkui edelleen vuosina 2010–2011, jonka aikana muun muassa käytiin lukuisia neuvotteluja järjestöjen johdon, hallitusten, rahoittajan, jäsenjärjestöjen ja henkilöstön kesken sekä valmisteltiin uuden järjestön toimintaa ja organisaatiota. Yhdistymistä käsiteltiin myös jäsenten kanssa aluekierroksilla ja henkilöstön kesken työryhmissä. Elämä On Parasta Huumetta ry, Elämäntapaliitto ry ja Terveys-Hälsan ry allekirjoittivat sopimuksen toimintansa yhdistämisestä 1.6.2011. Fuusion myötä perustettu uusi järjestö, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, aloitti toimintansa 1.1.2012.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry toimii laaja-alaisena kansalaisjärjestönä, jonka tavoitteena on vaikuttaa terveiden elintapojen puolesta. EHYT ry toimii koko maassa ja koko väestön parissa terveiden elämäntapojen edistämiseksi ja päihdehaittojen ehkäisemiseksi. EHYT ry:n tavoitteena on myös edistää yhteiskunnallista keskustelua päihdekysymyksistä sekä vaikuttaa suomalaiseen päihdepolitiikkaan ja päihdetyön kehittymiseen. EHYT ry:n työ ulottuu lapsista ja nuorista työ- ja eläkeikäisiin.

Tässä raportissa käsitellään EHYT ry:n perustamista, yhdistymisen taustoja, vaiheita ja aikataulua sekä arvioidaan yhdistymisen sujumista ja onnistumista. Lisäksi raportissa esitellään lyhyesti päihdetyön kehittymistä raittiustyöstä ehkäisevään päihdetyöhön. Raportissa kuuluu niin EHYT ry:n johdon, järjestöjen hallitusten edustajien, henkilöstön, jäsenjärjestöjen kuin sidosryhmienkin ääni. Raportin aineistona on käytetty Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n kokousten, keskusteluiden ja neuvotteluiden lukuisia muistioita. Lisäksi raporttia varten haasteltiin EHYT ry:n johtoryhmää, EHYT ry:n järjestöpäällikköä, neljää perustajajärjestöjen hallitusten edustajaa sekä Raha-automaattiyhdistyksen henkilöstöä. Haastattelut toteutettiin syksyllä 2013, jolloin EHYT ry oli ollut olemassa jo lähes kaksi vuotta. Siten yhdistymisen valmisteluista oli kulunut jo useampi vuosi, ja tämä saattaa vaikuttaa siihen, mitä haastatellut muistivat prosessista. Haastatteluiden tukena käytettiin kuitenkin yhdistymismuistioita ja muita pöytäkirjoja prosessin ajoilta. Raportissa raportoidaan myös vuoden 2010–2011 henkilöstökyselyiden tuloksia sekä Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n aluekierrosten palautteita. Lisäksi raportin lopussa esitellään lyhyesti vuoden 2013 syksyllä toteutetun EHYT ry:n sidosryhmätutkimuksen tuloksia.

Yhdistymismuistiosta saatiin raporttiin informatiivista taustatietoa yhdistymisestä sekä prosessin tarkat ajankohdat ja päivämäärät. Haastattelut taas lisäsivät taustatiedon ymmärrystä ja toivat enemmän tarinallisuutta raporttiin.

1.1 Yhdistymistä valmistelevat järjestöt

Ehkäisevän päihdetyön alueella on Suomessa toiminut paljon pieniä kansalaisjärjestöjä, joiden toimintatavat ja kohderyhmä ovat vaihdelleet, mutta osittain ne ovat myös olleet päällekkäisiä. Elämä On Parasta Huumetta ry EOPH, Elämäntapaliitto ry ja Terveys ry olivat kaikki pienehköjä ehkäisevää päihdetyötä tekeviä kansalaisjärjestöjä. Vaikka järjestöt toimivat samoilla toimintakentillä, niin varsinaisesti ne eivät tehneet päällekkäistä työtä, vaan järjestöjen toiminnot täydensivät ja hyödynsivät toisiaan. Kuitenkin pienehköinä järjestöinä

niiden haasteena oli tunnettuus, toiminnan vaikuttavuus sekä resurssien tasapainoinen suuntaaminen paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n tavoitteena oli muun muassa tupakoinnin, alkoholin, huumeiden ja pelihaittojen ehkäiseminen sekä päihitteettömän liikennekäyttämisen edistäminen. Järjestöjen toiminta kattoi laajasti koko Suomen, mutta niiden toiminta kohdistui eri ikäryhmiin: Elämä On Parasta Huumetta ry:n ja Terveys ry:n toiminnan pääkohderyhmänä olivat lapset ja nuoret, kun taas Elämäntapaliitto ry:n painopisteenä olivat pikemminkin nuoret aikuiset ja työikäiset.

Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n juuret olivat 1900-luvun alun raittiusliikkeissä, kun taas Elämä On Parasta Huumetta ry oli uudempi toimija, joka muodostui alun perin huumeiden vastaisen kampanjan toimijaksi 1990-luvulla. Elämäntapaliitolla ja Terveys ry:llä oli alun perin poliittinen tausta. Lisäksi järjestöjen suhtautuminen raittiuteen oli jossain määrin erilaista.

Henkilöstöllä mitattuna järjestöt olivat varsin samankokoisia, sillä kullakin niistä oli noin 20 työntekijää. Elämäntapaliitto ry:llä ja Terveys ry:llä henkilöstö oli sijoittunut pääosin Helsinkiin mutta osittain myös alueellisiin toimipisteisiin. Elämä On Parasta Huumetta ry:n toimisto sijaitsi Helsingissä, mutta myös sen toiminta ulottui ympäri Suomea. Järjestöjen järjestörakenteessa ja jäsenpohjassa oli eroa: Elämä On Parasta Huumetta ry:n jäsenkunta koostui henkilöjäsenistä kun taas Terveys ry:n ja Elämäntapaliiton jäsenenä oli valtakunnallisia ja paikallisia järjestöjä.

Myös avustuksilla ja toimintabudjetilla mitattuna järjestöt olivat melko samansuuruisia. Kaikki kolme järjestöä olivat riippuvaisia Raha-automaattiyhdistyksen kautta saatavasta rahoituksesta. Eniten sen ulkopuolista rahoitusta oli Elämä On Parasta Huumetta ry:llä. Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n rahoituksessa RAY:n yleisavustuksen osuus oli merkittävä.

Seuraavaksi käsitellään perustajajärjestöjä tarkemmin erikseen.

1.1.1 Elämä On Parasta Huumetta ry

Elämä On Parasta Huumetta ry EOPH oli vuonna 1997 perustettu järjestö, joka teki ehkäisevää päihdetyötä erityisesti lasten ja nuorten edun näkökulmasta. Järjestön toiminnan tavoitteena oli alkoholin, huumeiden, tupakoinnin ja pelaamiseen liittyvien haittojen ehkäiseminen. EOPH:n mottona oli, että *"kaikilla ihmisillä on oikeus saada terveyteensä, sosiaaliseen toimintakykyynsä ja hyvinvointiinsa vaikuttavaa tietoa, tukea ja apua riippumatta elämäntilanteesta tai henkilökohtaisista valinnoista."*

Järjestön toiminta oli vuorovaikutteista ja osallistavaa. EOPH hyödynsi vahvasti uutta teknologiaa, Internetiä ja sosiaalista mediaa toiminnassaan. EOPH toimi yhdessä lasten ja nuorten, heidän vanhempiensa sekä muiden lasten kasvatustyössä mukana olevien aikuisten kanssa. EOPH teki työtä nuorten parissa vuorovaikutteisesti osallistavien menetelmien avulla Internetissä sekä kasvatusten ja mobiilisti kouluissa ja oppilaitoksissa. EOPH tuotti myös haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille anonyymejä neuvonta- ja tukipalveluita Mobiiliapu-tekstiviestipalvelulla ja valtakunnallisella huumeneuvontapuhelimella. EOPH:n erityisosaamisena oli pelaaminen.

EOPH:n toimisto sijaitsi Helsingissä Mäkelänrinteessä, ja järjestössä oli 22 työntekijää. EOPH:lla oli 30–40 henkilöjäsentä, ja sen verkkoyhteisöihin oli liittynyt tuhansia nuoria.

Myös EOPH jäi yhdistyksenä olemaan yhdistymisen jälkeen.

1.1.2 Elämäntapaliitto ry

Elämäntapaliitto ry (aiemmin Suomen Elämäntapaliitto ry) oli vuonna 1993 perustettu valtakunnallinen yhteistoiminta- ja kansalaisjärjestö, joka edisti terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia ehkäisemällä päihdehaittoja. Järjestön juuret olivat 1900-luvun alun raittiusliikkeessä. Vuonna 1993 toimintansa aloittanut Elämäntapaliitto oli syntynyt kattojärjestöksi neljän järjestön, Suomen Elämäntapaliitto Elo ry:n, Kansan Raittiusliitto ry:n, Suomen Akateemisen Raittiusliiton sekä Kunnon elämä ry:n fuusion myötä. Yhdistymisen taustalla oli sekä sosiaali- ja terveysministeriön että rahoittajien toive siitä, että raittiusjärjestökentässä oli purettava päällekkäisyyksiä, uudistettava työmuotoja ja lisättävä yhteistyötä. Samaan aikaan perinteinen raittiusliike oli alkanut hiipua, kun raittiusaatteen ja -valistuksen katsottiin jääneen jälkeen ajastaan.

Elämäntapaliitto harjoitti muun muassa koulutus-, tiedotus- ja valistustoimintaa sekä terveyskasvatusta, ja sen tavoitteena oli sosiaalisen tasa-arvon ja turvallisuuden edistäminen. Järjestön toiminnan painopisteenä oli aikuisten ehkäisevä päihdetyö, mutta järjestö teki paljon työtä myös lasten, nuorten ja nuorten aikuisten parissa. Järjestön toiminnan lähtökohtana oli näkemys, jonka mukaan *”päihdekysymysten yhteiskunnallisista ratkaisuisista riippuu ihmisten hyvinvoinnin tulevaisuus, sillä päihdeiden aiheuttamat haitat koskevat kaikkia tavalla tai toisella. Ehkäisevä päihdetyön tavoitteet toteutuvat parhaiten, kun yhteiskunnassa on jokaiselle tarjolla hyvän elämän rakennusaineita. Tällöin päihteitä ei tarvita.”*

Elämäntapaliiton keskustoimisto sijaitsi Helsingin Merihaassa. Elämäntapaliitolla oli myös 20 jäsenyhdistysten kanssa ylläpidettyä kohtaamispaikkaa, Elokoloa eri puolilla Suomea. Kaikille avoimet Elokolat vähensivät syrjäytymistä sekä edistivät ihmisten terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia ehkäisemällä päihdehaittoja ja tukemalla ihmisten omaehtoista, aktiivista elämää. Kohtaamispaikoilla kävijöitä kannustettiin vuorovaikutukseen, toisten ihmisten ja ympäristön huomioon ottamiseen sekä arjen selviytymistaitojen oma-aloitteiseen kartuttamiseen.

Elämäntapaliitolla oli 16 työntekijää. Palkattua henkilöstöä oli keskustoimiston lisäksi myös Helsingin, Lahden, Pirkkalan ja Turun kohtaamispaikoissa. Elämäntapaliitolla oli 18 valtakunnallista ja 47 paikallista jäsenjärjestöä.

Elämäntapaliitto jäi yhdistyksenä olemaan EHYT ry:n yhdistymisen jälkeen. Vuonna 2014 vietetään raittiusliikkeen 100-vuotisjuhlia, ja Elämäntapaliitto vastaa juhlien järjestämisestä. Elämäntapaliitto on suunniteltu purettavan näiden juhlien jälkeen vuonna 2014.

1.1.3 Terveys-Hälsan ry

Myös Terveys-Hälsan ry:n juuret olivat raittiusliikkeessä. Terveys-Hälsan ry perustettiin vuonna 1993 viiden järjestön fuusion tuloksena suomalaisten terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Terveys ry:n perustajajärjestöt olivat Kansallinen

Terveyskasvatusliitto ry, Liikenneraittiuistyön Keskus ry, Maaseudun Raittiusliitto ry, Nuorisokasvatusliitto ry ja Terveet elämäntavat ry.

Terveys ry oli valtakunnallinen ehkäisevän päihdetyön järjestö sekä ehkäisevän päihdetyön ja terveyden edistämisen asiantuntija ja vaikuttaja. Sen toiminnan tavoitteena oli tupakan ja päihteiden käytön ehkäiseminen, päihteettömän liikenteen edistäminen ja alkoholista aiheutuvien tapaturmien ehkäisy sekä terveellisten ja turvallisten elämäntapojen edistäminen. Terveys ry:n päämääränä oli muun muassa, että yhteiskunnallinen ilmapiiri tukee päihteettömiä valintoja. Terveys ry:ssä oli vahva kokemus siitä, että vain päihteettömyyttä tukemalla edistetään yksilön omia voimavaroja sekä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Turvaamalla päihteetön lapsuus ja nuoruus ehkäistään akuutisti tapaturmia, päihtyneenä ajamista, sukupuolitauteja sekä pitkällä tähtäimellä päihteistä aiheutuvia kansantauteja, kuten mielenterveyden häiriöitä sekä syöpiä.

Terveys ry:n työn painopiste oli lapsissa ja nuorissa. Järjestön tärkeitä toimintaympäristöjä olivat koulut ja oppilaitokset sekä lasten ja nuorten vapaa-ajanviettopaikat. Terveys ry toimi vahvasti kasvattajien tukena, mutta lasten ja nuorten osallistuminen toimintaan oli tärkeää. Terveys ry teki yhteistyötä myös Puolustusvoimien kanssa.

Terveys ry:n keskustoimisto sijaitsi Helsingissä Herttoniemessä, ja lisäksi sillä oli yhdistymisen hetkellä kahdeksan aluetoimistoa eri puolilla Suomea. Terveys ry:llä oli noin 50 jäsenjärjestöä, ja sen paikallisyhdistysten toiminta oli aktiivista. Terveys ry:llä oli 18 työntekijää. Järjestöllä oli 16 valtakunnallista ja 31 paikallista jäsenjärjestöä.

Terveys ry päätettiin purkaa kevätkokouksessa 24.3.2012. Patentti- ja rekisterihallitus vahvisti purkamisen 2.11.2012. Terveys ry oli perustajajärjestöistä ainut, joka luovutti koko omaisuutensa EHYT ry:lle ja lopetti samalla toimintansa.

1.2 Raittiustyöstä ehkäisevään päihdetyöhön

Ehkäisevän päihdetyön voidaan nähdä kehittyneen raittiustyöstä. Niiden historiallisesta rinnasteisuudesta kertoo muun muassa se, että perinteistä raittiusviikkoa on ryhdytty viettämään ehkäisevän päihdetyön viikkona. (Warpenius 2002, 36.)

Suomessa raittiustyön rahoitus ja ohjaus oli keskitetty sosiaaliministeriön (vuodesta 1967 sosiaali- ja terveysministeriön) raittius- ja alkoholiosaston alaisuuteen. Osasto oli perustettu vuonna 1919 valvomaan kieltolain toimeenpanoa ja ohjaamaan kuntien ja kansalaisjärjestöjen vakaumuksellista raittiustyötä. Käytännössä raittiustyötä tekivät kuntien raittiuslautakunnat ja raittiusjärjestöjen paikallisyhdistykset. (Haatanen 1992.) Raittiuslautakuntia oli 1950-luvulla käytännöllisesti katsoen jokaisessa Suomen kunnassa (Fyhr & Kuoppala 1955, 11). Raittiuslautakunnat ja raittiussihteerin virat tulivat lakisääteisiksi vuoden 1968 alkoholilain uudistuksen yhteydessä. Vuodesta 1976 lähtien raittiussihteerin tutkinto oli edellytys alan virkoihin, mutta käytännössä tutkinnon merkitys oli vähäinen. 1980-luvulla pyrittiin nostamaan raittiustyöntekijöiden ammatillista profiilia ja vahvistamaan niiden asemaa hyvinvointivaltion asiantuntijoina. (Warpenius 2002, 37–38.)

Vastuu raittiustyöstä jakautui perinteisesti sekä kansalaistoimijoille että julkisen sektorin ammattilaisille. Raittiustyö perustui sekä valtion ohjaukseen ja valvontaan että järjestöjen ja

paikallisten yhdistysten vapaaehtoiseen toimintaan. Käytännössä järjestöt tuottivat valistuskampanjamateriaalia kuntien raittiustyön jaettavaksi. (Mt., 38.)

1980-luvulla monissa kunnissa ei ollut toimivia raittiusyhdistyksiä, joten raittiustyön toteutus oli kunnallisen raittiustoimen vastuulla (Työryhmämuistio 1986, 1, 17). Samoihin aikoihin raittiustyön sisällöt ja toimintalinjaukset muuttuivat (Warpenius 2002, 38). Raittiustyötä tehtiin yhteistyössä terveys-, sosiaali- ja koulutoimen kanssa. Perinteisesti raittiustyö oli ollut yhteydessä koulujen raittiuskasvatukseen, mutta nyt raittiustyön yhteistyöaluetta laajennettiin erityisesti terveys- ja sosiaalitoimen suuntaan. (Kuoppala 1978.)

Vuonna 1981 raittiusjärjestöt tekivät aloitteen raittiustyölaista, jonka tarkoituksena oli irrottaa raittiustyötä koskevat säännökset alkoholilaista ja itsenäistää raittiustyön asemaa. Laki tuli voimaan vuonna 1984. Laki virallisti raittiusjärjestöjen terveys- ja elämäntapakasvatukseen liittyvät tehtävät ja velvoitti raittiuslautakunnat yhteistyöhön sosiaali- ja terveystoimen kanssa. (Warpenius 2002, 39.)

Vuoden 1986 päihdehuoltolaki alkoi murentaa raittiustyön erityisasemaa. Lain mukaan terveys- ja sosiaalilautakuntien oli ehkäistävä sellaisten olosuhteiden ja elämäntapojen syntyä, jotka lisäävät alkoholin ja muiden päihteiden ongelmakäyttöä kunnassa ja välitettävä tietoa ongelmakäytön syntyyn, ehkäisyyn ja hoidettavuuteen liittyvistä tekijöistä. Sosiaali- ja terveystoimi pyrki päihteiden ongelmakäytön ehkäisemiseen, kun taas raittiustoimi tavoitteli päihteettömän elämäntavan edistämistä. Näkemys haitallisen ja haitattoman alkoholinkäytön rajoista erotti nämä toimialat toisistaan, ja yhteistyö katkesi. (Mt.)

Samoihin aikoihin raittiustyötä moitittiin tehottomuudesta sekä suurista kustannuksista, joilla ei saatu riittävästi tulosta aikaan (Piispa 1988). Raittiustyön tavoitteleva täysraittisuuden ihanne menetti asemansa politiikkaa suuntaavana periaatteena, ja raittiustyön julkishallinnollinen järjestelmä purettiin 1980–1990-lukujen vaihteessa. Muutokset eivät kuitenkaan poistaneet kokonaan kuntien velvoitteita raittiustyöhön. (Mt.) Raittiustyöntekijät leimautuivat ”raittiusihmisiksi”, joiden työllä ei ollut tieteellisiä perusteita (Kokko 1987). Raittiustyötä leimasi muun muassa hajanaisuus, viranhaltijoiden määrän vähyys, perinteisiin kangistuminen, työn laadulliset puutteet sekä asiantuntemuksen puute uusista menetelmistä (Työryhmämuistio 1990, 27).

Keskusteluun nostettiin uudet käsitteet, ”ehkäisevä päihdepolitiikka” ja ”ehkäisevä päihdetyö”, jotka kattoivat myös raittiustyön (mt.). Ehkäisevästä päihdetyöstä muodostuikin laaja-alainen kattokäsite (Warpenius 2002, 42). Raittiustyölain nojalla ei ollut mahdollista antaa kunnille sitovia määräyksiä raittiustyön konkreettisesta järjestämisestä (Työryhmämuistio 1990, 31). Yleisin toiminnan painopistealue kuntien ehkäisevässä päihdetyössä oli lapsiin ja nuoriin suuntautunut valistus. (Arminen & Koponen 1994). 1990-luvun puoliväliin mennessä paikallisen ehkäisevän päihdetyön valtakunnallinen seuranta päättyi (Warpenius 2002, 42).

Uudenlainen hallinto, rahoitusjärjestelyjen muutokset ja 1990-luvun alun lamavuodet vaikuttivat ehkäisevän päihdetyön hallinnollisiin järjestelyihin ja toimijasuhteisiin sekä kuntien että koko valtion tasolla (mt., 42). 1990-luvun alussa raittiusjärjestökentässä tapahtui fuusioita, joiden myötä niin Elämäntapaliitto ry kuin Terveys ry:kin perustettiin. Julkisen sektorin osuus päihdehuollossa väheni ja raittiustyö jäi kuntien taustalle (Kaukonen 2000). Hallinnollisesti raittiustyön uudistus loi kunnille lisää liikkumatilaa siihen, miten ehkäisevä

päihdetyö järjestetään. Kunnat saivat suuremman vapauden järjestää sosiaali- ja terveyspalvelunsa olosuhteiden mukaisesti. Paine päihdepalveluiden ja ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseen kohdistui kolmanteen sektoriin ja hankerahoituksella tuettuihin alan hankkeisiin. Alan järjestökenttä monimuotoistui, ja ehkäisevä päihdetyö on lähinnä järjestöjen tuottamien hankkeiden varassa. Hankerahoituskäytäntö on johtanut vaihteleviin kunta- ja aluekohtaisiin ratkaisuihin ehkäisevässä päihdetyössä. (Warpenius 2002, 43.)

Suomalaiset alkoholitutkijat ja kehittäjät kiinnostuivat 1990-luvun alussa yhteisöllisestä päihdehaittojen ehkäisystä (Warpenius 2002, 44). Tavoitteena oli osoittaa, että riittävästi resursoidulla paikallisella ehkäisevällä päihdetyöllä voidaan saada aikaan muutoksia kansalaisten tavoissa (Holmila 2002). Samalla ehkäisevän päihdetyön kehittäjät ja asiantuntijat kannustivat kuntia tehostamaan suunnitelmallista strategiatyötä (Mustalampi 2001), jolla haettiin ratkaisuja muun muassa kuntien hajautetun päätäntävällän ja hanketyön ongelmiin, kuten koordinoinnin puutteisiin (Warpenius 2002, 45).

Vuoden 2000 alussa voimaan tullessa Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmassa (TATO) ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan painoarvo kasvoi (Pajukoski 2000, 5). Ehkäisevän päihdetyön osalta TATO-ohjelman painopistealueiksi kirjattiin nuorten päihteiden käytön ehkäisy ja kuntien osallisuuden lisääminen alkoholianniskelun ja vähittäismyynnin valvonnassa. Ohjelman tavoitteena oli selkiyttää ehkäisevää päihdetyötä ja tehostaa yhteistyötä muun muassa vastuuhenkilön nimeämisellä. TATO-ohjelma loi perustan ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkoston perustamiselle, jonka tarkoituksena oli toimia tietoa välittävänä linkkinä. Kaiken tapahtuneen myötä ehkäisevän päihdetyön moninaisuus selkeni, ja ehkäisevä päihdetyö tuli uudella tavalla näkyväksi ja kiinnostavaksi. (Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma 2000–2003.)

Ehkäisevän päihdetyön merkitystä on korostettu voimakkaasti viime vuosina. Ehkäisevän päihdetyön työmuodot ja menetelmät ovat monipuolisia. Suuri osa toiminnasta painottuu edelleen yleiseen tiedotukseen ja valistukseen sekä materiaalien tuottamiseen, ja näille onkin edelleen tarvetta. Useat järjestöt ovat kuitenkin aktiivisesti lähteneet kehittämään myös uudentyyppisiä menetelmiä, joissa hyödynnetään nykyajan toimintaympäristöjä ja menetelmiä. Ehkäisevä päihdetyö on aktiivista ja usein verkostomaista toimintaa. (Inkeroinen & Partanen 2006; Wennberg ym. 2007, 34, 36.)

Yksi ehkäisevän päihdetyön haasteista liittyy palvelujen järjestämisvastuita koskevaan epäselvyyteen. Sekä kunnat että kolmas sektori ovat vastuussa palvelujen järjestämisestä, mutta ajoittain on vaikea löytää selkeää rajaa kunnille kuuluvien tehtävien ja kolmannelle sektorille kuuluvien tehtävien välille. Tämä on aiheuttanut sen, että niin ehkäisevän kuin korjaavan päihdetyön osalta lopullinen työn- ja vastuunjako on jäänyt epäselväksi tai tulkinnanvaraiseksi. Kuntien resurssien heikentyminen on tarkoittanut järjestöjen roolin korostumista. Rahoituksella on suuri merkitys ehkäisevän päihdetyön toiminnan ja menetelmien kehittämisessä sekä aineiston tuotannossa. Raha-automaattiyhdistys on tärkein rahoittaja. (Wennberg ym. 2007, 6.)

1.3 Päihteiden käyttö nyt

Päihteiden käytön haittavaikutukset ja käytön haittoihin liittyvät kustannukset kuormittavat paitsi päihteidenkäyttäjää itseään myös hänen lähiympäristöään ja laajemmin koko

yhteiskuntaa. Haittavaikutuksia ovat muun muassa perheenjäsenten, työtovereiden ja muiden ihmisten kokemat haitat. (Jääskeläinen & Österbeug 2013; Warpenius ym. 2013.)

Yhteiskunnan yhä vahvempi polarisoituminen, köyhyys ja syrjäytyminen kytkeytyvät tiiviisti päihdehaittoihin ja riippuvuuksiin ja kärjistävät niitä. Päihdehaitat ja sosiaaliset ongelmat ovat lisääntyneet, ja ne siis kasautuvat sosioekonomiselta asemaltaan heikompiosaisille. Viimeisinä vuosina asenteet tupakointia kohtaan ovat muuttuneet kielteisemmiksi. Samalla taas kannabismyönteinen ilmapiiri on vahvistunut. Päihteiden rinnalle on myös syntynyt uudentyyppistä riippuvuutta: pelaaminen on lisääntynyt ja nettiriippuvuus noussut erityisesti nuorten keskuudessa uudeksi ongelmaksi.

Lakisääteisistä velvoitteistaan huolimatta yhteiskunta ei ole pystynyt vastaamaan ehkäisevän työn ja hoidon tarpeeseen. Vaikuttavaa ehkäisevää työtä on muun muassa yhteiskunnan kehittäminen tasa-arvoisemmaksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Hyvä sosiaali-, terveys- ja työllisyyspolitiikka ehkäisee päihdehaittoja. Yksittäiseen elintapaan ja terveyskäyttäytymiseen puuttuminen ei riitä, jos elinympäristö ohjaa vähemmän terveelliseen suuntaan ja mahdollisuudet terveyttä tukeviin valintoihin ovat vähäiset.

1.3.1 Alkoholi

Alkoholin kulutus on vajaan 50 vuoden aikana nelinkertaistunut Suomessa, tarkemmin seitsenkertaistunut naisilla ja lähes kolminkertaistunut miehillä. Vuodesta 2007 lähtien alkoholijuomien kokonaiskulutus Suomessa on kuitenkin kääntynyt laskuun. Vuonna 2012 alkoholin kulutus oli ensimmäistä kertaa lähes kymmeneen vuoteen alle 10 litran sataprosenttisena alkoholina asukasta kohden. Alkoholijuomien kulutus on muuttunut mietoja alkoholijuomia suosivaksi. Keskioluen kulutus muodostaa lähes puolet (47 %) tilastoidusta alkoholikulutuksesta ja viinien kulutus (18 %) on kasvanut erityisesti 2000-luvulla. (Alkoholijuomien kulutus, Tilastoraportti 11/2013.) Kouluterveyskyselyn (2013) mukaan nuorten alkoholin kulutus on vähentynyt vuosista 2004–2005 ja lisäksi raittiiden nuorten määrä on lisääntynyt.

Alkoholisairaudet ovat työikäisten yleisin kuolemansyy Suomessa. Alkoholin liiallisen käytön takia menetetään arviolta noin kaksi miljoonaa työpäivää vuodessa. Lisäksi ennen aikaisesta eläköitymisestä merkittävä osa johtuu joko suoraan tai välillisesti alkoholista. Alkoholin takia Suomessa kuolee vuosittain noin 4 000 ihmistä. Päihdehaittojen suorat kustannukset ovat toista miljardia euroa vuodessa ja välilliset kustannukset moninkertaiset.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 9.10.2003 vahvistettiin Suomen alkoholipolitiikan perustavoitteeksi alkoholilain mukaisesti alkoholista aiheutuvien haittojen vähentäminen. Periaatepäätöksen mukaan alkoholipolitiikan keskeisinä tavoitteina ovat alkoholin lasten ja perheiden hyvinvoinnille aiheuttamien haittojen vähentäminen, alkoholin riskikäyttöön liittyvien haittojen vähentäminen ja alkoholijuomien kokonaiskulutuksen kääntäminen laskuun. Linjauksia on tuettu tai tarkennettu vuonna 2006 sekä kansallisissa alkoholiohjelmassa vuosina 2004–2007 ja 2008–2011. (Päihdetilastollinen vuosikirja 2012.) Keskeisiä tämän hetkisiä toimenpiteitä ovat alkoholilain kokonaisuudistus, alkoholin mielikuvamainonnan kieltäminen ja alkoholiverotuksen tarkistaminen. Alkoholijuomien valmisteveroja on korotettu neljä kertaa vuosien 2008, 2009 ja 2012 aikana. Lisäksi hallitusohjelmaan on kirjattu alkoholin käytön varhaisen puuttumisen tehostaminen. (Alkoholijuomien kulutus, Tilastoraportti 11/2013.)

1.3.2 Tupakka

Tupakkatuotteiden keskimääräinen henkilöä kohden laskettu kulutus oli suurimmillaan Suomessa 1950-luvun puolivälistä tupakkalain säätämiseen, vuoteen 1976 asti. Tupakkatuotteiden kulutus lisääntyi uudelleen 1980-luvun jälkipuoliskolla, mutta väheni huomattavasti 1990-luvulla. Suurin vähentymä sijoittuu 1990-luvun alun lamavuosiin. Tupakkatuotteiden kulutus jäi laman jälkeen pysyvästi matalammaksi.

Miesten tupakointi on vähentynyt 1980-luvulta alkaen, ja eniten se on vähentynyt ylimmässä koulutusryhmässä. Naisten tupakointi taas yleistyi aluksi, mutta pysyi 1980-luvun puolivälin jälkeen pitkään samalla tasolla. Naisten tupakointi yleistyi eniten alimmassa koulutusryhmässä. 2000-luvun puolivälin jälkeen naisten tupakointi on kuitenkin kääntynyt laskuun.

Suomalaisten nuorten tupakointi on laskussa, ja valtaosa suomalaisnuorista on tupakoimattomia. Tupakkakokeilut aloitetaan Suomessa tyypillisesti 13–15-vuotiaana. Vuoden 2011 Nuorten terveystapatutkimuksen mukaan kuitenkin noin joka viides (21 %) 16–18-vuotias tupakoi päivittäin. Kouluterveyskyselyn (2013) mukaan nuorten tupakointi on vähentynyt vuosista 2004–2005 niin 8.-9.-luokkalaisten, lukiolaisten kuin ammattiin opiskelevien keskuudessa. Tupakoinnin yleisyydessä on yhä selkeitä oppilaitostyyppin mukaisia eroja. Heikommin opinnoissaan pärjäävät nuoret tupakoivat enemmän kuin paremmin opinnoissaan pärjäävät.

Vaikka nuorten tupakointi on vähentynyt, nuorten nuuskan käyttö on lisääntynyt. Myös työikäisten miesten nuuskan käyttö on hiukan lisääntynyt. Vanhempien ikäluokkien keskuudessa nuuskan käyttö taas on selvästi harvinaisempaa. Nuuskan käyttö oli 2000-luvun alussa yleisintä 15–24-vuotiaiden miesten ikäryhmässä, mutta alkoi lisääntyä 2000-luvun puolivälissä 25–44-vuotiailla miehillä. Naiset kokeilevat ja käyttävät nuuskaa selvästi vähemmän kuin miehet. Nuuskan käyttäjät myös tupakoivat. Tupakoinnin ohella nuuskaa käyttää 22 prosenttia. Nuuskankäyttäjistä tupakoi päivittäin 13 prosenttia ja satunnaisesti 15 prosenttia. Nuuskan käyttö on yleistä urheilua harrastavien nuorten parissa. Tyttöjen päivittäinen nuuskaaminen on harvinaista.

Sähkösavuke on kasvattanut jonkin verran suosiotaan aktiivisen markkinoinnin myötä, vaikka sähkösavukkeen mainonta on tupakkalain mukaan kiellettyä.

1.3.3 Huumeet

Huumausaineiden käyttö ja niihin liittyvät ongelmat ovat pysyneet Suomessa viime vuosina melko vakaalla tasolla, mutta lähiaikoina huumeiden, erityisesti kannabiksen käyttäjämäärät ovat lisääntyneet. Vuonna 2010 noin 17 prosenttia 15–69-vuotiaista suomalaisista ilmoitti kokeilleensa joskus kannabista. Eniten kannabista käyttävät 15–34-vuotiaat. Kouluterveyskyselyn (2013) mukaan 8.-9.-luokkalaisten laittomien päihteiden kokeilut olivat hieman lisääntyneet.

Viimeisimmän arvion mukaan vuodelta 2005 huumausaineiden ongelmakäyttäjää arvioitiin olevan 0,6–0,7 prosenttia Suomen 15–55-vuotiaasta väestöstä. Lähes neljä viidestä huumeiden ongelmakäyttäjistä oli vuonna 2005 amfetamiinin käyttäjiä. Lisäksi alkoholilla on vahva asema oheispäihteenä.

Miesten osuus huumeidenkäyttäjistä on lähes 80 prosenttia. Päihdehuollon huumeasiakkaat olivat vuonna 2011 pääosin miehiä (67 %). Asiakkaiden koulutustaso oli matala ja työttömyys yleistä (61 %). Lisäksi joka kymmenes oli asunnoton. Huumehoidon tietojärjestelmän mukaan päihdehuollon huumeasiakkaiden keski-ikä oli 30 vuotta. Ensisijaisina hoitoon hakeutumiseen syynä olivat opiaatit, ja noin kymmenesosa hakeutui hoitoon stimulanttien, kannabiksen tai alkoholin takia.

1.3.4 Raha- ja digitaaliset pelit

Raha- ja digipelaaminen voidaan sisällyttää ehkäisevään päihdetyöhön, koska myös ne voivat aiheuttaa riippuvuutta. Rahapelaamisesta voi aiheutua sosiaalisia, terveydellisiä ja taloudellisia haittoja. Näitä voi aiheutua pelaajalle itselleen, hänen lähiyhteisölleen ja koko yhteiskunnalle.

Rahapelaaminen on lisääntynyt Suomessa huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja suurin osa suomalaisista pelaa joskus rahapelejä. Tähän on ennen kaikkea vaikuttanut pelimahdollisuuksien lisääntyminen. Suomessa rahapelejä pelataan keskimääräistä enemmän kuin muualla Euroopassa. Kolme neljästä suomalaisesta pelaa rahapelejä säännöllisesti. Viikoittain suomalaisista pelaa rahapelejä 46 prosenttia. Miehet pelaavat rahapelejä selvästi naisia enemmän. Yleisintä pelaaminen on 25–34-vuotiaiden keskuudessa.

Yleinen 18 vuoden alaikäraja asetettiin lokakuussa 2010, jolloin arpajaislakia uudistettiin. Rahapelaamisen alaikärajan nostaminen 18 ikävuoteen on vähentänyt nuorten pelaamista. Kuitenkin lähes kaikki kouluikäiset lapset ja nuoret ovat pelanneet jotakin digitaalista peliä ja suuri osa heistä myös pelaa säännöllisesti.

Digitaalisilla peleillä tarkoitetaan tietokone- ja konsolipelejä, verkkopelejä sekä mobiililaitteilla, kuten kännyköillä, pelattavia pelejä. Lähes kaikki kouluikäiset lapset ja nuoret ovat pelanneet jotakin digitaalista peliä ja suuri osa heistä myös pelaa säännöllisesti. Vuoden 2010 Pelaajabarometrin mukaan 10–19-vuotiaista nuorista yli 97 prosenttia pelasi digitaalisia pelejä toisinaan ja noin 90 prosenttia pelasi vähintään kerran kuukaudessa.

Parhaimmillaan pelaaminen on viihdyttävä ja hyödyllinen vapaa-ajanviettotapa. Pelaamisella on paljon myönteisiä vaikutuksia, jotka voivat tukea lasten ja nuorten kehitystä. Pelaaminen voi kehittää muun muassa kognitiivisia, motorisia ja sosiaalisia taitoja.

Useimmille ihmisille pelaamisesta ei kehity ongelmaa, mutta joidenkin on vaikea kontrolloida omaa pelaamistaan. Tarkkoja rajoja ongelmattoman pelaamisen, riskipelaamisen, ongelmapelaamisen ja peliriippuvuuden välille on vaikeaa vetää. Pelaamisen ongelmallisuutta ei voi mitata vain siihen käytetyllä ajalla, vaan keskeisempää on tarkastella, kuinka pelaaminen vaikuttaa muuhun elämään. Ongelmat vaihtelevat vakavuudeltaan satunnaisesti lykkääntyneistä laskuista aina vakaviin terveys-, talous- ja ihmissuhdeongelmiin sekä rikollisuuteen. Vuoden 2011 väestökyselyn perusteella ongelmapelaajiksi luokiteltiin vajaa kolme prosenttia Suomen 15–74 -vuotiaasta väestöstä. Rahapelaamisesta aiheutuvia haittoja kohdataan myös nuorten keskuudessa.

2 Yhdistymisen taustaa

Seuraavissa luvuissa käsitellään EHYT ry:n yhdistymisen taustaa tarkemmin. Yhdistymisen taustalla oli monia syitä, muun muassa ehkäisevän päihdetyön näkyvyyden lisääminen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun vaikuttaminen, erityistehtävien haltuunotto sekä rahoittajan neuvot ehkäisevän päihdetyön tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi. Pienet järjestöt kantoivat huolta toimintansa jatkuvuudesta ja olivat valmiita pohtimaan keinoja, kuinka niiden tekemää työtä voisi tehostaa.

2.1 Vaikuttavuus ja asiantuntijuuden yhdistäminen järjestöjen intresseissä

Elämäntapaliitossa ja Terveys ry:ssä oli pohdittu päihdejärjestöjen yhdistymisiä jo pitkään ennen kuin varsinainen yhdistymisprosessi vuonna 2010 alkoi. Yhdistymishankkeen tavoitteena oli saada aikaan vahvempi toimija ja yhteiskunnallisesti vaikuttavampi organisaatio ehkäisevään päihdetyöhön. Uusi, suurempi järjestö saisi paremmin äänensä kuuluviin. Järjestöjen toiminnan yhdistämisen, laajentamisen ja kehittämisen haluttiin mahdollistavan vaikuttavamman viestinnän ja yhteiskunnallisen keskustelun sekä yhteiskunnallisiin päätöksiin vaikuttamisen. Yhdistyvän järjestön nähtiin toimivan myös ehkäisevää päihdetyötä tekevien järjestöjen yhteisen äänen kokoajana ja yhteistyön mahdollistajana.

Yhteistyön tavoitteena oli myös turvata tulevaisuudessa ehkäisevälle päihdetyölle mahdollisimman hyvät järjestöresurssit koko Suomeen. Päämääränä oli, että uusi, suurempi järjestö kykenee toimimaan laajasti sekä paikallisella että alueellisella tasolla kuin myös valtakunnallisella ja jopa kansainvälisellä tasolla. Tämä vahvistaisi tulevaisuudessa sekä aluetoimintaa että perusjärjestötoimintaa. Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n toiminnan yhteensovittaminen lähti siten liikkeelle ennen kaikkea ehkäisevän päihdetyön tulevaisuuden tarpeista.

Ehkäisevää päihdetyötä tekevien järjestöjen yhteistyön tiivistämisen ja uuden toimintamallin etsimisen taustalla oli myös tarve kokonaistalouden tehostamiseen ja synergiahyötyihin. Järjestöt tavoittelivat muun muassa niiden toiminnallisten asioiden, tilojen ja hallinnon yhdistämistä. Tällä haluttiin tehostaa varsinaista järjestötoimintaa, sillä järjestöjen yhdistymisen ajateltiin vapauttavan sekä taloudellisia että henkilöresursseja päällekkäisestä toiminnasta ja päällekkäisistä tukipalveluista monipuolisempaan ja kattavampaan ehkäisevään päihdetyöhön.

2.2 Ehkäisevän päihdetyön koordinoitirooli erityistehtävänä

Myös muilla suomalaisilla järjestöillä oli yhdistymissuunnitelmia. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry STKL:n, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys ry YTY:n ja Terveiden edistämisen keskus ry Tekryn yhdistyminen SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:ksi alkoi samaan aikaan kuin EHYT ry:n yhdistyminen vuoden 2009 alussa. Tähänkin fuusioon sysäys oli tullut vuonna 2008 RAY:sta. RAY:n mukaan kolmen keskusjärjestön sijaan tarvittiin vain yksi, jotta toiminta olisi taloudellista ja vaikuttavaa.

Terveiden edistämisen keskus Tekry vastasi aiemmin ehkäisevän päihdetyön koordinaatiotehtävästä. Vuoden 2012 alussa toimintansa aloittanut SOSTE ei sisällyttänyt

tehtäviinsä minkään yksittäisen sosiaali- ja terveysalan toimialan sisällöllisiä tehtäviä. Myöskään päihdejärjestöt eivät kokeneet, että keskusjärjestö voisi ottaa ehkäisevän päihdetyön koordinaatoroolin. Samalla tarve ehkäisevän päihdetyön koordinointiin ja tukemiseen kuitenkin säilyi.

Ehkäisevän päihdetyön koordinaation järjestämisestä käytiin RAY:n aloitteesta päihdejärjestöjen yhteistä keskustelua vuosina 2010–2011. Keskustelua ept-koordinaatiosta käytiin järjestöjen kesken hyvässä hengessä, ja moni järjestö ilmaisi kiinnostuksensa tämän roolin sisällyttämisestä tehtäviinsä. Pienehköinä ehkäisevän päihdetyön järjestöinä ei EOPH, Elämäntapaliitto tai Terveys ry olisi saanut yksinään ehkäisevän päihdetyön koordinaatoroolia. Suuremmissa järjestöissä taas tehtiin paljon korjaavaa päihdetyötä. Yhdistyvien keskusjärjestöjen linjaus jättää ehkäisevän päihdetyön koordinaatio pois toiminnastaan kannusti ehkäisevää päihdetyötä tekeviä järjestöjä edelleen yhdistämään oman toimintansa.

Ehkäisevän päihdetyön järjestöjen yhdistymisen seurauksena toimialalle syntyikin uusi järjestö, EHYT ry, jonka toimintaan sisällytettiin ehkäisevän päihdetyön koordinoitivastuu. Ehkäisevän päihdetyön kentän kokoaminen ja ehkäisevän päihdetyön koordinoinnista vastaaminen muodostuivat EHYT ry:n erityistehtäviksi.

2.3 Rahoittajan näkökulma

Suomessa toimi 2000-luvun alussa kymmeniä päihdejärjestöjä, joiden toiminta mahdollistui paljolti Raha-automaattiyhdistyksen avustuksien turvin. Päihdejärjestöjä oli Suomessa perustettu lukuisia saman toiminnon ympärille, mutta niiden toimintatavat ja käyttämät menetelmät vaihtelivat. Suomessa ehkäisevän päihdetyön tulkinta ja se, mitä toiminta piti sisällään, oli moninaista. Esimerkiksi käsitykset ehkäisevästä päihdetyöstä, sen tavoitteista ja roolista sekä palvelujen järjestämistä vastaavista järjestökentässä olivat hyvin erilaisia ja usein myös vaikeasti konkretisoitavissa. Lisäksi ehkäisevän päihdetyön käsitteet ja toimintatavat olivat myös monella tavalla jäsentymättömiä ja vakiintumattomia. Stakesin tuottamassa päihdepalvelujen tilaa käsittelevä raportissa vuodelta 2006 (Inkeroinen & Partanen, Työpapereita 7/2006) todettiin, että *”ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan Suomessa verkostomaisesti viranomaisten, järjestöjen, seurakuntien, elinkeinoelämän ja muiden paikallisten toimijoiden moninaisena yhteistyötä”*.

Ulkopuolinen rahoitus takasi sen, että järjestöt pystyivät toteuttamaan ja kehittämään ehkäisevää päihdetyötä. Päihdetyön avustukset olivat kasvaneet 2000-luvulla. Vuonna 2000 RAY myönsi avustusta raittiustyön ja päihdehuollon edistämiseen yhteensä 12,7 miljoonaa euroa, kun taas vuonna 2006 RAY suuntasi noin 30 miljoonaa euroa alkoholin ja muiden päihteiden käytön vastaisen työn ennaltaehkäiseviin, kansalaistoimintaa aktivoiviin ja päihdepalveluja kehittäviin hankkeisiin. Avustuspotti jaettiin lukuisien järjestöjen kesken. Ehkäisevän työn osuus tästä oli 12 miljoonaa.

RAY:n avustustoiminta oli vahvasti kehityksen alla vuonna 2008. Kehitystyön taustalla oli muun muassa Suomessa vuonna 2008 alkanut talouden taantuma, joka vaikutti myös RAY:n avustuspottiin tuntuvasti. Vuonna 2010 RAY:n myöntämiin avustuksiin oli tulossa huomattavia leikkauksia, mikä merkitsi välttämättömiä muutoksia myös avustustoimintaan. Tämä tarkoitti myös päihdejärjestöille jaetun avustussumman pienenemistä. Esimerkiksi Terveys ry:lle myönnetty yleisavustus vuodelle 2009 oli jo pudonnut kokonaisuudessaan viisi

prosenttia aiemmasta avustuksesta. Tämä aiheutti epävarmuutta ja myös epätietoisuutta järjestön toiminnan laajuuden suhteen. Taloustilanteen muutokset Suomessa ja vähennykset RAY:n rahoituksessa ovat siis toimineet järjestöille pakotteena pohtia toimintatapojaan, menetelmiään sekä työnsä tuloksellisuutta.

RAY:n tilaamassa raportissa vuonna 2007 (Wennberg, ym. 2007) arvioitiin RAY-avusteisen järjestöjen toteuttaman ehkäisevän päihdetyön sen hetkistä tilaa. Arvioinnin mukaan järjestöjen ehkäisevän päihdetyön lähivuosien keskeisiä haasteiksi mainittiin uusien työmenetelmien kehittäminen, jo hyväksi havaittujen menetelmien kuvaaminen ja levittäminen, kumppanuusverkostojen rakentaminen sekä yhteistyö kuntasektorin kanssa.

Raha-automaattiyhdistyksen avustusstrategian (2012–2015) uudistamistyön yksi linjaus oli, että RAY:n kautta jaettavat avustukset haluttiin suunata entistä pienemmälle määrälle järjestöjä. Tärkeäksi RAY:n avustustoiminnassa koettiin se, että rajalliset avustusvarat ohjautuvat jatkossa mahdollisimman vaikuttavaan työhön. RAY:n strategian mukaisesti avustukset suunnattiin entistä vahvemmin laajempiin hankekokonaisuuksiin, hankkeisiin joissa on mukana aito kehittämisenäkökulma sekä kehitettyjen, hyvien ehkäisevän päihdetyön käytäntöjen juurruttamiseen ja levittämiseen. RAY halusikin luoda edellytyksiä entistä vahvempien ja tuloksellisempien järjestökokonaisuuksien syntymiselle. Avustusstrategian mukaisesti RAY rohkaisi järjestöjä sekä keskinäiseen yhteistyöhön että aktiiviseen kumppanuuksien ja yhteistoimintamahdollisuuksien etsimiseen muun muassa kuntien, yritysten ja muiden terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen kannalta tärkeiden toimijoiden kanssa. Viestinä oli, että monissa yhteiskunnallisissa tavoitteissaan suuretkin järjestöt ovat yksinään usein liian pieniä. (Avustusstrategia 2012–2015.) Lisäksi RAY edellytti, että ehkäisevässä päihdetyössä käytetään laatukriteereitä.

Vuonna 2009 Raha-automaattiyhdistys kutsui päihdetyötä tekeviä ja RAY:n avustusta saavia järjestöjä koolle ja selvitti näiden kanssa järjestöjen sen hetkistä tilannetta ja toimintaa. RAY:n viestinä järjestöille oli, että samantyyppistä päihdetyötä tekeviä järjestöjä oli Suomessa liikaa, ja että järjestöjen tekemä työ oli liian hajanaista ja päällekkäistä. RAY kehotti järjestöjä pohtimaan yhdistymisen mahdollisuutta, sillä yhdistämällä voimansa järjestöjen työ olisi vaikuttavampaa, tuloksellisempaa ja taloudellisempaa. Lisäksi järjestöt voisivat saada enemmän aikaan. Järjestöt käyttivät yhteiskunnan varoja valtavasti muun muassa järjestöjen hallinnointikuluihin. Myös sen takia järjestöfuusioita oli syytä harkita tarkkaan.

Lisäksi RAY kyseenalaisti myös valtakunnallisten päihdejärjestöjen aluetyön merkityksen ja vaikuttavuuden. RAY nosti esille kysymyksen, millä tavoin silloisen järjestötoiminnan resurssit voisi vahvemmin suunnata myös alueelliselle ja paikallistasolle. Tämä oli tärkeä kysymys myös yhdistymistä pohtivien kolmen järjestön näkökulmasta, sillä sekä Terveys ry:n että Elämäntapaliiton toiminnassa aluetyöllä oli suuri merkitys.

Päihdejärjestöjen yhdistymistä edisti myös rahoittajan eli Raha-automaattiyhdistyksen luoma paine. RAY antoi järjestöille sysäyksen pohtia toimintaansa sekä suunnitella mahdollista järjestöjen yhdistymistä. RAY viestitti järjestöille tulevasta muutostarpeesta, ja osa avustusta saavista järjestöistä vastusti muutoksia aluksi vahvasti. RAY:n tavoitteena oli ylipäänsä vaikuttavampien kokonaisuuksien syntyminen. Päihdejärjestöjen näkökulmasta nämä muutokset tulivat oikeaan aikaan, sillä niillä oli jo ollut yhdistymissuunnitelmia.

Toisaalta yhdistymissuunnitelmat lähtivät liikkeelle järjestöistä itsestään. Järjestöjen yhdistyminen olikin vapaaehtoista, mutta toisaalta, järjestöjen avustuksien jatkosaannin näkökulmasta tarpeellista. Yhden ison järjestön saamat avustukset voisivat kokonaisuudessa olla suuremmat kuin yksittäisten pienehköjen järjestöjen saamat avustukset.

2.4 Oikean yhdistelmän hakemista

RAY:n tulevien avustusmuutosten takia Elämäntapaliitto ja Terveys ry kantoivat huolta kilpailukyvyystään tulevaisuudessa. Elämäntapaliitto kävi vuosina 2008–2010 kahdet yt-neuvottelut, joiden seurauksena oli jo jouduttu tekemään henkilövähennyksiä. Yt-neuvottelut johtuivat muun muassa RAY:n päätöksestä lakkauttaa huumausaineiden vastaiseen työhön kohdennettu avustus. Vähennykset vastasivat noin kahta henkilötyövuotta. Lisäksi RAY oli jo pienentänyt Terveys ry:n avustusta, ja rahoituksen pelättiin edelleen laskevan seuraavina vuosina. Lisäksi tiedettiin, että RAY vähentäisi järjestöjen aluetyön rahoitusta. Elämäntapaliitto ja Terveys ry huolehtivat oman toimintansa jatkosta, ja tähän ratkaisuksi nähtiin voimien yhdistäminen. Lisäksi päätösten valmistelu vaikutti kiireelliseltä. EOPH:n taloudellinen tilanne oli jossain määrin toinen, koska se sai rahoitusta useasta lähteestä hankkeisiinsa.

Päihdejärjestöjen yhdistymisiä oli pohdittu aika ajoin jo ennen EHYT ry:n perustamistakin. Esimerkiksi EOPH teki jo 2000-luvun alkupuolella Elämäni Sankari ry:n kanssa aiesopimuksen yhdistymisestä, mutta yhdistymissuunnitelmat kuitenkin peruuntuivat vuonna 2006. Ensimmäisenä Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n yhdistymistä ehdotti Elämäntapaliiton toiminnanjohtaja Vertti Kiukas Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry:n järjestämällä Sosiaalijohdon neuvottelupäivillä vuonna 2008. Yhdistymissuunnitelmat etenivätkin vuosina 2008–2009 niin, että Elämäntapaliitto ja Terveys ry keskustelivat jo yhteisistä toimitiloista vuonna 2009. Silloin muutto yhteisiin tiloihin Helsingin Merihakaan peruuntui Terveys ry:n hallituksen toimesta. Sekä Elämäntapaliitolla että Terveys ry:llä oli poliittiset taustat, ja niiden arvotaustojen erot tekivät yhdistymisen vaikeaksi ilman kolmatta toimijaa. Tässä yhdistelmässä EOPH oli hyvä kolmas järjestö poliittiselta taustaltaan täysin neutraalina, uutena järjestönä. Kaiken lisäksi Elämä On Parasta Huumetta ry teki jo yhteistyötä niin Elämäntapaliiton kuin Terveys ry:n kanssa. EOPH lähti fuusioneuvotteluihin mukaan luottavaisin mielin.

Yhdistyvät järjestöt olivat toimineet ehkäisevän päihdetyön kentällä jo monien vuosien ajan, mutta silti niiden tunnettuus Suomessa oli melko huonoa. Lisäksi pienehköinä järjestöinä niillä oli vaikeuksia saada äänensä kuuluviin yhteiskunnallisessa keskustelussa. Yhdistyminen antoi järjestöille *”massaa puhua ja vaikuttaa”* suomalaiseen päihdepolitiikkaan. Ilman yhdistymistä järjestöt olisivat todennäköisesti *”jääneet junnaamaan yhä vain paikoilleen”*. Jos järjestöjen yhdistymistä ei olisi tapahtunut, olisi tämä voinut tarkoittaa vähittäistä ja asteittaista järjestötoiminnan hiipumista.

Päihdejärjestöt tekivät muutenkin jo keskinäistä yhteistyötä. Järjestöjen näkökulmasta yhteistyön tiivistäminen ei kuitenkaan ollut vastaus tilanteeseen. EOPH ja Terveys ry tekivät samankaltaista ennaltaehkäisevää päihdetyötä erityisesti lasten ja nuorten parissa. EOPH:n koulutyö oli Terveys ry:n toiminnasta poiketen Etelä-Suomi-painotteista, ja sen toiminnan keskiössä oli Internetissä tapahtuva nuorten kohtaaminen. Yhdistymisen seurauksena EOPH:n tekemän työn uskottiin voivan laajentua laajemmalti koko Suomeen. EOPH:n Internetissä tapahtuva työ taas täydensi toiminnallisesti sekä Elämäntapaliiton että Terveys ry:n työtä.

Terveys ry:stä ja EOPH:sta poiketen Elämäntapaliiton toiminta kattoi myös aikuiset. Lisäksi Elämäntapaliiton Elokolo-toiminta ja Terveys ry:n aluetoiminta täydensivät toisiaan. Nämä tekijät – aluetyön monipuolisuus, työn kohdistuminen eri ikäryhmiin ja erilaiset toimintatavat – täydensivät toisiaan ja monipuolistivat EHYT ry:n toimintaa. Toisaalta taas EOPH:n, Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n toiminta oli tarpeeksi samantyyppistä, jotta yhdistyminen oli ylipäänsä mahdollista. Yhdistyminen ja uuden järjestön toiminta ei sotinut perustajajärjestöjen periaatteita vastaan, vaan uudessa järjestössä jatkettiin entisten linjojen mukaisesti. Yhdistymisen myötä EHYT ry:stä muodostui vahva asiantuntija- ja kansalaisjärjestö, jonka toiminta kattoi koko väestön ja koko Suomen.

Keskeisiä tekijöitä uuden toimintamallin suunnittelulle olivat siis muun muassa:

- Vaikuttavamman ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen
- Yhteiskunnallisesti vaikuttavamman organisaation tarve
- Aluetoiminnan ja perusjärjestötoiminnan vahvistaminen
- Toimintaympäristön muutokseen vastaaminen
- Kokonaistalouden tehostaminen synergioita hakemalla.

3 Yhdistymisen valmisteluprosessi

Järjestöjen omien tarpeiden pohjalta sekä RAY:n antaman alkusysäyksen jälkeen järjestöjen yhdistyminen eteni järjestöjen toimesta. RAY ei osallistunut varsinaisiin yhdistymisneuvotteluihin, mutta järjestöt pitivät RAY:n tietoisena yhdistymisen etenemisestä.

Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n toiminnanjohtajat aloittivat yhdistymiskeskustelut vuosina 2009–2010. Järjestöjen yhdistymistä käsiteltiin niiden hallinnoissa ensimmäisen kerran vuoden 2010 alkupuolella. Yhdistymisen aikatauluun liittyen oli päätetty, että järjestön perustamiseen liittyvät valmistelutoimet tehdään vuoden 2010 aikana, jotta uuden järjestön perustaminen etenisi riittävän vauhdikkaasti. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry perustettiin 1.6.2011, jolloin Elämä On Parasta Huumetta ry, Elämäntapaliitto ry ja Terveys ry allekirjoittivat sopimuksen toimintansa yhdistämisestä 1.1.2012 alkaen.

Yhdistymishanke oli aluksi nimellä Ehkäisevän päihdetyön keskus ry – Centret för rusförebyggandet rf, ja tätä nimeä käytettiin yhdistymisen aiesopimuksessa vuonna 2010. Myös muita mahdollisia nimivaihtoehtoja mietittiin. Myöhemmin yhteistyötoimikunta keskusteli järjestön nimivaihtoehtoehdoista, ja päätyi esittämään nimeä Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. Ruotsinkielistä nimeä ei vielä tuolloin päätetty. Nimen haluttiin kuvaavan selkeästi järjestön toimintaa. Järjestön kotipaikaksi määriteltiin Helsinki ja toiminta-alueeksi koko Suomi.

Taulukko 1. Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n yhdistymisen aikataulua

Ajankohta	Prosessi
2009–2010	Yhdistymisneuvottelut käynnistyvät
3.6.2010	Neuvottelut RAY:n kanssa
21.–23.6.2010	Yhdistymisneuvottelut Vierumäellä
1.10.2010	Aiesopimus Ehkäisevän päihdetyön keskuksen perustamisesta
syksy/talvi 2010–2011	Aluekierrokset
1.6.2011	Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n perustaminen, yhdistymissopimuksen allekirjoittaminen
1.1.2012	Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry aloittaa toimintansa
25.4.2012	Järjestö muuttaa uusiin tiloihin
1.1.2013	EHYT ry:n organisaation tarkastelu
2013-	Strategiaprosessi

(Tarkempi taulukko:

LIITE 1: Taulukko 2. Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n yhdistymisen aikataulua)

Seuraavissa luvuissa selvitetään tarkemmin EHYT ry:n yhdistymisprosessin kulkua eri vaiheineen ja aikatauluineen sekä tarkastellaan henkilöstön ja jäsenjärjestöjen osallistumista prosessiin.

3.1 Neuvottelut rahoittajan kanssa

Uuden järjestön perustamisessa Raha-automaattiyhdistyksen linjaukset olivat merkittäviä. Myös yhdistymisen rahoituksen hankkiminen oli keskeinen tekijä. EOPH:n, Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n toiminnanjohtajat neuvottelivat Raha-automaattiyhdistyksen kanssa yhdistymisprosessin rahoituksesta kevään 2010 aikana. Varsinainen neuvottelu käytiin EOPH:n toiminnanjohtaja Kari Vuorisen, Elämäntapaliiton toiminnanjohtaja Vertti Kiukkaan, Terveys ry:n toiminnanjohtaja Kristiina Hannulan sekä RAY:n Avustusosaston osastopäällikkö Mika Pyykön ja avustusvalmistelun tiimivastaava Jussi Heinosen välillä 3.6.2010.

RAY oli edistämässä yhdistymisen valmistelua, mutta sen jälkeen järjestöillä oli vapaat kädet selvittää ja sopia yhdistymiseen liittyvät asiat parhaaksi katsomallaan tavalla, kunhan yhdistymisellä oli perustajajärjestöjen hallituksien suostumus. RAY myönsi yhdistymisen ja suunnittelu- ja valmisteluprosessille taloudellista tukea vuodelle 2011 yhteensä 50 000 euroa. Tuki haettiin kohdennettuna toiminta-avustuksena (Ak), ja tuen hausta sekä määrärahan hallinnoinnista vastasi Terveys ry. Määrärahasta osoitettiin jokaisen järjestön käyttöön 10 000 euroa, ja loppujen 20 000 euron käytöstä voitiin sopia osapuolten kesken.

RAY tarjosi yhdistymisneuvotteluihin myös kokoustiloja sekä lupasi mahdollistaa myös uusien toimitilojen hankkimisen. Lisäksi päätettiin, että jos uusi järjestö perustetaan neuvotteluiden myötä, ensimmäisenä toimintavuotena RAY:n avustus on suurempi kuin kolmen järjestön yhteensä saama avustus, koska järjestön perustaminen aiheuttaa paljon kuluja alkuvaiheessa. Sovittiin myös, että muutaman vuoden kuluttua yhdistymisestä RAY tarkastaa, millainen uudesta järjestöstä on muotoutunut, ja onko se saavuttanut sille asetetut tavoitteet. Tämän jälkeen tarkistetaan lopullinen avustustaso.

Yhdistymistä valmistelevat neuvottelut perustajajärjestöjen ja RAY:n kesken sujuivat hyvin, ja neuvotteluiden seurauksena päätettiin, että järjestöt jatkavat yhdistymisneuvotteluitaan.

3.2 Yhdistymisneuvottelut käynnistyvät Vierumäellä 21.–23.6.2010

Järjestön yhdistymisneuvottelut jatkuivat, ja perustajajärjestöjen hallituksien muodostama yhteistyötoimikunta aloitti keskustelut 21.–23.6.2010 Vierumäellä uuden järjestön perustamisesta ja siihen liittyvistä asioista aikatauluineen. Yhteistyötoimikuntaan kuuluivat EOPH:sta Veli-Pekka Sinervuo, Kari Vuorinen ja Vesa Mauriala, Elämäntapaliitosta Vertti Kiukas, Marko Laitinen ja Sakari Lehtinen sekä Terveys ry:stä Arja Jääskeläinen, Vesa-Matti Seppälä ja Kristiina Hannula. Työryhmällä oli valtuus keskustella ja selvittää toiminnallisen yhteistyön syventymistä ja mahdollisuuksia järjestöjen yhdistymiseen.

Vierumäellä käyty keskustelu on raportissa omana lukunaan, koska siellä tehtyjen päätösten ja sopimusten sekä syntyneen luottamuksen pohjalta yhdistyminen saattoi edetä. Vierumäellä käydyt neuvottelut nousivat sekä perustajajärjestöjen hallitusten edustajien että EHYT ry:n johdon haastatteluissa erittäin merkittäväksi yhdistymisprosessin vaiheeksi. Yhteistyö järjestöjen toiminnanjohtajien kesken vaikutti sujuvan hyvin, ja tämä lisäsi myös järjestöjen hallitusten luottamusta yhdistymisprosessiin.

Vierumäen kolmepäiväisten yhteistyöneuvotteluiden tavoitteena oli, että yhteistyötoimikunta keskusteli yhdistymisestä mahdollisimman avoimesti keskenään. Avoimuuden

ajateltiin olevan ensiarvoisen tärkeää uutta järjestöä luotaessa. Avoimen keskustelun ja yhdistymiseen liittyvän tiedonkulun ajateltiin myös herättävän luottamusta perustaja-järjestöjen henkilöstön ja jäsenjärjestöjen välillä. Toisena tärkeänä tavoitteena Vierumäellä oli, että keskustelujen pohjalta Terveys ry:n ja Elämäntapaliitto ry:n 110 jäsenjärjestölle ja EOPH:n henkilöjäsenille kulkee yhdistymisestä yhtenäinen viesti.

Vierumäen neuvottelut keskittyivät osittain kolmen järjestön palkatun henkilöstön näkökulmiin. Vierumäellä päätettiin selvittää henkilöstön odotuksia yhdistymiseen liittyen. Vierumäellä käydyissä neuvotteluissa selvisi, että työntekijät odottivat uuden järjestön olevan ennen kaikkea vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja. Uuden järjestön oli myös pystyttävä osoittamaan, että sen toiminnalla saadaan aikaan jotakin uutta, mutta samaan aikaan uuden järjestön oli oltava riittävän tuttu. Yhdistymisen tavoitteena oli luoda uudelle järjestölle täysin uudenlainen rakenne, joka kuitenkin tuntuu kotoisalta, mutta luo samalla lisäarvoa ehkäisevään päihdetyöhön. Yhdistymisen myötä perustajajärjestöjen ja henkilöstön oli myös kyettävä arvioimaan kriittisesti toimintojaan. Erityisesti poisoppiminen koettiin yhdeksi yhdistymisen haasteeksi.

Yhdistymisen haasteet

Vierumäen toisena päivänä keskusteltiin myös yhdistymisen haasteista ja riskeistä. Olenaiseksi haasteeksi mainittiin kentän (jäsenjärjestöjen, sidosryhmien ja henkilöjäsenien) osallistuminen prosessiin. Järjestöjen kaikilla jäsenillä oli oltava samanlainen mahdollisuus osallistua yhdistymisprosessiin ja liittyä uuden järjestön jäseniksi. Samalla kuitenkin tiedostettiin, etteivät jäsenjärjestöt välttämättä halunneet liittyä uuden järjestön jäseniksi. Haasteeksi koettiin myös vallan jakautuminen organisaatiossa. Perustajajärjestöjen henkilöstöä tai kenttää ei saada sitoutumaan yhdistymisprosessiin, jos prosessi kulkee vain järjestöjen ylätasolla jättäen henkilöstön ja jäsenten mielipiteet huomiotta. Myös uuden järjestön hallinnon pelättiin muotoutuvan liian raskaaksi.

Merkittävän haasteen yhdistymiselle muodosti myös se, että perustajajärjestöillä oli jonkin verran erilainen käsitys päihdetyöstä sekä erilaiset toimintakulttuurit ja ideologia. Huolta herätti myös mahdollinen yhdistymisen epäonnistuminen, etenkin kun taustajärjestöt olivat haasteista huolimatta kehittyviä ja elinkelpoisia järjestöjä. Toisaalta järjestöjen erilainen tausta koettiin myös vahvasti uuden luomisen mahdollisuuksiksi.

Aluetyön toteuttaminen ja sen merkitys uudessa järjestössä herätti myös pohdintaa. Vierumäen keskusteluissa päätettiin, että järjestökenttä on otettava mahdollisimman laajasti mukaan keskusteluihin. Lisäksi järjestöjen yhdistymistä ja koko yhdistymisprosessia oli käytävä mahdollisimman huolellisesti ja avoimesti läpi sekä henkilökunnan että koko jäsenjärjestökentän kanssa. Neuvotteluissa päätettiin, että järjestöjen yhdistymisessä selkeä ja avoin prosessi oli ainoa vaihtoehto, jotta yhdistyminen onnistuu. Vierumäellä linjattiin myös, että perustajajärjestöjen henkilökunta siirtyi vanhoina työntekijöinä uuteen järjestöön.

Organisaatorakenne ja aikataulus

Vierumäen kolmantena päivänä pohdittiin tarkemmin uuden organisaation rakennetta. Tavoitteena oli luoda uusi organisaatio, jossa toiminnot sovitetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, jotta järjestössä ei ole vain kolmea perustajajärjestöjen muodostamaa osastoa. Lisäksi sovittiin, että toiminnanjohtajat valmistelevat alustavan organisaatiokaavion vuoden 2010 elokuun kokoukseen.

Vierumäellä pohdittiin myös prosessin aikataulua ja sovittiin, että vuoden 2010 syyskuussa oli oltava tieto prosessin jatkoon etenemisestä sekä *Aiesopimus Ehkäisevän päihdetyön keskuksen perustamisesta* valmiina. Siksi prosessia oli vietävä vauhdilla eteenpäin. Vierumäellä sovittiin, että perustajajärjestöt tiedottavat yhteisesti, että järjestöjen ensimmäinen virallinen yhdistymisneuvottelu oli pidetty, ja että keskustelut sujuivat hyvässä hengessä. Kokouksessa sovittiin myös, että perustajajärjestöt huolehtivat itse oman henkilöstönsä informoinnista yhdistymisen valmistelun eri vaiheissa. Yhteistyöneuvottelutiedotteiden piti kuitenkin kulkea järjestöissä kaikille samanlaisena ja samanaikaisesti.

Vierumäellä käydyt neuvottelut toimivat hyvänä lähtökohtana yhdistymisen valmistelulle. Yhdistymisedellytysten selvittäminen ja kaikkia tyydyttävän sopimuksen luominen vaati paljon työtä ja keskustelua, mutta se koettiin mahdolliseksi. Fuusion läpiviemiseen oli ennen kaikkea kova yhteinen tahtotila. Lisäksi oli löydetty yhteistyökykyinen neuvottelutyöryhmä, jonka keskustelu oli avointa ja yhteistyö toimivaa.

Vierumäen jälkeen laadittiin työversiot *Toiminnan periaatteista*, *Aiesopimus Ehkäisevän päihdetyön keskuksen perustamisesta* ja *Sääntöluonnos*. Nämä toimitettiin tiedoksi järjestöjen hallituksille. Jatkossa yhteistyötoimikunnan tehtävänä oli liittofuusion valmistelu, esitysten tekeminen perustajaliittojen hallituksille, sopimusten valmistelu ja valmisteluun liittyvien päätösten tekeminen. Yhdistymisen valmistelu hallituksille jatkui.

3.3 Henkilöstön ja jäsenten osallistaminen

Perustajajärjestöt tiedottivat henkilöstölleen yhdistymissuunnitelmista toukokuussa 2010. Myös yhteistyökumppaneille ja -verkostoille kerrottiin yhdistymisaikeista. Toiminnanjohtajat koostivat työntekijöille ohjeistuksen ja esittelypaketin siitä, mitä fuusiosta ja sen etenemisestä voitiin kertoa kentällä, jotta kaikille kulkee samanlainen viesti.

Yhdistymisprosessin onnistumisen kannalta oli erityisen tärkeää, että paitsi henkilöstöt, niin myös Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n alueelliset ja paikalliset jäsenjärjestöt sitoutuivat uuteen järjestöön. Jäsenjärjestöjä ja sidosryhmiä tavattiin aluekierroksilla syksyn 2010 ja talven 2011 aikana. Lisäksi työryhmätyö oli tärkeä vaihe EHYT ry:tä perustettaessa, sillä työryhmätyöllä saatiin myös henkilöstö sitoutumaan prosessiin.

3.3.1 Aluekierrokset

Elämäntapaliitto ja Terveys ry toteuttivat syksyn ja talven 2010–2011 aikana aluekierrokset, joissa tavattiin jäsenjärjestöjä, käytiin keskustelua ja linjattiin yhdistymisprosessin kannalta keskeisiä huomioita. Juuri aluekierrosten myötä yhdistymisprosessin haluttiin muuttuvan vuorovaikutuksellisempaan suuntaan. Aluekierrokset käynnistyivät Elämäntapaliiton toiminnanjohtajan Vertti Kiukkaan toimesta, mutta Kiukkaan jäätyä pois¹ Elämäntapaliiton toiminnanjohtajan tehtävästä vuoden 2010 marraskuussa, uusi toiminnanjohtaja Sari Aalto-Matturi jatkoi aluekierrosta. Terveys ry:stä aluekierroksille osallistuivat toiminnanjohtaja Kristiina Hannulla sekä aluekoordinaattorit. Aluekierros toteutettiin kaikilla aluetoimistoilla, ja tilaisuuksien luonne vaihteli seminaarista infotilaisuuteen. Tampereen aluetoimistolla järjestettiin suurin tapahtuma. Lisäksi Elämäntapaliitto otti jokaiseen jäseneseen ainakin kerran puhelimitse yhteyttä.

¹ Vertti Kiukas siirtyi lokakuussa vuonna 2010 SDP:n esikuntapäälliköksi.

YHDISTYMISRAPORTTI

Terveys ry:n järjestämissä tilaisuuksissa oli rauhallinen, tulevaisuuteen luottavasti suhtautuva tunnelma. Elämäntapaliiton tilaisuuksissa oli enemmän varauksellisuutta yhdistymisen suhteen, ja lisäksi jäsenjärjestöt yllättäneen toiminnanjohtajan vaihdoksen jälkeen tilaisuuksissa oli osittain hyvin kriittinenkin ilmapiiri.

Aluekierroksilla jäsenyhdistysten oli mahdollisuus tavata järjestöjä, saada tietoa yhdistymisestä ja myös vaikuttaa yhdistymisen valmisteluun. Yhdistymisprosessin läpikäynti edellytti aktiivista vuoropuhelua järjestöjen ja jäsenien kesken sekä asioiden perusteellista läpikäyntiä, jotta välttyttiin mahdolliselta epätietoisuudelta ja epävarmuudelta. Aluekierrokset, jäsenjärjestöjen tapaamiset ja keskustelut koettiin hyvin tärkeiksi, ja niistä saatiin myös uusia näkökulmia yhdistymisprosessiin.

Aluekierroksilla nousi esiin paljon kysymyksiä fuusioon liittyen. Keskusteltaessa tilaisuuksissa jäsenjärjestöjen tarpeista jäsenpalvelujen suhteen, keskeisiksi asioiksi nousivat useaan kertaan paikallisen ja alueellisen työn tukeminen sekä siihen ohjatut riittävät henkilöstöresurssit. Osa jäsenyhdistyksistä piti yhdistymisaikataulua liian tiukkana, ja osa jäsenistä toivoikin, että valmisteluun olisi voitu ottaa lisää aikaa, sillä paikallisten jäsenjärjestöjen kiireetön toiminnan tukeminen koettiin tärkeäksi. Jäsenet tarvitsivat runsaasti paikallista tukea, ja sen saaminen tulikin varmistaa ennen yhdistymistä. Valmistelua ohjanneessa yhteistyötoimikunnassa nähtiin, ettei lisää aikaa ollut välttämätöntä varsinaisen valmistelutyön loppuunsaattamiseksi. Yhdistymisen valmistelussa oli kuitenkin varmistettava, että aikataulun puitteissa kyettiin riittävästi huolehtimaan myös keskusteluyhteydestä jäsenyhdistysten kanssa sekä niiden riittävästä tiedonsaannista.

Erityistä epävarmuutta jäsenjärjestöissä herättivät fuusion perimmäinen tavoite ja lähtökohta. Jäsenyhdistykset kantoivat huolta tiedon kulusta ja lisäksi osa kärsi luottamuspulasta: Kuinka paljon jäsenille jätettiin kertomatta fuusiosta ja sen taustoista? Lisäksi perustajajärjestöjen talous, erityisesti järjestöjen vakavaraisuus sekä poliittinen suuntautuminen herättivät keskustelua. Elämäntapaliiton jäsenyhdistykset pelkäsivät myös työnsä fokuksen puolesta: Jyräävätkö kaksi lapsiin ja nuoriin keskittynyttä järjestöä sen aikuistyön? Terveys ry:n jäsenet puolestaan murehtivat menettävänsä roolin kokonaisvaltaisemman terveyden edistäjinä. Toisaalta, Terveys ry:n jäsenet pitivät myös hyvänä asiana sitä, että yhdistymisen myötä ehkäisevän päihdetyön kohderyhmä laajentui, ja järjestössä oli uutta tietotaitoa myös eläkeläisten ja vanhusten hyvinvoinnin parissa työskentelystä.

Aluekierrosten tarkoitus oli välittää tietoa yhdistymisestä jäsenjärjestöille sekä käydä vuoropuhelua jäsenten kanssa. Kuitenkin jäsenjärjestöjen osallistuminen aluetilaisuuksiin oli vähäistä: esimerkiksi Elämäntapaliiton järjestämiin aluetilaisuuksiin osallistui alle puolet kutsutuista jäsenistä. Tästä herää vaikutelma siitä, että jäsenjärjestöjen usko omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa oli vähäistä. Kuitenkin jäsenet olivat selvästi epävarmoja tulevaisuuden suhteen, ja ulkoistamalla itsensä jäsenet jättivät vastuun perustajille toteamalla: *"Tehkää nyt hyvä"*. Tämä lisäsi perustajajärjestöjen työtä viestin välittämisessä, koska tiedon piti joka tapauksessa kulkea kaikille.

Yhdistymisprosessi haluttiin ennen kaikkea pitää mahdollisimman avoimena, ja jäsenjärjestöjä tiedotettiin yhdistymisen valmistelujen etenemisestä monin tavoin. Jäsenjärjestöt saivat aluekierrosten lisäksi tietoa yhdistymishankkeesta muun muassa Elämäntapaliitto ry:n järjestämässä vuosikokouksessa, Terveys ry:n kevät- ja syyskokouksissa,

Elämäntapaliiton Myötaote- ja Terveys ry:n Terveys-lehdistä, järjestötapaamisissa sekä puhelinkeskusteluissa.

3.3.2 Työryhmätyö

Syksyn 2010 aikana yhdistymisen valmistelutyötä jatkettiin myös lukuisissa järjestöjen valmisteluryhmissä, joissa uuden järjestön toimintaa pohdittiin kohderyhmien, jäsenjärjestöjen, henkilöstön, viestinnän ja vaikuttamisen sekä sisäisten palveluiden näkökulmasta. Työryhmätyö muodosti jäsenyhdistysvuoropuheen kanssa tärkeimmän yhdistymisvalmistelun ytimen. Työryhmätyön ensisijaisena tavoitteena oli fuusioidean jalkauttaminen henkilöstön keskuuteen sekä henkilöstön sitouttaminen prosessiin. Työryhmien tehtävä ei ollut tehdä varsinaisia päätöksiä tai linjauksista, vaan antaa esityksiä prosessia varten. Lisäksi työryhmätyöskentely mahdollisti työntekijöiden keskinäisen tutustumisen ja vahvasti yhteenliittymisen tunnelmaa. Myös hallitusten edustajia sekä luottamushallintoa osallistui työryhmiin. Työryhmissä oli mukana myös niitä hallinnon edustajia, jotka suhtautuivat kriittisesti fuusioon. Työryhmissä oli pääsääntöisesti hyvä tunnelma.

Työryhmien tehtävänä oli muun muassa muodostaa kattava kuva järjestöjen toiminnoista, käydä keskustelua järjestöjen kehittämistä ja käyttämistä menetelmistä, tuottaa uusia ideoita sekä käydä läpi mahdollisia päällekkäisiä toimintoja. Työryhmissä haluttiin myös vahvistaa aluetoimistojen osallisuutta, poistaa keskustelunaloitusta sekä korostaa aluetyön merkitystä EHYT ry:n tärkeänä tehtävänä. Työryhmiä olivat muun muassa Aikuisryhmä, Henkilöstöryhmä, Järjestötyön tuki -ryhmä, Kohtaavan työn ryhmä, Lapset ja nuoret -ryhmä, Nuoret aikuiset -ryhmä (myöhemmin Amisryhmä), Sisäisten palvelujen ryhmä, Tiedotusryhmä sekä Vaikuttaminen ja viestintä -ryhmä.

Työryhmätyö jakaantui kahteen vaiheeseen. Ryhmätyöskentely alkoi toimintaympäristön analyysillä. Työryhmät kokoontuivat yhteen joulukuussa 2010, jolloin koottiin yhteen ryhmien siihen mennessä tekemät havainnot, pohdinnat ja raportit. Työryhmävalmistelun toisessa vaiheessa ryhmien kokoonpanoa vaihdettiin, jolloin ensimmäisessä vaiheessa ryhmien ulkopuolelle jääneet työntekijät pääsivät myös osallistumaan ryhmätyöhön. Ryhmien kokoonpanoa vaihtamalla ryhmätyöhön saatiin myös lisää elävyyttä. Toisessa vaiheessa luotiin luonnos uuden järjestön perustamissopimuksesta sekä sen liiteasiakirjoista. Tehdyn valmistelutyön pohjalta toiminnanjohtajat koostivat tammikuussa 2011 esityksen uuden järjestön toimintaorganisaatiosta, toiminnan painopisteistä ja toimintaperiaatteista. Perustajajärjestöjen hallitukset tarkastelivat valmistelua ja antoivat yhteistilaisuudessaan tammikuussa 2011 lisää ohjeita työryhmille yhdistymisen jatkovalmistelua varten. Työryhmien aktiivisen työskentelyjakso sijoittui ajalle 17.1.–18.2.2011, jonka jälkeen työryhmät raportoivat edelleen tarkemmin toimintaansa ja huomioitaan.

Työryhmissä havaittiin, että järjestöjen toiminnoissa oli jonkin verran päällekkäisyyttä, joka piti poistaa yhdistymisen myötä. Tämä tarkoitti myös muutoksia työntekijöiden tehtäväkuvissa. Jokaiselle työntekijälle pyrittiin löytämään mielekäs tehtävä uudessa järjestössä.

Työryhmien tuottamia raportteja tarkasteltiin ja arvioitiin työryhmätyön jälkeen muun muassa seuraavista näkökulmista:

- Mitkä asiat nousivat työryhmässä keskiöön
- Mihin asioihin kannatti satsata

- Mikä oli tärkeintä uudessa järjestössä toimintojen suhteen
- Nousiko esiin asioita, joita voitaisiin tehdä toisin
- Missä asioissa oli tarvetta isompiin muutoksiin
- Oliko ryhmällä kehittämis ehdotuksia?

Työryhmissä tehty uuden järjestön valmistelutyö oli erityisen tärkeää fuusioprosessin kannalta, sillä uuden järjestön pohjatyön tekoon haluttiin satsata paljon. Työryhmissä oli hyvä tunnelma, ja työn ohella henkilöstö pääsi tutustumaan toisiinsa ja rakentamaan uuden järjestön ilmapiiiriä. Ryhmätyön rinnalla toiminnanjohtajat, hallitusten puheenjohtajat, uuden järjestön johtoryhmä sekä neuvottelutyöryhmä jatkoivat uuden järjestön valmistelua.

3.4 Henkilöstön ja jäsenten näkemykset yhdistymisestä

Tärkeänä osana yhdistymiseen liittyvää valmistelutyötä toteutettiin aluekierrosten sekä työryhmätyön aikana vuoden 2010 loka-marraskuussa anonyymi kysely yhdistymisestä kolmen järjestön henkilöstön ja jäsenten keskuudessa. Toinen, suppeampi henkilöstö- ja jäsenjärjestökysely tehtiin maaliskuussa 2011, kun aiesopimuksen ja perustamissopimuksen mukaiset asiat oli selvitetty. Kyselyillä selvitettiin henkilöstön ja jäsenten fuusioon liittyviä näkemyksiä ja uudelle järjestölle asetettuja odotuksia.

Ensimmäisestä kyselystä kävi ensinnäkin ilmi, että järjestöjen henkilöstö ja jäsenet eivät vielä tunteneet kovin hyvin toistensa toimintaa ja olemassa oleva tieto oli joltakin yksittäiseltä sektorilta tai yksittäisestä projektista. Järjestöjen yhdistäviksi tekijöiksi tunnistettiin kuitenkin järjestöjen yhteiset tavoitteet, samat päämäärät sekä päihdehaittojen ehkäisemisen, terveen elämäntavan vaalimisen ja raittiusliikkeen perinteet ja arvolähtökohdat.

3.4.1 Siinä voisi olla tulevaisuus!

Järjestöjen henkilöstö oli ensimmäisen kyselyn perusteella myönteisen odottavalla kannalla yhdistymisen suhteen. Kyselyn perusteella myös valtaosa jäsenistä suhtautui myönteisesti yhdistymiseen. Kyselyyn vastanneista Terveys ry:n jäsenistä ja Elämä On Parasta Huumetta ry:n henkilöjäsenistä 100 prosenttia ilmoitti olevansa valmiita olemaan mukana uuden järjestön perustamisessa. Elämäntapaliitto ry:n jäsenkunnasta 65 prosenttia ilmoitti olevansa mukana. Elämäntapaliiton toiminnanjohtajan siirtyminen toisiin tehtäviin marraskuussa 2010 oli lisännyt jäsenten epävarmuutta ja huolta tulevaisuudesta sekä kriittisyyttä yhdistymistä kohtaan.

Kyselyn perusteella henkilöstö oli varsin yksimielinen siitä, että yhdistyminen tarjoaisi paremman näkyvyyden lisäksi mahdollisuuden toiminnan tehostamiseen ja toimintaympäristön muutokseen vastaamiseen sekä mahdollisuuden tehdä entistä vaikuttavampaa päihdetyötä. Yksinään järjestöt eivät saaneet riittävästi näkyvyyttä. Myös ehkäisevän päihdetyön koordinoiminen uskottiin lisäävän järjestön näkyvyyttä ja tunnettuutta yhteiskunnassa ja järjestökentässä. Kyselyn perusteella yhdistymisen toivottiin muun muassa vahvistavan järjestötoiminnan vaikuttavuutta sekä paikallisella, alueellisella että valtakunnallisella tasolla. Järjestöjen tuli olla uudistuvia, moderneja ja elää tässä hetkessä. Esimerkiksi EOPH:n käyttämät uudet menetelmät ja toiminta Internetissä täydensivät Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n työtä.

Kaiken kaikkiaan yhdistymiseen liitettiin paljon myönteisiä asioita. Uutta järjestöä pidettiin tarpeellisenä, koska yhteiskunnan ja ympäristön muutokseen vastaaminen järjestöjen paikallistoiminnassa oli jähmettynyttä, eikä silloisen rakenteen puitteissa tähän olisi voitu vaikuttaa. Nähtiin, että tulevaisuudessa tarvitaan vahvaa ehkäisevän päihdetyön vaikuttajaa sekä vahvaa yhteiskunnallista vaikuttamista, ja yhdistymisen suunnittelussa tulisikin keskittyä uuden järjestön mahdollisuuksiin esimerkiksi 10–20 vuoden päästä.

Koettiin myös, että Suomesta puuttui järjestö, jonka kanssa jokainen paikkakunta voisi tehdä yhteistyötä. Uutta yhteistä järjestöä tarvittiin turvaamaan paikallisen avun saaminen aluetoimintaan. Paikallistoiminnan merkitys ei ollut muuttumassa, ja yhdistymisen jälkeenkin jäsenjärjestöt pysyivät avainasemassa. Lisäksi toivottiin, että uusi, suurempi järjestö voisi saada muun muassa enemmän taloudellisia resursseja ja sen kokonaisbudjetti voisi olla suurempi kuin kolmen järjestön erikseen. Yhdistymisen etuna oli myös, että se vähensi päällekkäisiä hallinnollisia toimia ja toi synergiaetuja. Lisäksi EHYT ry:llä voisi olla kaiken kaikkiaan näkyvämpi rooli yhteiskunnassa.

Kyselystä selvisi myös, että järjestön jäsenet olivat erittäin yksimielisiä toiminnan lähtökohdissa ja tavoitteista. Tavoitteiden kärkeen järjestön toiminnassa nousivat ehkäisevän päihdetyön tekeminen, ehkäisevän päihdetyön koordinointi, päihdehaittojen ehkäiseminen, terveellisten elämäntapojen mahdollistaminen, vaikuttaminen päihdepolitiikkaan sekä raittiuden ja kansanterveyden edistäminen. Myös päihdeongelmaisten auttaminen, neuvonta ja tukeminen nousivat tärkeiksi tavoitteiksi. Sen sijaan päihdepalvelujen tuottamista ei nähty järjestön kärkehtäväksi. Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n jäsenet korostivat kyselyssä erityisesti tarvetta perusjärjestötoiminnan ja aluetoiminnan vahvistamiseen.

Kyselyiden mukaan tärkeimpiä tekijöitä uuden järjestön perustamiselle olivat:

- Yhteiskunnallisesti vaikuttavamman organisaation tarve
- Toimintaympäristön muutokseen vastaaminen
- Toiminnan tehostaminen synergioita hakemalla
- Aluetoiminnan ja perusjärjestötoiminnan vahvistaminen
- Vaikuttavamman ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen.

Tässä vaiheessa yhdistymiseen oli jo panostettu paljon ja henkilöstön orientoituminen yhdistymiseen oli vahvaa. Henkilöstön sitouttaminen työryhmytyöllä yhdistymisprosessiin onnistui hyvin ja prosessi lisäsi henkilöstön tyytyväisyyttä.

Toisessa kyselyssä noin 93 prosenttia henkilöstöstä piti yhdistymistä erittäin tai melko toivottavana. Jäsenistä noin 68 prosenttia oli valmis liittymään uuden toimijan jäseniksi. Toisessa kyselyssä yhdistymistä kannatettiin samoilla perusteilla kuin ensimmäisessä kyselyssä.

3.4.2 Miksi korjata hyvää?

Henkilöstö oli siis odottavaisella mielellä yhdistymisen suhteen, ja jäsenistä vain vähemmistö vastusti järjestöjen yhdistymistä. Samalla yhdistymiseen liittyi kuitenkin pelkoja, jännitteitä ja epävarmuutta sekä epäonnistumisen riski. Järjestöjen toiminnanjohtajat pyrkivät poistamaan ja vähentämään näitä pelkoja ja epävarmuutta muun muassa tiedottamalla yhdistymisestä ja sen vaiheista avoimesti, keskustelemalla henkilöstön ja jäsenten kanssa sekä kohtaamalla

jäsenjärjestöjä. Työntekijöiden sitouttaminen oli tapahtunut lähinnä työryhmytyöllä ja jäsenien osallisuutta taas lisättiin aluekierroksilla.

Pelot jakaantuivat karkeasti kuuteen kategoriaan. Seuraavaksi esitellään niitä kriittisiä kannanottoja ja pelkoja, joita tuli esille henkilöstö- ja jäsenkyselyissä, aluekierroksilla ja työryhmissä.

Perinteiden katoaminen

Yhdistymisen vaarana oli järjestöjen perinteiden katoaminen. Järjestöjen työntekijät olivat tehneet paljon työtä ja toimineet pitkään järjestöjen toimintaperiaatteiden ja arvojen mukaisesti, ja tämän kaiken tehdyn työn pelättiin valuvan hukkaan. Jäsenet toivat esille myös järjestöjen erilaiset taustat, kulttuurit sekä aatteelliset ja poliittiset juuret, joita olisi vaikea sovittaa yhteen paikallistasolla. Pohdintaa herätti etenkin se, miten Elämäntapaliitto ja Elämä On Parasta Huumetta ry sopivat yhteen, sillä niiden taustat erosivat eniten toisistaan. Näin erilaisista lähtökohdista lähteminen edellyttikin ennakkoluulottomuutta ja avoimuutta, jotta löydettiin yhteinen linja esimerkiksi suhtautumisessa raittiuden edistämiseen. Lisäksi tulevat muutokset aiheuttivat huolta siitä, oliko uuden järjestön koko toiminta muuttumassa liian erilaiseksi, kuin mihin perustajajärjestöt olivat pyrkineet. Etenkin jäsenjärjestöiltä kuului kommentteja siitä, että järjestöstä oli tulossa liian asiantuntijamainen ammattilaisjärjestö, jossa ei arvostettu kansalaisjärjestökokemusta. Myös vapaaehtoistoiminnan uskottiin vähentyvän.

Sekä Terveys ry:llä että Elämäntapaliitolla oli vahva puoluepoliittinen historia. EHYT ry:stä haluttiin kuitenkin puolue neutraali toimija, jonka toimintasisällöt perustuivat tutkittuun tietoon. Jos puoluepoliittisuus kuitenkin jostakin syystä koettaisiin välttämättömäksi osaksi uutta järjestöä, järjestön tulisi olla poliittisesti laajapohjainen. Pelkona oli myös, miten uuden järjestön poliittinen sitoutumattomuus toteutuisi esimerkiksi henkilöstön rekrytoinneissa. Poliitikko ei saanut myöskään olla vaikuttamassa siihen, miten ihmiset suhtautuvat järjestön toimintaan ja tekemään työhön.

Byrokraattisuus

Kyselyn perusteella paljon huolta aiheutti myös uuden järjestön toiminnan ketteryys: Merkitsikö järjestön koon kasvaminen samalla myös jähmeyttä, raskasta organisaatiota ja byrokraattisuutta? Perustajajärjestöt olivat olleet kohtuullisen suuria, mutta samalla *”ihmisen kokoisia yhdistyksiä”*, ja taustalla oli pelko siitä, että *”uudesta järjestöstä tulisi liian iso, hajuton ja mauton”*. Lisäksi osa Elämäntapaliitto ry:n jäsenistä näki järjestönsä aseman jo niin vahvaksi, ettei yhdistymiseen olisi ollut tarvetta. Heräsi kysymys, *”miksi pitää korjata, jos ei ole rikki?”*.

Lisäksi järjestöjen tasavertaisuus herätti kysymyksiä. Suuremmassa järjestössä toimintaedellytykset saattaisivat parantua, mutta olisivatko järjestöt tasavertaisia ja otettaisiinko kaikilta hyväksi koetut toimintamallit ja -painotukset tasapuolisesti käyttöön.

Henkilöstön sijoittuminen

Fuusio tarkoitti luonnollisesti muutoksia henkilöstön tehtävissä ja työnkuissa, ja paikkojen jakaminen sekä tulevien työtehtävien mielekkyyden aiheuttivatkin työntekijöissä epävarmuutta. Lisäksi edessä oli uuden järjestön hallinnollisten paikkojen jakaminen. Järjestöt olivat

jäsenmääriltään erilaiset mutta työntekijöitä järjestöissä oli saman verran. Joka tapauksessa jokainen halusi turvata oman järjestönsä aseman uudessa hallituksessa sekä näkyvyyden uudessa järjestössä.

Aluetyön tulevaisuus

Terveys ry:n ja Elämäntapaliiton aluetyöstä ja Elokolojen toiminnasta olivat vastanneet aluetoimistojen aluekoordinaattorit sekä aluetyöntekijät. Aluetoimistojen toiminnan jatkuvuus ja työn tukeminen järjestötasolla oli tärkeää paitsi tehtävän työn myös jäsenjärjestöjen saaman tuen kannalta. Etenkin alueilla toimivat kritisoivat järjestön pääkaupunkikeskeisyyttä, joka näkyi muun muassa siinä, että järjestöjen henkilöstölle oli tullut prosessin vaiheista runsaastikin tietoa, mutta kentällä tilanne oli toinen. Uudessa järjestössä aluetyön merkityksen ja arvostuksen pelättiin heikkenevän, vaikka paikallistoimintaan tarvittiin enemmänkin lisää tukea. Jatkotyöskentelyssä oli kiinnitettävä huomiota siihen, että uuden järjestön syntyessä oli sen toiminnan resurssit kohdennettava tasapuolisesti kaikille toiminnan kohderyhmille. Lisäksi nimenomaan kenttä huolehti viestin kulkemisesta eteenpäin, keskustoimistoista alueille.

Yhdistymisprosessissa oli järjestöjen yhdistymisen lisäksi toinen taso: jäsenjärjestöjen oli harkittava liittymistä uuden järjestön jäseneksi. Jäsenet toivoivat, että uuden järjestön jäseneksi pääsisi yhtä helposti kuin ennenkin. Samalla kysyttiin, miten suureksi uusi järjestö voi jäsenmäärältään kasvaa, ja miten paljon uudessa järjestössä tulisi jäsenten vaihtuvuutta.

Aikataulu

Jäsenjärjestöt kokivat yhdistymisaikataulun liian nopeaksi ja kiireiseksi. Jäsenet kritisoivatkin sitä, että päätös yhdistymisestä jouduttiin tekemään kovin pinnallisten tietojen perusteella, sillä esimerkiksi Internetin jäsenjärjestösivuille koottu tieto ei saavuttanut kaikkia. Lisäksi kenttä tarvitsi lisää tietoa erityisesti siitä näkökulmasta, miten fuusio vaikuttaa yhdistysten toimintaan. Myös sopimusten ja sääntöjen käsittelyyn tarvittiin kentällä aikaa. Osa jäsenistä ehdottikin yhdistymisen suunnittelun lykkäämistä esimerkiksi vuoteen 2015. Yhdistymisprosessissa oli tärkeää, että prosessin edetessä tieto valmisteluista kulki riittävän hyvin kaikkien järjestöjen jäsenistölle.

Talous

RAY:n strategiassa 2012–2015 oli tavoitteena vähentää rahoitettavien määrää, ja tämä tarkoitti tulevia vähennyksiä myös perustajajärjestöjen rahoitukseen. Järjestöillä olikin huoli siitä, jatkuuko RAY:n rahoitus tulevaisuudessa, jos jättäydytään fuusion ulkopuolelle. Jos ei lähdettäisi yhdistymisneuvotteluihin mukaan, voitaisiin olla siinä järjestöryhmässä, jonka avustuksia mahdollisesti tulevaisuudessa leikataan. Tämä tarkoitti, että myös fuusion ulkopuolelle jäämisessä oli riskinsä.

3.4.3 Tasapainoilu odotusten ja pelkojen välillä

Henkilöstö ja jäsenistö jakaantui kahtia etenkin sen mukaan, millaisena he näkivät uuden järjestön tarpeen, ja millaisena he näkivät taustajärjestöjen toiminnan tulevaisuuden. Toisaalta osa henkilöstöstä ja jäsenistä ajatteli, ettei entisellä mallilla voitu jatkaa. Järjestöjen toiminta ei ollut enää tarpeeksi vetovoimaista, ja niillä oli tarve ja myös paine uudistua. Lisäksi RAY oli viestinyt, että järjestöjen rahoituksessa ja myös aluetyöntekijöiden määrässä

YHDISTYMISRAPORTTI

tapahtuisi vähennyksiä, ja sen seurauksena järjestöjen ja erityisesti aluetyön toimintaedellytykset olivat uhattuina. Toisaalta taas osan mielestä uudistumiseen ei ollut tarvetta, kun kaikki oli vielä ihan hyvin.

Suurin osa henkilöstöstä ja jäsenistä kannatti yhdistymistä. Uuden järjestön uskottiin pystyvän siihen, mitä sen perustamisella tavoiteltiin. Uusi järjestö olisi ennen kaikkea näkyvämpi ja tunnetumpi, ja sillä olisi myös painoarvoa vaikuttaa yhteiskunnassa. Lisäksi yhdistymisellä oli konkreettista hyötyä järjestöille, sillä yhdistämällä voimansa, saavutettiin synnergiaetuja, järjestöjen toiminnasta tulisi entistä kattavampaa ja työ ulottui kaikkiin ikäryhmiin. Yhdistymisprosessissa oli jo vahvistunut näkemys, että EHYT ry:llä on asiantuntemusta ja toimintakokemusta, jonka varassa se voi kohdistaa toimintansa koko väestöön ja kaikkiin ikäryhmiin. Lisäksi uuden teknologian ja Internetin hyödyntäminen oli nykypäiväistä kaikessa toiminnassa. Myös ehkäisevän päihdetyön koordinaation keskittäminen motivoi uuden järjestön perustamisessa, sillä ept-kentän kokoaminen oli tärkeää ja tämä tarkoitti yhtä erityistehtävää EHYT ry:lle. Uuden organisaation ja sen toimintojen suunnittelussa tuli hyödyntää kaikki mahdollinen kohderyhmä- ja kokemustieto järjestöistä, sillä asiantuntemusta oli paljon. Myös yhteiset tilat ja suunnitellun Järjestötalon kokoaminen toimivat porkkanoina.

Vain vähemmistö henkilöstöstä ja jäsenistöstä vastusti yhdistymistä. Esiin nousseet ongelmat liittyivät lähinnä uuden järjestön toimintakulttuurin luomiseen ja varsinaisen yhdistymisen läpiviemiseen muutosvaiheineen. Lisäksi nostettiin esille kysymyksiä siitä, mitä tapahtuu ruohonjuuritason toiminnalle. Nämä ongelmat olivat haastavia mutta ratkaistavissa. Tässäkin vaiheessa oli erittäin tärkeä kuunnella henkilökuntaa ja jäseniä. Lisäksi henkilöstö tarvitsi vakuuden siitä, että jokaisen työpanoksella oli edelleen merkitystä uudessa organisaatiossa.

Oman ongelmansa muodosti epäselvyys taloudesta ja uuden järjestön omistuksista. RAY:n kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta luotettiin siihen, että uuden järjestön taloudellinen tilanne olisi parempi kuin perustajajärjestöjen, sillä RAY oli luvannut parannusta muun muassa aluetyön tukemiseen. Uusi järjestö vastaisi paremmin RAY:n tuloksellisuustavoitteeseen ja tarjoaisi RAY-avusteisella toiminnalla laadukasta työtä.

Yhdistymisprosessi oli tässä vaiheessa jo pitkällä. Jos yhdistymistä ei olisi tapahtunutkaan, olisi henkilöstöltä vaadittu taas uusi suuri työ tulevan toiminnan suunnittelemiseksi. Henkilöstöä pyrittiin pitämään hyvin ajan tasalla ja heitä osallistettiin työryhmissä. Työryhmätyön ja aluekierrosten tarkoituksena olikin fuusion jalkauttaminen henkilöstön ja jäsenistön keskuuteen sekä työntekijöiden ja kentän sitouttaminen prosessiin.

Sovittiin, että jatkossa oli tärkeää korostaa myönteisiä asioita, ja että toisaalta huomiota tuli erityisesti kiinnittää kriittisiin vastaajiin. Jatkossa henkilöstö- ja jäsenasioita tuli käsitellä erillään.

4 Yhdistymisprosessi

Seuraavissa luvuissa tarkastellaan tarkemmin varsinaista yhdistymisprosessia ja sen vaiheita. Yhdistymisaikataulun tavoitteena oli, että EHYT ry voisi aloittaa toimintansa vuoden 2012 alussa. Uuden järjestön toiminnan käynnistyminen vuoden 2012 alussa kuitenkin edellytti, että päätös yhdistymisestä voitiin tehdä jo kevätkaudella 2011. Tavoitteena oli, että uusi järjestö voitaisiin perustaa liittokokouksessa 16.4.2011, ja että uusi järjestö voisi aloittaa toimintansa täysimääräisesti vuoden 2012 alussa. Tämä oli tärkeää muun muassa avustushakemusten valmisteluajataulun vuoksi. Toiminta- ja taloussuunnittelun aikataulu taas oli peruste sille, että yhdistyminen tapahtui kalenterivuoden alussa. Järjestöjen yhdistymisen viivästyminen vuoden 2013 alkuun puolestaan koettiin kohtuuttomaksi henkilöstön epävarmuuden pitkittymisen sekä toiminnan ja sen kehittämisen näkökulmasta. Valittuun aikatauluun liittyi myös sosiaali- ja terveysalan keskusjärjestöjen fuusioituminen vuonna 2012 ja ehkäisevän päihdetyön koordinaativastuun ratkaiseminen siinä yhteydessä.

Perustajajärjestöjen hallituksien oli tarkoitus kokoontua 9.3.2011 ja liittokokouksien 16.4.2011 päätöksentekoa ja perustamissopimuksen allekirjoitusta varten. Tämä ei kuitenkaan onnistunut keväällä 2011 sattuneiden tapahtumien seurauksena (*luku 4.2*). Lopulta Elämäntapaliitto ry:n hallitus hyväksyi yhdistymisen 16.4.2011, Elämä On Parasta Huumetta ry 23.5.2011 ja Terveys ry 28.5.2011.

Yhdistymishankkeen jatkotyöstämistä varten oli tuotettava muun muassa seuraavat selvitykset:

- Uuden järjestön toiminnan periaatteet ja arvolähtökohdat
- Uuden järjestön säännöt
- Talouteen, hallintoon ja henkilöstöön liittyvät kysymykset
- Toimintavertailu
- Karttoitus jäsenten ja henkilökunnan mielipiteistä
- Perustamissopimus.

Lisäksi ennen yhdistymistä oli selvitettävä muun muassa:

- Miten hallinnon ja johtohenkilöiden paikat jaetaan mahdollisessa uudessa järjestössä
- Miten uuden hallinnon rakenteessa toteutetaan jäsenjärjestöjen laaja osallistumismahdollisuus
- Millainen toimisto-organisaatio ja johtamisjärjestelmä mahdolliseen uuteen organisaatioon rakennetaan
- Miten turvataan resurssit erityisesti jäsenjärjestöjä tukevaan työhön ja aluetyöhön
- Millaisia jäsenjärjestöjä on mahdollista uuden järjestön hyväksyä
- Mikä on perustajajärjestöjen rooli ja toiminta-alue, jos uusi järjestö perustetaan?

4.1 Aiesopimus Ehkäisevän päihdetyön keskuksen perustamisesta

Perustajajärjestöjen hallitukset allekirjoittivat 1.10.2010 yhdistymisen valmistelua koskevan aiesopimuksen, jonka teon yhteistyötoimikunta oli aloittanut Vierumäellä kesällä 2010. Aiesopimuksessa sovittiin varsinaisessa perustamissopimuksessa linjattavat asiat.

Aiesopimuksessa tavoitteena oli rakentaa vahva uusi ehkäisevän päihdetyön järjestö, joka toimii koko maassa ja koko väestön parissa terveiden elämäntapojen edistämiseksi.

Järjestöjen yhdistymisen taustalla oli muun muassa tarve vahvistaa niiden aluetoimintaa ja perusjärjestötoimintaa sekä tarve rakentaa yhteiskunnallisesti vaikuttava ehkäisevän päihdetyön organisaatio. Yhdistymisen myötä voitaisiin toteuttaa vaikuttavampaa ehkäisevää päihdetyötä sekä tehostaa kokonaistaloutta synergioita hakemalla, erityisesti hallinnossa. Uusi järjestö vastaisi tehokkaasti toimintaympäristön muutoksiin.

Aiesopimuksessa sovittiin hankkeen jatkotyöstämistä varten tuotettavaksi muun muassa selvitys uuden liiton toiminnan periaatteista ja arvolähtökohdista, säännöistä, talouteen, hallintoon ja henkilöstöön liittyvistä kysymyksistä, toimintavertailu, kartoitus jäsenten ja henkilökunnan mielipiteistä sekä varsinainen perustamissopimus. Uuden järjestön toiminta-ajatus perustui arvoihin, joita olivat yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, edunvalvonnan tehokkuus ja jäsenlähtöisyys.

Järjestöjen yhdistymistä koskevassa aiesopimuksessa sovittiin, että perustamissopimuksessa määritellään myös muun muassa seuraavat kysymykset:

- Uuden järjestön säännöt
- Uusi toimintaorganisaatio
- Uuden järjestön ensimmäisen kerran valittavien hallintoelinten valintaperiaatteet
- Uuden järjestön toimihenkilöiden valintaperiaatteet
- Henkilöstöasiat
- Jäsenyydet
- Toimitilat
- Aluetoiminnan järjestämisperiaatteet
- Viestintä ja lehdet
- Tekijänoikeudet
- Järjestöjen solmimien sopimusten siirtoprosessi
- Mahdolliset siirtymäsäädökset
- Taloudelliset vastuut ja velvollisuudet, varat (sijoitukset) ja omaisuus
- Tarkennetut aikataulut.

Aiesopimus käsiteltiin yhteistyötoimikunnassa 7.9.2010, joka esitti sen hyväksymistä Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n toimielimille. Sopimus käsiteltiin ja hyväksyttiin osapuolten hallitusten kokouksissa. Aiesopimus allekirjoitettiin 1.10.2010 järjestöjen nimeämien edustajien kokouksessa. Samalla hyväksyttiin perustettavan uuden järjestön sääntö- ja toimintaperiaateluonnokset jatkovalmistelun pohjaksi.

4.2 Yhdistymisen kriisiytyminen

Yhdistymisen valmistelu oli sujunut varsin mutkattomaksi, ja lähes koko henkilöstö ja jäsenkunta olivat yhdistymisen takana. Keväällä 2011 järjestöissä tuli kuitenkin esille yllättäviä asioita, jotka olivat kriisiyttämässä koko yhdistymisen.

Järjestöjen omaisuudet ja taloudelliset seikat olivat jo aiheuttaneet paljon keskustelua, mutta ne nousivat uuteen pohdintaan keväällä 2011. EOPH:sta, Terveys ry:stä ja Elämäntapaliitosta vain viimeisellä oli omaa isompaa omaisuutta. Elämäntapaliitto omisti omat tilansa Merihaassa ja lisäksi se omisti hotelli Elohoon Vihdissä. Elämäntapaliitto halusi säilyttää Elohoonin, kun taas EOPH ja Terveys ry eivät halunneet sitä uuden järjestön taakaksi, sillä hotelliin sisältyi riskejä ja paljon tulevia kustannuksia muun muassa peruskorjauksien

muodossa. Lisäksi Elämäntapaliitolla oli erittäin huono puhelin- ja tietoliikennesopimus vuoteen 2016 asti. Se sisälsi suuret vastuut tulevaisuudelle, ja sen takia Terveys ry:n ja EOPH:n luottamus yhdistymiseen oli koetuksella. Terveys ry ja EOPH eivät halunneet olla vastuussa näistä taloudellisista taakoista. Myös EOPH:lla oli keskeneräisiä taloudellisia vastuita. Näiden asioiden myötä Terveys ry keskeytti prosessin 9.3. hallituksen kokouksessa. Yllättävien muutosten seurauksena sekä Elämäntapaliitto että Terveys ry esittivät tahoillaan EOPH:lle kahden järjestön kokoonpanoa.

Lisäksi poliittiset erimielisyydet nousivat pintaan. Elämäntapaliiton poliittinen tausta oli sen toiminnassa vahvemmin läsnä kuin Terveys ry:ssä. Tämä oli aiheuttanut keskustelua jo silloin, kun yhdistymistä vasta tunnusteltiin. Poliittisia eroja ei ensin nähty yhdistymisen ongelmaksi, ja ainakin ajateltiin, että puoluerajat oli mahdollista ylittää. Kuitenkin poliittinen kipuilu heräsi uudestaan keväällä 2011, ja se näkyi jäsenjärjestöjen lisäksi myös henkilöstön piirissä. Elämäntapaliitto oli alkanut pelätä, että Terveys ry oli *”juoninut ja ajanut omaa etuaan”*. Sellaisen arvopohjan ei nähty kuuluvan ehkäisevään päihdetyöhön.

Etenkin Elämäntapaliitto joutui käsittelemään asioita uudestaan jäsenjärjestöjensä kanssa. Kriisivaiheessa kirkastui se, kuinka tärkeää oli käydä oikeaa vuoropuhelua jäsenjärjestöjen kanssa. Yhdistyminen herätti vahvoja tunteita, joiden käsittelyyn eivät pelkkä informointi ja tiedostus riittäneet. Näiden sijaan tarvittiin dialogia, ja Elämäntapaliitto tekikin suuren työn jäsenten luottamuksen palauttamisessa. Kommunikaatio Elämäntapaliiton ja sen jäsenten kesken oli ollut liian yksipuolista. Lisäksi yksi avainhenkilö kolmesta oli vaihtunut heti aiesopimuksen teon jälkeen Elämäntapaliiton toiminnanjohtajan jättäytyessä pois tehtävästään. Nämä tekijät olivat lisänneet epävarmuutta jäsenkentässä.

Taloudellisesta epävarmuudesta ja poliittisista erimielisyyksistä huolimatta järjestöillä oli edelleen kova halu yhdistää voimansa ja palauttaa keskinäinen luottamus. Tahtotila oli niin vahva, että järjestöt saivat selvitettyä erimielisyytensä, ja yhdistymisen valmistelu saattoi jatkua pienistä poikkeuksista huolimatta suunnitellun aikataulun mukaisesti. Lisäksi Elämäntapaliitto sai sovittua puhelin- ja tietoliikennesopimusriidan. Elämäntapaliitto päätti yhdistymisestä alkuperäisen aikataulun mukaisesti 16.4.2011, ja Elämä On Parasta Huumetta ry ja Terveys ry yli kuukautta myöhemmin.

Tapahtumien jälkeen tiedostettiin entistä paremmin, kuinka tärkeää luottamus on vastaavissa prosesseissa. Lisäksi jokaisen tuli laittaa sivuun oma etunsa ja ajaa yhteistä asiaa. Poliittista arvopohjaa ei myöskään voinut pitää itsestään selvänä. Vaikka poliittiset erimielisyydet eivät näykään arjessa, ne voivat nousta myöhemmin pintaan.

Näiden tapahtumien seurauksena Elämäntapaliitto jäi yhdistyksenä olemaan, jotta se voisi säilyttää omaisuutensa. Elohoivi kuitenkin myytiin yhdistymissopimuksen jälkeen. Myös EOPH jäi yhdistyksenä olemaan fuusion jälkeen.

4.3 Uuden järjestön perustaminen, henkilöstöratkaisut ja säännöt

EHYT ry:n perustamissopimus laadittiin aiesopimuksen hyväksymisen jälkeen Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n välillä. Perustamissopimusta ei tarvinnut erikseen käsitellä ja hyväksyttää jäsenjärjestöjen hallinnoissa, sillä perustajia olivat vain nämä kolme järjestöä, eivätkä niiden jäsenjärjestöt, joka olisi ollut toinen vaihtoehto. Jäsenjärjestökierros olisi vienyt varsin kauan aikaa, ja se olisi vaatinut perusteellisia esittelyjä.

Jäsenjärjestökierros olisi myös voinut johtaa siihen, ettei tavoitteeseen toiminnan aloittamisesta päästäisikään. Kun EOPH, Elämäntapaliitto ja Terveys ry perustivat uuden järjestön, sitoutuvat Elämäntapaliitto ja Terveys ry eroamaan vuoden 2012 loppuun mennessä uuden järjestön jäsenyydestä. Tuossa vaiheessa ei vielä oltu päätetty, jäisikö Terveys ry olemaan yhdistysmuotoisena toimijana.

Yhteistyötoimikunta käsitteli 28.2.2011 yhdistämistä koskevaa yhdistymissopimusta, uuden järjestön sääntöjä sekä yhdistymismuistiota, johon oli kirjattu aiesopimuksessa määritellyt perustamiskokoukseen mennessä selvitettävät asiat. Yhteistyötoimikunta esitti yksimielisesti hallinnoilleen yhdistymisen hyväksymistä. Perustamissopimus hyväksyttiin perustajajärjestön hallitusten kokouksissa maaliskuussa 2011.

(LIITE 2: Perustamissopimus)

EHYT ry:n toimintaperiaatteet

Yhdistymisvalmisteluiden kuluessa järjestöjen toiminnanjohtajat tuottivat yhteisen näkemyksen uuden yhdistyksen toimintaperiaatteista, jotka liitettiin osaksi perustamissopimusta. Tämä asiakirja toimi siirtymäkauden strategisena ohjeena.

(LIITE 3: Toimintaperiaateluonnos)

EHYT ry:n henkilöstöratkaisut

Yhteistyötoimikunta neuvotteli 15.3.2011 EHYT ry:n henkilöstöratkaisusta sekä EHYT ry:n johtoryhmän keskinäisen tehtäväjaosta. Yhteistyötoimikunta nimesi kokouksessaan EHYT ry:n toiminnanjohtajaksi Sari Aalto-Matturin, johtajaksi Kristiina Hannulan ja innovaatio- ja talousjohtajaksi Kari Vuorisen. Johtajat muodostavat EHYT ry:n johtoryhmän. Johtoryhmä toimii EHYT ry:n hallituksen esittelijöinä.

Hallinnon puheenjohtajuuksista ja toiminnanjohtajasta päätettiin seuraavasti:

- Hallituksen puheenjohtaja – Terveys ry
- Hallituksen varapuheenjohtaja – Elämäntapaliitto ry
- Valtuuston puheenjohtaja – Elämäntapaliitto ry
- Valtuuston varapuheenjohtaja – Terveys ry
- Toiminnanjohtaja – Elämäntapaliitto ry.

Myös EHYT ry:n henkilöstöratkaisut käsiteltiin yhteistyötoimikunnassa 15.3.2011. Kokouksessa päätettiin, että järjestöjen työntekijät jatkavat uudessa järjestössä vanhoina työntekijöinä perustamishetkellä olevin työehdoin. Lisäksi päätettiin, että aikaisempien palvelussuhteiden ehtojen taso ja edut säilyivät. Sovittiin, että Elämäntapaliitto ry siirtää järjestöön 1.1.2012 16 henkilöä, Terveys ry 18 henkilöä ja Elämä On Parasta Huumetta ry 25 henkilöä. EHYT ry:n henkilöstömäärä oli siis 1.1.2012 yhteensä 59 henkilöä.

Keskusteluissa kiinnitettiin erityistä huomiota EHYT ry:n henkilöstönosaamisrakenteen monipuolisuuteen ja sukupolvenvaihdokseen. Muun muassa eläkkeelle jäännit pyrittiin ennakoimaan mahdollisimman hyvissä ajoin, ja Elämäntapaliitosta siirtyikin useampi henkilö eläkkeelle uuden järjestön perustamisen yhteydessä. Lisäksi pyrittiin huolehtimaan osaamisen ja asiantuntemuksen siirtymisestä ja täydentämisestä siirtymävaiheessa. Tehtäviä

täytettäessä oli huomioitava, että henkilöiden tehtävät saattoivat muuttua ja tarkentua, eikä palkattavien uusienkaan henkilöiden osalta voitu luvata, että tehtävä säilyy samana uudessa organisaatiossa. Vuoden 2011 aikana päätöksenteko henkilöstöasioissa tapahtui palkkaavan osapuolen päätöksentekoelimityssä, mutta vuoden 2011 ylittävien uusien työsopimusten solmimisesta oli neuvoteltava johtoryhmässä.

Sovittiin myös, että uudessa järjestössä noudatetaan Sosiaalialan järjestöjä koskevaa työehtosopimusta sekä mahdollisesti erikseen liitepöytäkirjalla sovittavia etuja. Henkilöstön edustus turvattiin toiminnan sisällön suunnittelua ja henkilöstöasioita käsittelevissä työryhmissä.

EHYT ry:n säännöt

EHYT ry:n sääntöjä ja yhdistymisdokumentteja valmistelut lakiasiantointimisto ei ollut yhdistystoiminnan näkökulmasta riittävän asiantunteva, ja siksi lakiasioiden valmistelu vaihdettiin kesken yhdistymisprosessin Asianajotoimisto Borenius Oy:hyn. Lisäksi sääntöjen ja aiesopimuksen tekemiseen haettiin malleja ja vertailukohtia muilta organisaatioilta. Kaiken kaikkiaan lakipalveluun meni prosessissa paljon rahaa. Siihen kannatti kuitenkin panostaa, sillä fuusion valmistelussa oli hyvä tehdä pohjatyö huolella.

Sääntöluonnokseen kirjattiin Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n toiminnan tarkoitus paikallisella, alueellisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

(LIITE 4: Sääntöluonnos)

4.4 Uuden järjestön organisaatorakenteen muodostuminen

Uuden järjestön perustamisessa peilattiin SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry:n perustamista, joka tapahtui samaan aikaan EHYT ry:n perustamisen kanssa.

Organisaatorakenteesta riippumatta oli tärkeä pitää huolta päihdetyön edusta yhteiskunnassa ja pohdittava, missä mallissa se onnistuu parhaiten. Uuden järjestön toiminnan tavoitteena oli tehdä vaikuttavaa ehkäisevää päihdetyötä valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti sekä aikuisväestön että lasten ja nuorten keskuudessa. Uuden järjestön toimintaa kehitettäessä oli lähtökohtana järjestön vaikuttamismahdollisuuksien ja toiminnan vahvistaminen sekä paikallisesti, alueellisesti että valtakunnallisesti, ja toisaalta myös toiminnan vahvistaminen tuomalla perinteisten toimintamuotojen rinnalle myös uusia toimintamuotoja ja -mahdollisuuksia (esim. verkko ja mobiilisyö).

Toimintaorganisaation valmistelussa luotiin malli, joka varmistaa kaikkien kolmen perustajajärjestön vahvojen alueiden jatkuvuuden järjestön toiminnassa, päällekkäisten tai toisiaan lähelle tulevien alueiden yhteensovittamisen sekä hyvien käytäntöjen ja mallien hyödyntämisen koko järjestön toiminnassa. Organisaation valmistelussa hyödynnettiin työryhmien tekemää työtä. Valmistelussa ei juurikaan noussut esille toiminta-alueita tai tehtäviä, joita olisi suoraan voitu karsia.

Seuraavaksi esitellään osastojen ja yksiköiden rakennetta sekä toimintaa sellaisena kuin se oli EHYT ry:n aloittaessa toimintansa vuoden 2012 alussa.

Hallinto-organisaatio

EHYT ry:n päätöksentekaelimet ovat yhdistyksen kokous, valtuusto ja hallitus. Yhdistyksen varsinainen kokous pidetään kolmen vuoden välein. Valtuuston varsinainen kokous pidetään vuosittain keväällä. Hallitus nimeää itselleen työvaliokunnan ja tarvittaessa muita toimielimiä.

Johtoryhmä ja laajennettu johtoryhmä

Johtoryhmän muodostavat toiminnanjohtaja ja osastojen johtajat. Laajennettuun johtoryhmään kuuluvat johtoryhmä ja yksiköiden päälliköt. Laajennettuun johtoryhmään kuuluu johtoryhmän lisäksi muita uuden järjestön esimiehiä ja päälliköitä. Kaikki yksiköiden, projektien ja vastuualueiden päälliköt eivät kuitenkaan ole laajennetun johtoryhmän jäseniä. Laajennettuun johtoryhmään nimettiin yhtä monta henkilöä kustakin kolmesta järjestöstä (johtoryhmän varsinaisten jäsenten lisäksi 2+2+2.)

Osastot

EHYT ry:ssä on kaksi osastoa, ja molemmilla osastoilla on noin 25 työntekijää. Osasto jakautuu toimintayksiköihin ja/tai hankkeisiin, joilla on nimetyt päälliköt tai projektivastaavat. Vuonna 2012 osastot olivat Hankkeet ja verkko sekä Kohtaava työ. EHYT ry:n osastot toimivat tiiviissä yhteistyössä keskenään.

Hankkeet ja verkko -osasto

Hankkeen ja verkko -osasto vastaa järjestön hankerahoitusta saavien hankkeiden ja projektien valmistelusta, toteutuksesta ja raportoinnista sekä erityisesti verkossa tapahtuvien toimintamallien ja aineistojen ylläpitämisestä, arvioinnista ja kehittämisestä. Osasto vastaa myös ehkäisevän päihdetyön hankkeiden valmistelusta, toteutuksesta ja raportoinnista. Osasto huolehtii myös siitä, että hankkeissa aikaansaadut toimintamallit, aineistot ja sovellukset juurrutetaan osaksi järjestön jatkuvaa toimintaa. Osaston koko on noin 25 henkilöä.

Kohtaavan työn osasto

Kohtaavan työn osasto vastaa lasten, nuorten ja aikuisten parissa tehtävästä työstä alueellisesti ja paikallisesti sekä verkon välityksellä. Osasto vastaa myös järjestön pysyvien toimintamallien ylläpitämisestä, arvioinnista ja kehittämisestä.

EHYT ry:n lähivuosien tavoitteena on perustaa 4-6 aluekeskusta tukemaan eri alueilla tapahtuvaa kohtaavaa työtä, jäsenyhdistysten toimintaa, vapaaehtoistyötä, kohtaamispaikkojen ja toimipisteiden työtä sekä eri toimijoiden ehkäisevää päihdetyötä. Kohtaavan työn osasto vastaa myös Aluefoorumien toiminnasta tiiviissä yhteistyössä Järjestöyksikön kanssa. Osaston koko on noin 25 henkilöä.

Järjestö- ja Koordinaatioyksiköt

Edellä mainittujen osastojen lisäksi EHYT ry:n organisaatiossa on kaksi erillisyyksikköä. Näistä Järjestöyksikkö toimii suoraan toiminnanjohtajan alaisuudessa ja Koordinaatioyksikkö

Kohtaavan työn osaston johtajan alaisuudessa. Järjestöyksikkö jakautuu kolmeen vastuualueeseen, jotka olivat jäsenpalvelut, viestintä- ja markkinointi sekä hallinto.

Koordinaatioyksikkö toteuttaa ehkäisevän päihdetyön koordinointia, kehittää yhteistyömuotoja ja kumppanuuksia sekä seuraa ja edistää ehkäisevän päihdetyön tutkimusta.

EHYT ry:n koordinoimassa Ehkäisevän päihdetyön verkostossa toimii yli 30 järjestöä. Tavoitteellinen yhteistyö vahvistaa järjestöjen painoarvoa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä. Verkoston keskeisiä päihdepoliittisia vaikuttamistoimia ovat kannanotot, lausunnot, viestinnälliset ulostulot sekä kansalaistoiminnan näkyväksi tekeminen. Verkosto toimii yhteiskunnallisen vaikuttamistyön vahvistamiseksi, kansalaisten äänen näkyväksi saattamiseksi, synergian löytämiseksi, tiedon jakamiseksi, keskustelufoorumien tarjoamiseksi, päällekkäisyyksien karsimiseksi, pienten järjestöjen tukemiseksi, kustannustehokkuuden lisäämiseksi, ehkäisevän päihdetyön yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamiseksi, ehkäisevän päihdetyön laadun kehittämiseksi ja arvostuksen lisäämiseksi.

Lisäksi EHYT ry:ssä oli osasto- ja yksikkörajat ylittäviä, toiminnallisesti järjestäytyneitä tiimejä.

Jäsenjärjestöt

Yhdistymisen myötä järjestöjen vanhoja jäseniä kannustettiin liittymään uuden järjestön jäseniksi. Uusi järjestö pyrkii saamaan jäseniksi myös muita valtakunnallisia ja paikallisia yhdistyksiä, jotka hyväksyvät järjestön tarkoituksen ja sitoutuvat sen arvoihin. Kaikkien järjestön varsinaisten jäsenten on sitouduttava noudattamaan perustajien solmimaa perustamissopimusta siirtymäajan loppuun eli vuoden 2014 yhdistyksen kokoukseen asti allekirjoittamalla perustamissopimukseen laadittu liiteasiakirja.

Jäsenjärjestöjen liittyminen EHYT ry:n jäseniksi tapahtui ilmoittautumismenettelyllä vuoden 2011 ajan. Vuoden 2011 jälkeen EHYT ry:n jäsenyyttä on pitänyt hakea mutta perustajajärjestöjen entiset jäsenet otetaan edelleen mukaan ilman erillistä hakua. Varsinaisten jäsenien lisäksi EHYT ry:llä voi olla kannatusjäseniä, yhteistyöjäseniä ja kunniajäseniä. Jäsen voi erota järjestöstä ilmoittamalla siitä kirjallisesti järjestön hallitukselle. Liittokokouksissa jokaisella jäsenellä on yksi ääni, mutta jäsen voi kuitenkin nimetä kokoukseen kaksi edustajaa.

Suurin osa perustajajärjestöjen entisistä jäsenistä ilmoitti liittyvänsä EHYT ry:n jäseniksi, mutta jokunen järjestö jättäytyi myös pois. Syynä tähän oli muun muassa se, ettei jäsenyyttä ehditty käsitellä yhdistysten hallinnoissa. Lisäksi muutama jäsen jäi pohtimaan jäsenyyttä. Lisäksi joidenkin yhdistysten toiminta oli hiipumassa ja päättymässä. EHYT ry:n jäsenyys kiinnosti kuitenkin myös uusia jäseniä liittymään. EHYT ry:llä oli 1.1.2012 100 jäsenjärjestöä. Jäsenpohjan vahvistuminen luo edellytyksiä entistä laajapohjaisemmalle ja tuloksellisemmalle ehkäisevälle päihdetyölle ja vahvistaa järjestön vaikutusvaltaa.

4.5 Perustamiskokous 1.6.2011

Elämäntapaliiton hallitus päätti yhdistymisestä 16.4.2011, Elämä On Parasta Huumetta ry:n hallitus 23.5.2011 ja Terveys ry:n hallitus 28.5.2011. Välittömästi näiden kokousten jälkeen oli tarkoitus järjestää uuden järjestön perustava kokous. Uuden järjestön perustaminen

YHDISTYMISRAPORTTI

toteutettiin siten, että perustajajärjestöt pitivät perustamiskokouksen 1.6.2011 ja tekivät siinä yhteydessä ne perustamiseen, hallintoon ja henkilöstöön liittyvät päätökset ja henkilövalinnat, joista oli jo perustajien kesken perustamissopimuksessa sovittu.

EHYT ry:n perustamiskokous pidettiin 1.6.2011 Helsingin Mustikkamaalla. Paikalla olleet Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n edustajat allekirjoittivat uuden järjestön perustamiskirjan ja perustamissopimuksen liitteineen sekä liittyivät jäseniksi järjestöön. Samalla päätettiin, että perustamisasiakirjat toimitetaan Patentti- ja rekisterihallitukselle. Kokouksessa päätettiin hyväksyä Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:lle säännöt perustamissopimuksen liitteen mukaisesti. EHYT ry:n oli tarkoitus aloittaa yhdistymisen toteuttamiseen liittyvät toimenpiteet välittömästi sen tultua perustetuksi ja perustamissopimuksen tultua voimaan.

Kokouksessa kullakin osapuolella oli yksi ääni. Perustamiskokouksen päätökset oli tehtävä yksimielisesti. Sääntöjen mukaan Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n hallintoelimiä ovat järjestön valtuusto ja järjestön hallitus, ja nämä valittiin perustamiskokouksessa. Perustajajärjestöt nimesivät kukin hallitukseen neljä henkilöä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Hallituksen toimikausi sovittiin päättyväksi järjestön valtuuston varsinaisen kokouksen päättymiseen vuonna 2014, sillä järjestön ensimmäinen varsinainen yhdistyksen kokous pidetään maaliskuun loppuun mennessä vuonna 2014. Järjestölle valittiin perustamiskokouksessa myös ensimmäinen valtuusto. Valtuustoon Elämä On Parasta Huumetta ry nimesi kaksi, Elämäntapaliitto ry kymmenen ja Terveys ry kymmenen jäsentä. Valtuuston jäsenille valittiin myös varajäsenet. Järjestöt sitoutuivat parhaan kykynsä mukaan myötävaikuttamaan siihen, että yhdistyminen toteutuu.

Perustamiskokouksessa perustajajärjestöt lahjoittivat toimintansa ja omaisuutensa EHYT ry:lle. Kukin perustajajärjestö toi uuteen järjestöön samansuuruisen rahasumman mukanaan. Varsinaista muuta omaisuutta oli vain Elämäntapaliitolla, sillä se omisti Elohoivikokoushotellin Vihdissä sekä omat toimitilansa. Yhdistymisen valmistelussa sovittiin, että tämä Elämäntapaliiton omaisuus ei siirry uuden järjestön omistukseen. Terveys ry teki rahalahjoituksen lasten ja nuorten työhön.

EHYT ry:n oli tarkoitus aloittaa varsinainen toimintansa 1.1.2012. Mikäli järjestöä ei olisi rekisteröity 1.1.2012 mennessä, aloittaisi järjestö toimintansa välittömästi sen tultua rekisteröidyksi yhdistysrekisteriin. Järjestöjen toimintoja alettiin yhdistää soveltuvien osien heti siitä alkaen, kun perustajajärjestöt olivat hyväksyneet perustamissopimuksen. Joissakin toiminnoissa, kuten talous- ja hallintoyhteistyössä, voitiin joiltakin osin edetä jo aiemmin.

EHYT ry:n tehtäviä priorisoitaessa käytettiin valintaperusteena vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön laatuksiteerejä, järjestötoiminnan kokemusta, terveyserojen tasoittamista ja kansalaisosallistumista. Uuden järjestön haluttiin suuntautuvan laajaan vuoropuheluun, kumppanuuteen, yhteistyöhön sekä avoimuuteen toimintansa perustamisessa ja kehittämisessä. Lisäksi EHYT ry:n toiminnan tuli olla läpinäkyvää ja jäsenistön piti saada äänensä kuuluviin.

Uuden järjestön toiminta-ajatus perustuu arvoihin, joiksi kirjattiin vuonna 2010:

- Yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus
- Tasa-arvo
- Vaikuttamistoiminnan tehokkuus

- Jäsenlähtöisyys.

Perustamiskokouksen lisäksi EHYT ry:n henkilöstö vietti yhdessä uuden järjestön kihlajaisia Suomenlinnassa ja polttareita Uunisaarella Helsingissä. Näiden tilaisuuksien tavoitteena oli muun muassa keskinäinen tutustuminen ja informointi.

5 EHYT ry:n toiminnan käynnistyminen

EHYT ry pääsi aloittamaan toimintansa tavoitteiden mukaisesti 1.1.2012. EHYT ry:n avajaisia vietettiin Tipattoman tammikuun aikana teemalla ”Vuoden kuivimmat bileet” osoitteessa Elimäenkatu 25 16.1.2012. Avajaisiin oli kutsuttu henkilöstön lisäksi yhteistyökumppaneita, sidosryhmien ja verkostojen edustajia sekä jäsenjärjestöt.

EHYT ry laati ensimmäisenä toimintavuotenaan vuonna 2012 muun muassa järjestön omia näkemyksiä ja tavoitteita erilaisissa päihdepoliittisissa kysymyksissä. Keskeisiä kehittämisprosesseja ensimmäisen vuoden aikana olivat ehkäisevän päihdetyön toimijaverkoston rakentaminen ja koordinaatiotoiminnan käynnistäminen sen puitteissa. Samoin perustamissopimuksessa linjattu alueellisen toiminnan vahvistaminen ja aluekeskusten perustaminen saatiin liikkeelle vuoden 2012 aikana.

Vuoden 2012 aikana EHYT ry:lle laadittiin työtä ja sen vaikutusten osoittamista helpottavaa suunnittelun, seurannan, raportoinnin ja arvioinnin järjestelmää ja menettelytapoja. Myös viestinnän ja vaikuttamistyön kehittäminen oli keskeistä vuoden 2012 aikana. Vapaaehtoistoiminnan kehittämisessä päästiin myös liikkeelle: uudessa järjestössä on oleellista mahdollisuuksien luominen vapaaehtoistoiminnalle. Siirtymäkauden järjestelyjä tarvittiin erityisesti hallinnossa sekä henkilöstöön liittyen.

5.1 Toimitilojen hakua

EHYT ry:n keskustoimisto sijoittui Helsinkiin. Lisäksi järjestöllä oli vuonna 2012 seitsemän aluetoimistoa. Vuoden 2012 alussa perustajajärjestöt toimivat omissa vanhoissa tiloissaan. Tavoitteena kuitenkin oli, että keskustoimisto olisi yhteisissä tiloissa viimeistään vuoden 2013 alussa. Tiloja etsittäessä yhtenä näkökulmana oli mahdollisuus päästä samoihin tiloihin SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n sekä muiden päihdetyötä tekevien järjestöjen kanssa. EHYT ry haki RAY:lta investointiavustusta vuodelle 2012 niin sanottuun Järjestötalohankkeeseen. Tarkoituksena oli ostaa usean sosiaali- ja terveysjärjestön kanssa Elimäenkatu 25–27 sijaitseva kiinteistö sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteiseksi toimitilaksi. Järjestötalon valmistelu oli jo pitkällä, mutta hanke kaatui, kun RAY ei katsonut voivansa esittää sille rahoitusta avustusteknisten ongelmien vuoksi.

Kun toimistotilojen ostaminen peruuntui RAY:n päätöksen myötä, pyydettiin tarjousta Elimäenkatu 25–27 toimistotilojen vuokraamisesta. Konsultoituaan RAY:ta, EHYT ry:n hallitus hyväksyi tarjouksen, ja EHYT ry solmi kymmenen vuoden määräaikaisen vuokrasopimuksen Elimäenkatu 25–27 kiinteistöstä. EHYT ry pääsi muuttamaan yhteisiin tiloihin osoitteeseen Elimäenkatu 25, Helsinki 25.4.2012.

Se, että RAY ei esittänytkaan avustuksia kyseiseen kohteeseen merkitsi Järjestötalohankkeen kaatumista. Ajatuksena oli saada aikaan yli 30 järjestön ja lähes 500 järjestötyöntekijän kokonaisuus. Järjestötalolla olisi saatu aikaan erittäin merkittävät säästöt esimerkiksi tilankäytössä, hallintokuluissa ja erilaisissa laitekuluissa, ja lisäksi se olisi luonut sosiaali- ja terveysjärjestöille julkisuuteenkin lippulaivan ja mahtavan työyhteisön. Järjestöissä oli tehty paljon työtä Järjestötalon eteen, ja hankkeen peruuntuminen oli järjestöille tietenkin suuri pettymys.

5.2 Aluefooromit ja aluekeskukset vahvistamassa paikallista työtä

EHYT ry:n järjestö-, alue- ja paikallistoiminnan kehittämisen painopisteitä olivat vuonna 2012 aluetoiminnan organisointi, jäsenjärjestöjen toiminnallisuuden ja keskinäisen yhteistyön kehittäminen sekä aluefoorumien ja aluekeskusten luominen. EHYT ry:n tavoitteena on jatkossa rakentaa järjestölle vuosina 2012–2015 neljästä kuuteen aluekeskusta, jotka vahvistavat järjestön alueellisia ja paikallisia toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Perustettavat aluekeskukset tulevat tekemään yhteistyötä alueellisten ja kunnallisten viranomaisten kanssa sekä edistämään kumppanuuksia ja verkostoyhteistyötä. Aluekeskusten tehtävä on tukea eri alueilla tapahtuvaa kohtaavaa työtä, jäsenyhdistysten toimintaa, vapaaehtoistyötä, kohtaamispaikkojen ja järjestön toimipisteiden työtä sekä eri toimijoiden ehkäisevää päihdetyötä alueellisesti ja paikallisesti.

Aluefooromit perustettiin vuonna 2012 jäsenyhdistysten osallisuuden, yhteistyön, tiedonkulun ja koulutuksen foorumeiksi. Aluefooromit vastaavat toiminnan organisoimisesta. Toiminnassa keskeistä on jäsenten aktiivisen toiminnan, vapaaehtoistyön ja henkilöstön osaamisen yhteensovittaminen muun muassa tarjoamalla viestinnällistä tukea, jäsenkoulutusta sekä neuvontaa. Tavoitteena on myös jäsenjärjestöjen, toimintakeskusten ja luottamushenkilöiden toiminnallisuuden ja yhteistyön lisääntyminen. Jäsenjärjestöjen osallisuudelle halutaan tarjota uudessa järjestössä mahdollisimman monia toimintakanavia. Aluekeskus- ja aluefoorumitoiminnan kautta EHYT ry voi osallistua erilaisten tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseen.

Aluefoorumeiden toimintaa koordinoi EHYT ry:n Kohtaavan työn osasto sekä Järjestöyksikkö. Paikallisesti aluefoorumin työtä organisoii EHYT ry:n aluetyöntekijä.

5.3 EHYT ry:n strategiatyö

EHYT ry:tä perustettaessa linjattiin yhdistymismuistiossa sen toiminnan suuntaviivat ja toimintaperiaatteet kevääseen 2014 ulottuvan siirtymäkauden ajalle. Vuoden 2014 ensimmäiseen varsinaiseen yhdistyksen kokoukseen ulottuva strategiatyö käynnistettiin jo ensimmäisen toimintavuoden 2012 syksyllä, ja prosessi jatkuu vuonna 2013.

Koska strategiatyö vie pitkän aikaa, päätettiin etukäteen valmistella järjestön viestintästrategia tukemaan viestinnän ja vaikuttamistyön kehittämistä. Viestintästrategian keskeinen viesti oli: *”Jokainen meistä rakentaa suomalaista päihdekulttuuria päivittäisillä valinnoillaan”*. Päihdekulttuuria ja siihen liittyviä ongelmia ei siis nähdä pysyvinä vaan jatkuvasti kehittyvinä. Järjestöt, viranomaiset, päätöksentekijät, yritykset sekä esimerkiksi vanhemmat ja kuluttajat pystyvät omilla toimillaan vaikuttamaan päihdekulttuuriin.

Organisaation muutostilanteessa viestinnän merkitys korostuu. Siksi on tärkeää sopia, miten viesti kulkee tehokkaasti organisaation sisällä ja niiden välillä. Jokainen työntekijä on osallinen yhdistymisprosessissa.

Vuoden 2013 aikana strategiaprosessia on viety tehokkaasti eteenpäin. Strategiatyötä on aikataulutettu tarkasti ja sitä on suunniteltu ja käsitelty muun muassa työryhmissä ja henkilöstötilaisuuksissa.

6 Yhdistymisprosessin arviointia

Seuraavissa luvuissa käsitellään EHYT ry:n yhdistymisprosessia kokonaisuudessaan ja arvioidaan prosessin sujumista: Missä onnistuttiin ja hyvin, ja mitkä tekijöistä muodostui ongelmia? Lisäksi prosessia tarkastellaan oppimiskokemuksena, jota voidaan hyödyntää vastaavissa tilanteissa.

6.1 Fuusion käsikirjoitus

Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n yhdistyminen lähti liikkeelle vuosina 2009–2010 järjestöjen tunnusteluilla. Tuolloin ei vielä tiedetty neuvotteluiden lopullista lopputulosta tai päämäärää, vaan yhdistymisen suunnittelu oli lähinnä ideoiden heittäilyä ilmaan ja tiedon keräämistä. Yhdistymisen suunnittelu eteni kuitenkin verrattain nopeasti, ja yhteiseen päätökseen yhdistymisestä päästiin jo vuoden 2010 alkupuolella. Järjestöjen hallitukset olivat myönteisiä yhdistymisen suhteen, ja ne kannattivat yhdistymisprosessin etenemistä. Toiminnanjohtajien valmistelutyö oli tiivistä koko prosessin ajan. Myös järjestöjen henkilöstö otettiin mukaan prosessiin syksyllä 2010 työryhmien muodossa. Lisäksi järjestöjen jäsenet saivat säännöllisesti tietoa yhdistymisestä, ja jäsenet saivat myös oman äänensä kuuluviin Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n järjestämällä aluekierroksilla.

Yhdistymisen nopea aikataulu aiheutti ajoittain kritiikkiä jäsenissä, mutta siitä huolimatta yhdistymisen valmistelua haluttiin jatkaa. Yhdistymisen aikataulua saneli paljolti SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n perustaminen. Ehkäisevän päihdetyön koordinaatiovastaun siirtyminen Terveys ry:n edistämisen keskus ry Tekryltä EHYT ry:lle vuoden 2012 alussa tarkoitti, että EHYT ry:n piti käynnistää toimintansa samaan aikaan kuin SOSTEn, sillä ehkäisevän päihdetyön koordinoinnin jatkuvuus piti turvata ilman katkoksia. Lisäksi hallinnollisten asioiden aikataulu vaikutti yhdistymisen aikatauluun.

Rahoittaja loi hyvät mahdollisuudet kolmen järjestön yhdistymiselle. Raha-automaattiyhdistys RAY oli ehdottanut ehkäisevää päihdetyötä tekevien järjestöjen yhdistymistä vuonna 2009. RAY:ltä saatiin myös joitakin linjauksia yhdistymiseen liittyen. RAY:n intresseissä oli, että päihdejärjestöt fuusioituisivat, jotta ehkäisevä päihdetyö olisi Suomessa tuloksellisempaa ja vaikuttavampaa. Lisäksi yhdistymisellä voitiin saavuttaa synnergiahyötyjä etenkin hallinnossa. RAY lupasi myös, että yhdistymisen seurauksena perustettu uusi järjestö saisi halutun ehkäisevän päihdetyön koordinaatiroolin ja siihen tarvittavan rahoituksen. RAY:n avustukset uudelle järjestölle olivat muutenkin lupaavat, sillä ainakin alkuvaiheessa uuden järjestön avustustuki oli suurempi kuin kolmen järjestön yhteen laskettu rahoitus. Lisäksi RAY lupasi auttaa toimitilojen löytämisen kanssa. Yhdistymisellä turvattiin myös aluetyön jatkuvuus ja luotiin mahdollisuus tehostaa aluetyötä. Yhdistymisprosessissa voitiin luottaa siihen, että RAY:n avustukset eivät ainakaan uuden järjestön toiminnan käynnistymisvaiheessa pieneneisi. Jos taas järjestöt eivät olisi yhdistyneet, RAY olisi tiettävästi vähentänyt avustustasoja perustajajärjestöiltä. RAY:n myöntämää avustuksen tasoa tarkistetaan pari vuotta fuusioitumisen jälkeen.

Yhdistymisprosessi sujui varsin mutkattomasti kevääseen 2011 saakka. Alkujaan oli tarkoitus, että perustajajärjestöt olisivat hyväksyneet perustamissopimuksen maaliskuussa 2011 ja liittokokous olisi vahvistanut sen huhtikuussa 2011. Yhdistymisen kriisiytyminen keväällä 2011 tarkoitti hetkellistä katkosta yhdistymisprosessissa ja epävarmuutta yhdistymisen

jatkon suhteen. Prosessissa käytiinkin tyhjäkäyntiä muutamia viikkoja, ja sekä Terveys ry että Elämäntapaliitto kosiskelivat EOPH:ta kahden järjestön kokoonpanoon. Kaikki kolme perustajajärjestöä päättivät kuitenkin toukokuussa 2011 jatkaa yhdessä yhdistymisen valmistelua. Yhdistymiseen ajoivat voimakas tahtotila voimien yhdistämisestä sekä jo tehty työ, joka haluttiin saattaa loppuun. Perustamissopimus hyväksyttiin huhtikuisen liittokokouksen sijaan 1.6.2011 Helsingin Mustikkamaalla, ja EHYT ry aloitti toimintansa tavoitteen mukaisesti 1.1.2012.

Kaiken kaikkiaan fuusioituminen tapahtui hyvään aikaan. Perustajajärjestöillä oli paljon hankkeita, jotka jatkuivat uuden järjestön perustamisen jälkeen. Näin EHYT ry:n ensimmäiset toimintavuodet olivat turvattuina.

6.2 Yhdistymisprosessin onnistumisia

Neuvottelut rahoittajan ja järjestöjen edustajien kanssa sujuivat hyvässä hengessä ja yhteisymmärryksessä. EHYT ry:n yhdistymisprosessi oli suunniteltu etukäteen hyvin, ja lisäksi prosessin aikataulusuunnitelma ja toteuttamistavat olivat realistisia. Kolmen pienehköön järjestön yhdistymiseen sovittu valmistelu-aika oli riittävä, ja prosessin aikana ehdittiin käydä vuoropuhelua niin henkilöstön kuin jäsentenkin kanssa. Seuraavissa luvuissa käsitellään suurimpia onnistumisia sekä koko yhdistymisprosessin merkittävimpiä vaiheita.

6.2.1 Toimiva yhteistyö edellytys onnistumiselle

Perustajajärjestöjen toiminnanjohtajien välinen sekä yhteistyötoimikunnan keskinäinen yhteistyö sujuivat varsin hyvin. Yhteistyötoimikunta oli aktiivisimmin neuvottelua käyvä ryhmä, joka viesti yhdistymisen vaiheista ja päätöksistä eteenpäin omille tahoilleen. Yhdistymisprosessissa vaadittiin keskinäistä luottamusta, ja perustetuissa ryhmissä pystyttiin neuvottelemaan kaikesta. Myös järjestöjen hallitukset pidettiin hyvin ajan tasalla. Yhdistymisprosessi *"ei kestänyt luurankoja kaapissa"*.

Johtoryhmän ja yhteistyötoimikunnan jäsenet luottivat toisiinsa ja prosessin onnistumiseen. Se, että johtoryhmä ajatteli yhdistymisestä positiivisesti, vaikutti myönteisesti myös muuhun järjestöön ja jäsenkuntaan. Yhdistyminen henkilöityi joiltakin osin tiettyihin neuvotteluihin, luottamusta herättäviin henkilöihin, ja näiden ihmisten positiivinen viesti levisi koko organisaatiossa. Se myös rauhoitti henkilöstöä.

Myös ehkäisevän päihdetyön koordinaattoroolista käytiin hyvää neuvottelua RAY:n ja perustajajärjestöjen kesken. Päätöksentekoa varten oli tärkeää, että perustajajärjestöistä löydettiin toimiva neuvotteluja käyvä ryhmä, joka teki työtä yhteisymmärryksessä. Ehkäisevän päihdetyön koordinaation sisällyttäminen EHYT ry:lle motivoi perustajajärjestöjä yhdistymisessä, sillä ept-kentän kokoaminen koettiin hyvin tärkeäksi. Ept-koordinaatiosta muodostuikin yksi EHYT ry:n erityistehtävä.

Kevään 2011 kriisivaiheista huolimatta valmisteluprosessissa pysyttiin aikataulussa. Yhdistymisprosessissa ei tapahtunut kriisivaiheen takia sellaisia muutoksia, jotka olisivat vaikuttaneet EHYT ry:n toiminnan aloittamiseen. Tämä kertoo siitä, että prosessissa oli pystytty ennakoimaan yllättäviäkin asioita. Yhdistymisprosessin aikatauluun tehtiin tarvittavat muutokset, ja prosessia voitiin jatkaa välittömästi sen mukaisesti. Kaiken kaikkiaan prosessi meni niin kuin alun perin ajateltiin, kevään 2011 kriisivaiheesta huolimatta.

Kuitenkin kevään 2011 kriisin myötä järjestöjen ja asiaa ajaneen johtoryhmän luottamus ja kiinteys heikkenivät hetkeksi. Epäselvä hetki kesti kuitenkin käytännössä vain joitakin viikkoja, kunnes ongelmista päästiin yli ja yhdistymisen valmistelua taas jatkettiin. Tämän jälkeen tehtiin uusi aikataulu, jonka mukaan yhdistyminen eteni. Luottamuksen merkitys korostui kriisin myötä, ja luottamus piti saavuttaa uudelleen kriisin jälkeen. Jokaisen oli laitettava sivuun oma henkilökohtainen etunsa tai järjestönsä etu, jotta voitiin jatkaa yhteisen päämäärän tavoittelua. Haastattelun mukaan *”kaikki on mahdollista, kun on yhteistä tahtoa ja sama päämäärä”*. Näin suurissa hankkeissa pitää olla voimaksi tahtotila.

Vaikka yllättävään kriisiin ei oltukaan varauduttu, ongelmat eivät jarruttaneet kovinkaan paljon yhdistymistä, saatikka kaataneet lopullisesti yhdistymishanketta. Se, että järjestöt eivät hätäntyneet epävarmassa tilanteessa kertoo siitä, miten vahvasti järjestöt olivat sitoutuneita hankkeeseen, ja miten vahvasti ne halusivat yhdistymisen onnistuvan. Fuusiosta ei olisi tullut mitään, jos yksikin osapuoli oli jättäytynyt prosessista sivuun. Toisaalta, jos yhdistymishanke olisi kariutunut, olisi voitu todeta, että yhdistymistä yritettiin, mutta se ei kaikesta huolimatta onnistunut. Sen jälkeen järjestöt olisivat jatkaneet itsenäisinä, mutta hieman tiiviimmällä yhteistyöllä.

Henkilöstön suhteen avoimuudessa ja tiedon jakamisessa onnistuttiin hyvin, ja henkilöstö tuntui olevan hyvin kärryillä, etenkin työryhmätyön ansiosta. Myös jäsenten kanssa tavoite toteutui hyvin, vaikkakin vain osa jäsenistä osallistui aluetilaisuuksiin, osan jättäytyessä keskusteluista sivuun. Myös rahoittaja oli tietoinen prosessin kaikista vaiheista, ja RAY:lle kerrottiin myös heti keväällä 2011 ilmenneistä ongelmista. Koko prosessin ajan perustajajärjestöissä voitiin luottaa siihen, että kaikki menee hyvin, ja että RAY on yhdistymisessä tukena.

6.2.2 Yhdistymisprosessin tärkeimmät vaiheet

Johtoryhmän ja hallitusten edustajien haastatteluissa yhdistymisprosessin tärkeimmäksi vaiheeksi nousi Vierumäellä käyty neuvottelu kesäkuussa vuonna 2010. Järjestöjen hallitukset olivat jo keväällä 2010 päättäneet, että yhdistymisprosessi voitiin käynnistää. Prosessissa piti kuitenkin sopia joistakin periaatteista ja käydä keskustelua uuden järjestön yhteiskunnallisesta roolista, jotta yhdistymisessä voitiin edetä. Lisäksi järjestöjen piti keskustella taloudesta ja omaisuuksista. Yhteistyötoimikunta kävi Vierumäellä neuvottelua yhteisymmärryksessä, ja neuvotteluiden tuloksena saatiin jo joitakin sopimuksia aikaan. Vierumäellä tehtiin muun muassa päätöksiä yhdistymisen aikataulusta ja etenemisestä sekä keskusteltiin jo epävirallisesti voimasuhteista. Neuvotteluiden tuloksena syntyi myös järjestöjen välinen luottamus, jonka puitteissa prosessi saattoi edetä. Prosessissa tarvittiin kaikkien sitoutumista. Vuoden 2010 syksyllä oli jo varmaa, että yhdistymisprosessi viedään loppuun asti.

Yhteistyön tärkeys korostui muutenkin prosessissa. Yhdistymisprosessissa painotettiin vahvasti avoimuuden ja luottamuksen tärkeyttä sekä suunnittelun merkitystä. Tavoitteena oli, että asioita käsitellään henkilöstön ja jäsenten kesken avoimesti ilman minkäänlaista tiedon panttaamista. Yhdistymisprosessin tärkeimpiä tekijöitä olivatkin avoin vuoropuhelu jäsenten kanssa aluekierroksilla sekä henkilöstön tiivis kytkeminen valmisteluun työryhmissä. Työryhmissä ja aluekierroksilla saatiin sekä henkilöstö että jäsenet osallistumaan ja sitoutumaan prosessiin. Syksystä 2010 alkaen henkilökunta rakensi yhteistä näkökulmaa siitä, millainen toimija uudesta organisaatiosta perustetaan. Tämä edellytti tietenkin yhteisten

linjojen vetämistä. Perustajajärjestöjen arvopohjat ja poliittiset taustat olivat erilaiset ja myös henkilötasolla suhtautuminen päihteisiin erosi, mutta uudessa järjestössä tarvittiin yhteisesti jaetut linjat. Työryhmätyö oli tärkeää, *”jotta saadaan aikaan sellainen, jota halutaan, eikä sellainen, mitä pelätään”*. Näiden rakentamista jatkettiin EYT ry:n ensimmäisenä toimintavuotena.

Yhteisiin tiloihin pääseminen Elimäenkadulle oli todellinen askel yhdistymisessä. Vasta yhteisissä tiloissa uusi järjestö pääsi rakentamaan organisaatiokulttuuriaan ja vahvistamaan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Samalla henkilöstö pääsi paremmin tutustumaan kaikkiin EHYT ry:n toimintoihin ja hankkeisiin. Yhteisten tilojen löytämisessä oli kuitenkin ongelmansa. Kun Järjestötalohanke kaatui RAY:n toimesta keväällä 2012, EHYT ry aloitti välittömästi uusien tilojen etsimisen. Lopulta päädyttiin tekemään vuokrasopimus osoitteen Elimäenkatu 25–27 tiloista.

EHYT ry:n aluefoorumit saivat erityistä kiitosta haastatteluissa. Aluefoorumit on todettu käytännössä hyviksi tilaisuuksiksi, sillä niillä voidaan tukea tehokkaasti paikallistyötä. Tämä tarkoittaa, että jäsenistö ja muut sidosryhmät saavat oman äänensä kuuluviin, ja ne pystyvät vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin. Se, että jäsenistön kanssa ollaan jatkuvasti tekemisissä, vahvistaa myös luottamusta EHYT ry:n ja jäsenten välillä. Samalla tuodaan esiin jäsenkentän merkitystä EHYT ry:n työssä. EHYT ry on lunastanut lupauksensa siitä, että uuden järjestön perustaminen tuo parannuksia kentälle ja aluetyöhön.

EHYT ry:tä perustettaessa henkilöstölle luvattiin, ettei uudessa järjestössä ryhdytä irtisanomisiin. Yhdistymisvaiheessa kukaan työntekijöistä ei irtisanoutunut, mitä voidaan pitää merkinä siitä, että EHYT ry:tä pidettiin hyvänä työnantajana. Työntekijät siirtyivät vanhoina työntekijöitä EHYT ry:hyn. Kullekin entisen järjestön toiminnalle on löytynyt EHYT ry:ssä oma lokeronsa.

EHYT ry:n toiminta kattaa koko väestön. Elämäntapaliitolle tärkeä aikuistoiminta ei ole hävinnyt EHYT ry:n fokuksesta, vaan se täydentää lasten ja nuorten parissa tehtyä työtä. Lisäksi EHYT ry:n elinkaariajattelu kattaa myös eläkeläiset ja vanhukset. Siten kaikkien perustajajärjestöjen intressit ovat turvattuina ja uudessa organisaatiossa tehdään niiden arvojen mukaisia valintoja. Jos perustajajärjestöt olisivat olleet kyllin hyviä yksinään, yhdistyminen ei olisi ollut järkevää tai tarpeellista. EHYT ry:stä on saatu kohtuullisen nopeasti yhtenäinen kokonaisuus.

6.3 Yhdistymisprosessin ongelmakohtia

Yhdistyminen sujui kaiken kaikkiaan tavoitteiden mukaisesti. Kuitenkin keväällä 2011 ilmenneet ongelmat ja sen seurauksena yhdistymisen kriisiytyminen aiheuttivat hetkellisen katkoksen EHYT ry:n valmistelutyössä. Lisäksi Elämäntapaliiton toiminnanjohtajan siirtyminen toisiin tehtäviin syksyllä 2010 ja Elämäntapaliiton puheenjohtajan vetäytyminen pois olivat aiheuttaneet epävarmuutta Elämäntapaliiton henkilöstössä ja jäsenissä. EHYT ry:n johtoon oli suunniteltu nimettävän henkilöitä kaikista järjestöistä, ja toiminnanjohtajan puuttuminen Elämäntapaliitosta herätti huolta järjestön tulevaisuudesta ja tasavertaisuudesta EHYT ry:ssä. Tilanne helpottui, kun Elämäntapaliittoon nimettiin uusi toiminnanjohtaja, joka sai nopeasti langat haltuunsa. Lisäksi Terveys ry:n toiminnanjohtaja oli valittu toiseen tehtävään kevään 2011 kriisin aikana, mutta toiminnanjohtaja ei ottanut tehtävää vastaan. Keväällä 2011 hallinnon voimasuhteista ja paikkojen täytöstä päästiin

sopuun ja prosessia jatkettiin yhteisymmärryksessä. Kun yhdistymisvalmisteluja päätettiin kriisivaiheen jälkeen jälleen jatkaa, yhdistyminen saattoi edetä suunnitellun aikataulun mukaisesti. Kriisistä toivuttiin siis hyvin nopeasti.

Yhdistymisprosessi haluttiin pitää mahdollisimman avoimena henkilöstölle ja jäsenkunnalle. Järjestötyötä tehdään usein tunteella, ja siksi avoimuus oli entistäkin tärkeämpää. Viestintä ja tiedottaminen olivat keskeisiä avoimuuden ja luottamuksen rakentamisessa. Yleisesti ottaen henkilöstö oli hyvin perillä yhdistymisen vaiheista ja aikataulusta, ja tavoitteena olikin, että hallitukset, henkilöstöt ja jäsenet ovat koko ajan tietoisia prosessin tilanteesta. Yhdistymistä käsiteltiin kaikissa yhteisissä kokouksissa, ja siitä tiedotettiin jäsenille muun muassa lehdissä ja aluekierroksilla. Silti joidenkin jäsenten mielestä tiedonsaanti oli liian vähäistä tai annettu tieto oli vääränlaista. Lisäksi joiltakin osin tiedon saanti tuntui viivästyvän. Avoimuuden kokemus on varmasti riippuvainen siitä, miten aktiivisesti jäsenet olivat itse prosessissa mukana. Epätietoisuus tilanteesta, tulevaisuudesta ja päätöksistä aiheuttaa epävarmuutta ja pelkoja. Jäsenille annettiin mahdollisuus saada tietoa ja tulla kuulluiksi aluekierroksilla. Kuitenkin osa jäsenistä jättäytyi sivuun ja jätti vastuun päätöksien teosta muille. Joidenkin mielestä taas prosessista tiedotettiin liikaakin.

6.3.1 Kipupisteitä ja vaikeita päätöksiä

EHYT ry:n organisaatiorakenteen suunnittelussa päädyttiin kohtuulliseen turvalliseen ja helppoon malliin. Organisaatiota tarkistettiin vuoden 2013 alussa, jolloin tehtiin pieniä muutoksia EHYT ry:n osastoihin ja yksiköihin. Haastattelussa johtoryhmä esitti kuitenkin kysymyksen, olisiko perustajajärjestöjen henkilöstöä pitänyt sekoittaa EHYT ry:ssä paremmin?

Haastatteluissa selvisi, että johtoryhmä olisi muutenkin kaivannut lisää etukäteistä vaihtoehtojen pohtimista. Lisäksi olisi kannattanut suunnitella paremmin myös sitä, miten toimitaan, jos yhdistymishanke olisi jostakin syystä keskeytetty.

Myös henkilöstöä olisi pitänyt huomioida joissakin kohdissa vielä paremmin. Esimerkiksi Facebook-ryhmä olisi voinut olla hyvä apu keskustelussa ja tiedon jakamisessa. Näin olisi saatu tietoa mahdollisimman nopeasti eteenpäin. Muutoksissa on aina läsnä pelko ja epäily salailusta. Tämän takia prosessissa käytiin säännöllisesti avointa keskustelua.

Järjestötalohankkeen peruuntuminen oli ollut pettymys, mutta myös toisenlaisia mielipiteitä kuultiin. Järjestötaloon olisi muuttanut hyvin monta järjestöä, ja kriittisen mielestä todellista synnergiaa olisi ollut vain muun muassa kokoustilojen käytössä.

Hallitusten edustajien mukaan EHYT ry:n sääntöjen valmistelu ja henkilöstön nimeämisen aiheuttivat paljon työtä. Etenkin EHYT ry:n toiminnanjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan nimeäminen olivat kriittisiä vaiheita järjestön perustamisessa. Yhdistymisprosessissa oli mukana kolme samankokoista järjestöä, joista kaikki halusivat nämä paikat organisaatiossa. Lopulta johtajien ja hallituksen nimeämisen sujuivat helposti ja yhteisymmärryksessä. Kullekin perustajajärjestön toiminnanjohtajalle rakentui mielekäs tehtävä uuden järjestön johtoryhmässä.

Myös talous, ja erityisesti oikeudenmukaisuus ja tasa-arvoisuus herättivät huolta järjestöjen yhdistymisprosessissa. Taloudesta ja omaisuuksista saatiin sovittua ajoissa jo Vierumäellä,

mutta talousasiat nousivat kuitenkin yllättäen uudestaan esille vuoden 2011 keväällä. Ongelmat eivät kuitenkaan olleet yhdistymisen este.

Yhtenä yhdistymisen huolena oli, että EHYT ry:stä muodostuu liian iso toimija, josta tulee liian byrokraattinen ja etäinen. Haastatteluissa selvisikin, että joidenkin mielestä EHYT ry:ssä osallisuuden tunne on ohuempi, eikä järjestössä ole vielä me-tunnetta. Lisäksi hallituksen edustaja mainitsi, että ennen EHYT ry:tä, järjestöissä oltiin lähempänä käytäntöä kuin nyt isossa organisaatiossa. Lisäksi aktiivisten jäsenten määrän väheneminen on haaste järjestötoiminnalle. EHYT ry:n ensimmäinen vuosi meni lähinnä yhdistymiseen, linjauksien tekemiseen ja toiminnan suunnitteluun. Vasta muutaman toimintavuoden päästä nähdään, millainen toimija EHYT ry:stä muodostuu.

6.4 Yhdistyminen oppimiskokemuksena

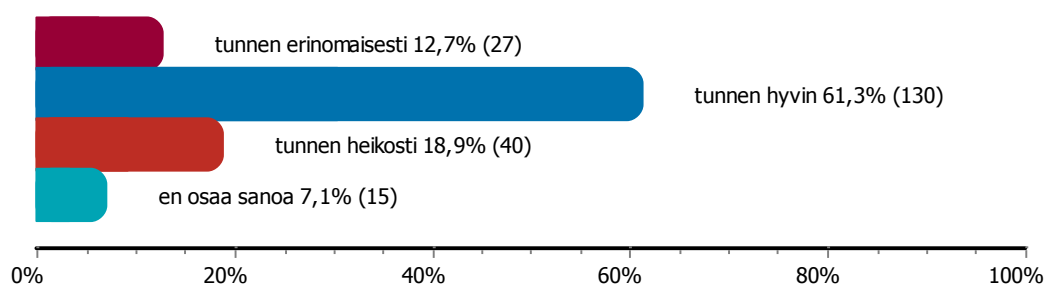
Haastatteluissa ilmeni, että yhdistymisen suunnittelussa tai muissa vastaavissa prosesseissa kannattaa hyödyntää muiden tekemiä malleja, pohtia vaihtoehtoisia toimintatapoja sekä selvittää, mitä muiden organisaatioiden tekemistä valinnoista voidaan hyödyntää. Lisäksi on hyvä miettiä, miten toimitaan, jos prosessi ei toteudukaan sovitussa aikataulussa ja tarvitaan jatkoaikaa. Myös EHYT ry:n perustamisessa, esimerkiksi aiesopimuksessa ja säännöissä, hyödynnettiin muiden toimijoiden tekemiä ratkaisuja ja vertailtiin toimintoja. Lisäksi kaikkien kolmen perustajajärjestöjen toiminnanjohtajat olivat keskusjärjestöjen hallituksissa, ja siten he pystyivät samalla seuraamaan niiden yhdistymistä. Vastaavissa prosesseissa tulee huomioida myös, että lakiasioden käsittelyajat ovat pitkiä, ja se kannattaa muistaa jo aikataulua ja suunnitelmia tehdessä.

Toisaalta on hyvä uskaltaa ajatella asioita uudella tavalla ja etsiä rohkeasti uusia ratkaisuja, vaikka se aiheuttaisikin epävarmuutta. Lopulta kokonaisuus on saatava toimimaan niin, että kaikki saavat jotakin, ja että kaikki ovat tyytyväisiä niihin arvoihin, joihin toiminta perustuu.

Haastatteluissa selvisi, että RAY:n mielestä EHYT ry on lunastanut paikkansa, eikä kukaan ole kyseenalaistanut sen toimintaa. EHYT ry:llä on hyvä rooli yhteiskunnassa, ja myös EHYT ry:n rahoitus on hyvällä pohjalla.

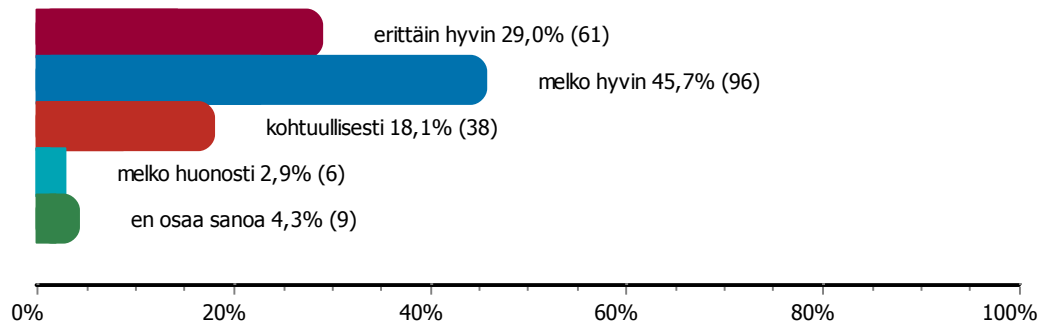
Vuoden 2013 syys-lokakuussa EHYT ry toteutti sidosryhmätutkimuksen Internetkyselynä. Kyselyllä selvitettiin muun muassa EHYT ry:n tunnettuutta sekä EHYT ry:n herättämiä mielikuvia. Tutkimukseen vastasi yhteensä 213 (vastausprosentti 48) EHYT ry:n sidosryhmien, jäsenjärjestöjen, henkilökunnan sekä valtuuston ja hallituksen jäsentä.

Kuvio 1. EHYT ry:n toiminnan tunnettuus valtakunnallisella tasolla

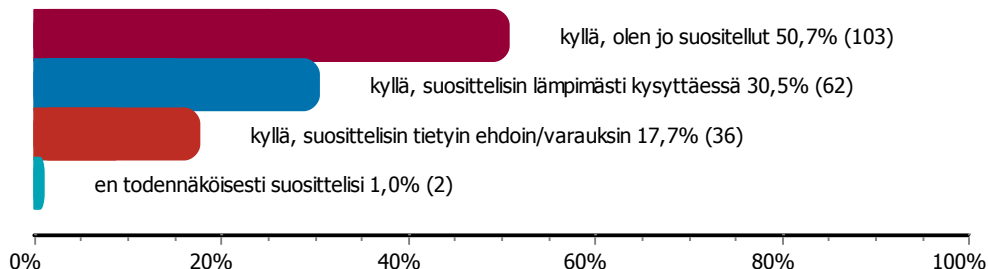
Kyselyn mukaan EHYT ry:n toiminta tunnettiin valtakunnallisella tasolla hyvin, kun taas paikallistasolla toiminnan tunnettuus oli hieman heikompaa. Kyselyn mukaan vastaajien kokonaismielikuva EHYT ry:stä oli erittäin positiivinen, ja jopa 61 prosenttia henkilöstöstä ja noin puolet yhteistyökumppaneista oli jo suositellut järjestöä eteenpäin. Kolme neljästä vastaajasta koki EHYT ry:n myös onnistuneen yhteistyössä hyvin.

Kuvio 2. Kuinka hyvin EHYT ry on onnistunut yhteistyökumppanina

Kyselyn mukaan järjestön toiminta nähtiin tärkeäksi erityisesti yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Alkoholia pidettiin EHYT ry:n tärkeimpänä kohteena, mutta myös tupakkaa, huumeita, peliriippuvuutta ja muita toiminnallisia riippuvuuksia pidettiin tärkeinä kohteina. Toiminnan painopisteen haluttiin suuntautuvan lapsiin ja nuoriin sekä nuoriin aikuisiin. Henkilöstö koki sidosryhmiä tärkeämmäksi kohteeksi myös työikäiset ja eläkeläiset.

Kuvio 3. Suosittelisiko EHYT ry:tä kollegoilleen yhteistyökumppaniksi

Kyselyn tulosten perusteella EHYT ry:n ulkoinen imago on jo muodostunut vaikuttavaksi, mutta sisäinen identiteetti vielä hakee muotoaan. Organisaatiokulttuurin muodostumiseen ja muuttumiseen meneekin helposti vuosia, ja vasta muutaman toimintavuoden kuluttua tiedetään yhdistymisen lopullinen hyöty. Tässä onkin haastetta EHYT ry:lle: vaikka EHYT ry:llä on hyvä rooli yhteiskunnassa ja järjestö on jo lunastanut paikkansa yhteiskunnassa, sen on myös pystyttävä jatkamaan toimintaansa entiseen tapaan ja pystyttävä kehittymään säilyttääkseen paikkansa. EHYT ry haluaa profiloitua pragmaattisena ja asiantietoon pohjaavana, hyvinvointia lisäävänä vaikuttajana. Toisaalta EHYT ry haluaa säilyttää matalan kynnyksen ja helpon lähestyttävyyden kansalaistoiminnassaan. Lisäksi EHYT ry haluaa olla tavoiteltava yhteistyökumppani, tiedon ja menetelmien tarjoaja. EHYT ry:stä on jo muodostunut vahva asiantuntijajärjestö.

6.5 Lopuksi

Vuoden 2014 alussa EHYT ry on saamassa päätökseen strategiaprocessinsa ja päättämässä kolmivuotista siirtymäkautta, joka alkoi perustamiskokouksesta 1.6.2011. Tästä eteenpäin järjestö ei enää ole kiinni perustajajärjestöjensä linjauksissa ja perinteessä, vaan järjestö jatkaa työtään uuden strategian mukaisesti. Uusi strategia ei merkitse rajuja irtiottoja vakiintuneesta mutta edellyttää kuitenkin jatkuvaa toiminnan kriittistä arviointia ja kehittämistä. Vuoteen 2014 päättyy myös Raha-automaattiyhdistyksen kanssa sovittu siirtymäkausi uuden järjestön rahoituksessa. Vuoden 2014 aikana RAY tulee tarkastelemaan fuusion toteutumista ja sitä, millaisen järjestön päihdejärjestöjen fuusio on tuottanut. Ainoastaan vuoteen 2015 tässä vaiheessa ulottuva avustussuunnitelma herättää toiminnan kehittämisen näkökulmasta jossain määrin epävarmuutta. Järjestön ensimmäisten vuosien avustuspäätöksissä on nähtävissä selkeä painopisteen muutos hankerahoituksesta pitkäjänteisempään rahoitukseen. Tämä on myönteinen suunta, mutta samalla järjestö kantaa huolta siitä, millä tavoin päihdehaittojen ehkäisyä voidaan myös viedä eteenpäin kehittämishankkeiden kautta ilman, että kehittäminen on poissa järjestön perustuksesta.

Myös ehkäisevän päihdetyön resursointi valtakunnallisesti herättää huolta tilanteessa, jossa raittiustyölain uudistamista moderniksi ehkäisevän päihdetyön laiksi hidastavat kuntien säästöpaineeet, ja myös Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ehkäisevän työn resurssit ovat pienentymässä.

Kokonaisuudessaan EHYT ry:n tulevaisuus näyttää kuitenkin valoisalta. EHYT ry on vakiinnuttanut asemansa suomalaisessa järjestökentässä ja ehkäisevän päihdetyön toimintakentässä. Sidosryhmäkyselyn perusteella EHYT ry nauttii arvostusta yhteistyökumppaneidensa keskuudessa ja on lyhyessä ajassa pystynyt rakentamaan tunnettuutta työlleen. Suurelle yleisölle järjestö toki on vielä verraten tuntematon. Tavoite tunnustetusta vaikuttajajärjestöstä on kuitenkin jo toteutunut.

EHYT ry:n haasteita alkavalle strategiakaudelle ovat erityisesti järjestön vapaaehtoisten ja asiantuntijoiden osaamisen yhdistäminen, vaikuttamistyön edelleen vahvistaminen, toiminnan aito valtakunnallisuus sekä yhteistyömuotojen ja koordinaatiotyön jatkuva kehittäminen.

LIITE 1. Taulukko 2.

Elämä On Parasta Huumetta ry:n, Elämäntapaliitto ry:n ja Terveys ry:n yhdistymisen aikataulua

Vuosi	Alku	Loppu	Vastuu	Prosessi
2010		1.10.	OHA	Yhdistymisen valmistelua koskevan sopimuksen allekirjoittaminen
2011		19.1.	OHA	Osapuolten hallitukset käsittelevät Järjestön säännöt ja perustamissopimuksen
	17.1.	15.3.	EL, TH (TJ)	Kenttä-/aluekierros
	17.1.	18.2.	TJ	Työryhmätyön II-vaihe
		28.2.	YTT	Yhteistyötoimikunnan kokous: Säännöt, Perustamissopimus jne.
		16.4.	EL	Jäsenistön päätös yhdistymisestä
		23.5.	EOPH	Jäsenistön päätös yhdistymisestä
		28.5.	TH	Jäsenistön päätös yhdistymisestä
		1.6.	JÄSENET	Yhdistymissopimuksen allekirjoittaminen ja EHYT ry:n perustamiskokous
		Kesäkuu	OHA	EHYT ry:n rekisteröiminen yhdistysrekisteriin
		Elokuu		EHYT ry:n hallitus aloittaa toimintansa
	1.6.	30.9.		RAY:n hakemukset
	28.5.	Lokakuu	OHA	Lahjakirjaluonnokset valmiit
	24.1.	29.11.	OHA	Osapuolten velkojien ja sopimuskumppanien suostumukset velvoitteiden siirtoa varten hankittu
	1.1.	31.12.	OHA	Osapuolten henkilöstön siirtymiseen liittyvä tiedottaminen (Yhteistoimintamenettelylaki 7.luku)
		Marras-joulukuu	OHA	Lopulliset lahjakirjat valmiit
2012		1.1.	EHYT	EHYT ry vastaanottaa lahjoitukset kaikilta Osapuolilta
		1.1.	EHYT	Järjestö aloittaa varsinaisen toimintansa
		7.1.	EHYT	Henkilöstön siirtymiseen liittyvä tiedottaminen EHYT ry:n toimesta (Yhteistoimintalaki 7. luku)
		15.1.	EHYT	Ensimmäinen henkilöstön palkanmaksupäivä
		30.4.	OHA	Järjestöjen selvitykset RAY:lle 2011 vuoden rahoituksista
		25.5.		Keskustoimiston henkilökunta yhteisissä tiloissaan (viimeistään)
2013				EHYT ry:n strategiaprosessi
2014		Huhtikuu		Yhdistyksen ensimmäinen varsinainen kokous

OHA Osapuolten hallitukset
 EL Elämäntapaliitto ry
 TH Terveys-Hälsan ry
 YTT Yhteistyötoimikunta
 JÄSENET Henkilöjäsenet ja jäsenjärjestöt
 TJ Toiminnanjohtajat

LIITE 2: Perustamissopimus

Perustamissopimuksessa linjattavaksi sovittuja asioita:

Järjestön perustaminen

Uuden järjestön perustamissopimus voidaan laatia EOPH:n, ELO:n ja TH:n välillä, eikä sitä tarvitse siten käsitellä ja hyväksyttää jäsenjärjestöjen hallinnoissa. Jäsenjärjestökierros veisi myös varsin kauan aikaa ja vaatisi perusteellisia esittelyjä ja voisi johtaa siihen, että tavoitteeseen toiminnan aloittamisesta ei päästäisi.

Uuden järjestön Perustaminen toteutetaan siten, että Perustajat pitävät **perustamiskokouksen** (mitä tehtiin?) ja tekevät siinä yhteydessä ne perustamiseen, hallintoon ja henkilöstöön liittyvät päätökset ja henkilövalinnat, joista on Perustajien kesken perustamissopimuksessa sovittu.

Uusi järjestö ottaa jäseniä perustamissopimuksessa sovitulla tavalla. Kaikkien uuden järjestön varsinaisten jäsenten on sitouduttava allekirjoituksellaan noudattamaan Perustajien solmimaa perustamissopimusta siirtymäajan loppuun eli vuoden 2014 yhdistyksen kokoukseen asti, allekirjoittamalla perustamissopimukseen laadittu liiteasiakirja.

ELO ja TH sitoutuvat perustamissopimuksen mukaisesti eroamaan vuoden 2012 loppuun mennessä uuden järjestön jäsenyydestä. EOPH jää uuden järjestön jäseneksi, koska sillä ei ole jäsenjärjestöjä.

”Varsinaisten jäsenien lisäksi järjestöllä voi olla kannatusjäseniä, yhteistyöjäseniä ja kunniajäseniä. Järjestön hallitus voi hakemuksesta hyväksyä varsinaiseksi jäseneksi oikeuskelpoisen yhdistyksen ja säätiön, joka hyväksyy järjestön tarkoituksen, sitoutuu järjestön arvoihin ja haluaa toimia järjestön sääntöjen mukaisesti. Järjestön kannatusjäseniksi ja yhteistyöjäseniksi hallitus voi hyväksyä oikeuskelpoisen yhteisön tai säätiön, joka haluaa tukea yhdistyksen tarkoitusta ja toimintaa. Yhdistyksen kokous voi hallituksen esityksestä kutsua erityisen merkittävällä tavalla järjestöä palvelleelle taikka raittiutta tai ehkäisevää päihdetyötä edistäneen luonnollisen henkilön järjestön kunniajäseneksi.”

Hallituksen jäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi. Vuosittain on erovuorossa kolmannes tai lähinnä kolmannes sen jäsenistä. Erovuoroisuus määräytyy ensimmäisellä kerralla arvalla. Hallituksen jäsenen toimikausi alkaa valinnan suorittaneen liittovaltuuston kokouksesta ja kestää kolmen vuoden kuluttua pidettävään liittovaltuuston kokoukseen saakka. Jos hallituksen jäsenen tehtävä tulee kesken toimikauden avoimeksi, hallituksen on huolehdittava siitä, että uusi jäsen valitaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Hallitus on kuitenkin päätösvaltainen ja valinta voi tapahtua seuraavassa liittovaltuuston kokouksessa. Henkilö voi tulla valituksi samaan tehtävään korkeintaan kahdeksi (2) perättäiseksi liittokokouskaudeksi.

Valittaessa ensimmäistä liittohallitusta, puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa valinnan suorittaa liiton perustava kokous. Jos hallituksen jäsenen, puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan tehtävä tulee kesken ensimmäistä toimikautta avoimeksi, hallituksen on huolehdittava siitä, että uusi jäsen valitaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi perustajajäsenten sopimalla tavalla. Poikkeuksellisesti ensimmäisen liittohallituksen toimikausi alkaa liiton perustamishetkestä ja päättyy vuonna 2014 pidettävään liittovaltuuston kokoukseen. Tämän jälkeen liittohallituksen valinnassa sovelletaan 9§ kolmannessa kappaleessa mainittua rotaatiojärjestystä ja toimikausirajoitusta.”

Järjestön perustamiskohtaa täydentävät järjestön säännöt sekä yhdistymissopimus.

Säännöt

Sääntöluonnos toimitetaan yhdistysrekisteriin ennakkotarkastetusta varten kaikkien kolmen hallituksen käsiteltä sääntöluonnoksen.

Toimintaorganisaatio

Valmistellun luonnoksen lähtökohtana on toiminnan perustuminen ns. elinkaarimalliin. Yhdistys tekee ehkäisevää päihdetyötä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti lasten, nuorten ja aikuisten parissa. Aikuistyössä huomioidaan sekä työssäkäyvät että myös yhtä lailla työelämän ulkopuolella olevat, kuten työttömät ja ikääntyneet. Toiminnassa keskeistä on kohtaaminen oppilaitoksissa, työpaikoilla, monimuotoisissa kohtaamispaikoissa ja mm. sosiaalisessa mediassa.

Toimintaorganisaation valmistelussa on etsitty mallia, joka turvaa kaikkien kolmen yhdistyksen vahvojen alueiden jatkuvuuden yhdistyksen toiminnassa, päällekkäisten tai toisiaan lähelle tulevien alueiden yhteensovittamisen, sekä hyvien käytäntöjen ja mallien hyödyntämisen koko yhdistyksen toiminnassa. Valmistelussa ei ole noussut esille toiminta-alueita tai tehtäviä, joita olisi perusteltua ryhtyä karsimaan, vaan päinvastoin alueita, joilla toiminnat voivat tukea toisiaan ja kehittyä eteenpäin.

Uuden liiton toimintaa kehitettäessä on lähtökohtana oltava liiton vaikuttamismahdollisuuksien ja toiminnan vahvistaminen sekä valtakunnallisesti että alueellisesti ja paikallisesti, ja toisaalta myös toiminnan vahvistaminen tuomalla perinteisten toimintamuotojen rinnalle myös uusia toimintamuotoja ja -mahdollisuuksia (esim. verkko ja mobiilityö.)

Hallinto-organisaatio

Järjestön päätöksentekuelimet ovat yhdistyksen kokous, valtuusto ja hallitus. Yhdistyksen varsinainen kokous pidetään kolmen vuoden välein. Valtuuston varsinainen kokous pidetään vuosittain keväällä. Hallitus nimeää itselleen työvaliokunnan ja tarvittaessa muita toimielimiä.

Johtoryhmä ja laajennettu johtoryhmä

Toimisto-organisaatiota johtavat toiminnanjohtaja ja johtoryhmä, joka koostuu toiminnanjohtajasta ja kahdesta (osaston)johtajasta.

Johtoryhmän keskinäinen työnjako EHYT ry:ssä

Toiminnanjohtaja Sari Aalto-Matturi

- järjestötoiminnan kehittäminen, kansalais- ja vapaaehtoistyön edistäminen (järjestöpäällikön esimies)
- viestintä- ja yhteiskuntavaikuttaminen (viestintäpäällikön esimies)
- erityisesti päätöksentekijöihin, viranomaisiin ja mediaan suuntautuva yhteiskuntavaikuttaminen,
- päihdejärjestöjen ulkopuolelle ulottuva järjestöyhteistyö
- järjestöjen toimintaedellytyksiin liittyvä yhteistyö sote-järjestöjen kanssa
- henkilöstöasioiden johtaminen
- johtoryhmän työskentely
- hallituksen esittelijä.

Johtaja Kristiina Hannula (Kohtaavan työn osasto, ehkäisevän päihdetyön koordinaatio)

- kohtaavan työn johtaminen, aluekeskukset
- ehkäisevän päihdetyön koordinaation johtaminen
- ehkäisevän päihdetyön järjestöjen yhteistyö
- sote-järjestöjen sote-alan sisällöllinen yhteistyö
- kuntayhteistyö ja siihen liittyvät uudet rahoituskanavat
- tutkimustoiminta
- toiminnanjohtajan sijainen
- hallituksen esittelijä.

Innovaatiojohtaja Kari Vuorinen (Hankkeet ja verkko -osasto)

- hankerahoitusta saavat hankkeet
- verkostoituneet toiminnankehittämishankkeet
- verkkotoiminnan johtaminen
- ehkäisevän päihdetyön innovaatio- ja kehittämistyö
- huumeneuvonnan johtaminen
- lastensuojelun sisältöasiat
- talous-, toimisto- ja ICT -asioiden johtaminen
- päävastuu EU-yhteistyöstä (pois lukien koordinaatioon liittyvä sisällöllinen yhteistyö)
- toiminnanjohtajan 2. sijainen.

Jaettu vastuu: mediayhteistyö, RAY-yhteistyö.

Rekrytoinneissa päätökset yksi yli yhden.

Laajennettuun johtoryhmään kuuluu lisäksi yksiköiden päälliköitä. Laajennetun johtoryhmän jäsenet määrittellään tehtäväkuvien määrittelyn yhteydessä. Kaikki yksiköiden, projektien ja vastualueiden päälliköt eivät ole laajennetun johtoryhmän jäseniä. Esillä on ollut, että laajennettuun johtoryhmään tulisi nimetä yhtä monta henkilöä kustakin yhdistyvästä järjestöstä (esimerkiksi varsinaisen johtoryhmän lisäksi kaksi henkilöä kustakin yhdistyvästä järjestöstä.) Järjestöjen nykyiset johtoryhmät ovat kooltaan 3-5 henkilöä.

Osastot

Osastoja on kaksi ja niiden henkilömäärä on n. 25 /osasto. Osasto jakautuu toimintayksiköihin ja/tai hankkeisiin, joilla on nimetty päälliköt tai projektivastaavat. Osastot ovat Hankkeet ja verkko sekä Kohtaava työ.

Hankkeet ja verkko -osasto vastaa järjestön hankerahoitusta saavien hankkeiden ja projektien valmistelusta, toteutuksesta ja raportoinnista. Lisäksi osasto vastaa erityisesti verkossa tapahtuvien toimintamallien ja toimintamuotojen kehittämisestä ja ylläpitämisestä. Osasto toimii tiiviissä yhteistyössä Kohtaavan työn yksikön kanssa toimintamallien ja aineistojen hyödyntämisessä ja kehittämisessä. Erityisesti hanketyössä yksiköllä on myös omaa suoraa kohtaavaa työtä ympäri Suomea.

Kohtaavan työn osasto vastaa lasten, nuorten ja aikuisten parissa tehtävästä työstä alueellisesti ja paikallisesti, sekä järjestön pysyvien toimintamallien ylläpitämisestä, arvioinnista ja kehittämisestä. Tavoitteena on perustaa lähivuosien aikana 4-6 aluekeskusta tukemaan eri alueilla tapahtuvaa kohtaavaa työtä, jäsenyhdistysten toimintaa, vapaaehtoistyötä, kohtaamispaikkojen ja toimipisteiden työtä sekä eri toimijoiden ehkäisevää päihdetyötä. Osasto toimii tiiviissä yhteistyössä Hankkeet ja verkko -osaston kanssa toimintamallien ja aineistojen hyödyntämisessä ja kehittämisessä

Kohtaavan työn osasto vastaa myös Aluefoorumien toiminnasta tiiviissä yhteistyössä Järjestöyksikön kanssa.

Erillisyksiköt

Edellä mainittujen osastojen lisäksi toimisto-organisaatiossa on kaksi erillisyksikköä. Näistä Järjestöyksikkö toimii suoraan toiminnanjohtajan alaisuudessa ja Koordinaatioyksikkö Kohtaavan työn osaston johtajan alaisuudessa.

Valmistelussa on pidetty tärkeänä, että johtosuhteet voivat tarkentua kun toiminnanjohtaja on valittu ja kahden muun johtajan vastuut ovat karkealla tasolla selvillä. On tarkoituksenmukaista, että johtoryhmän jäsenet erityisosaamisalueet voivat vaikuttaa lopulliseen vastuujakoon.

Koordinaatio- ja tutkimus -yksikön koko tarkentuu, kun järjestön rooli ehkäisevän päihdetyön järjestökentän koordinaattorina ja siihen liittyvät resurssit ovat selvillä. Riippuen toiminnan mittakaavasta yksikölle nimetään päällikkö tai vastaava.

Järjestöyksikkö jakautuu kolmeen vastuualueeseen, jotka ovat jäsenpalvelut, viestintä- ja markkinointi sekä hallinto. Yksikköön nimetään järjestöpäällikkö ja viestintäpäällikkö.

Tiimit

Osastojen ja erillisyksiköiden ohella toimisto-organisaatiossa toimii yksikkörajat ylittäviä työryhmiä ja tiimejä.

Uuden liiton ensimmäistä kertaa valittavien hallintoelinten valintaperiaatteet

Aiesopimuksen yhteydessä linjattiin, että kukin kolmesta perustajajärjestöstä nimeäisi yhdistymisen toteutuessa uuden järjestön hallitukseen neljä edustajaa varajäsenineen kolmen vuoden siirtymäkauden ajaksi. Elämäntapaliitto ja Terveys ry nimeäisivät uuden liiton valtuustoon kumpikin 10 edustajaa varajäsenineen ja Elämä On Parasta Huumetta ry 2 edustajaa varajäsenineen samoin kolmen vuoden siirtymäajaksi. Jäsenten kierto alkaa vasta tämän 3 vuoden siirtymäkauden jälkeen. Siirtymäkauden aikana mahdollisesti tehtävästä irtautuvien valtuuston tai hallituksen jäsenten tilalle uudet jäsenet nimeää alkuperäisen jäsenen nimennyt perustajaorganisaatio (Elämäntapaliitto, EOPH, Terveys ry). Mikäli perustajaorganisaatio lakkauttaa yhdistymisen yhteydessä oman toimintansa, se valtuuttaa etukäteen jonkin toisen organisaation, esim. jäsenyhdistyksensä, vastaamaan mahdollisista nimeämisistä.

Hallituksen puheenjohtajana toimii Terveys ry:n nimeämä edustaja ja varapuheenjohtaja Elämäntapaliiton nimeämä edustaja. Valtuuston puheenjohtajana toimii Elämäntapaliiton nimeämä edustaja ja varapuheenjohtajana Terveys ry:n nimeämä edustaja. Elämä On Parasta Huumetta ry, Terveys ry ja Elämäntapaliitto nimeävät uuden järjestön työvaliokuntaan yhden edustajan.

Uuden liiton toimihenkilöiden valintaperiaatteet

Kukin kolmesta järjestöstä nimeää uuden järjestön johtoryhmään yhden jäsenen. Varsinainen johtoryhmä koostuu näistä kolmesta henkilöstä. Laajennettuun johtoryhmään kuuluu lisäksi muita uuden järjestön esimiehiä/päälliköitä. Esillä on ollut näkemys, että laajennettuun johtoryhmään nimettäisiin yhtä monta henkilöä kustakin kolmesta järjestöstä (johtoryhmän varsinaisten jäsenten lisäksi esim. 2+2+2.)

Siirtymäkauden aikana mahdollisesti tehtävästä irtautuvan varsinaisen johtoryhmän jäsenen nimeää hänet alun perin johtoryhmään nimennyt perustajaorganisaatio (Elämäntapaliitto, EOPH, Terveys ry). Mikäli perustajaorganisaatio lakkauttaa yhdistymisen yhteydessä oman toimintansa, se valtuuttaa etukäteen jonkin toisen organisaation, esim. jäsenyhdistyksensä, vastaamaan mahdollisista nimeämisistä.

Yhteistyötoimikunta vahvisti johtoryhmän keskinäisen työnjaon 15.3.2011. Johtoryhmän työnjako on seuraava: toiminnanjohtaja Sari Aalto-Matturi, johtaja Kristiina Hannula (Kohtaavan työn osasto sekä koordinaatio- ja tutkimus), innovaatiojohtaja Kari Vuorinen (Hankkeet ja verkko -osasto sekä talous- ja toimistoasiat).

Jäsenyydet

Elämäntapaliiton ja Terveys ry:n jäsenet voivat halutessaan ilmoittautua uuden järjestön jäseniksi joko välittömästi perustamiskokouksessa tai viimeistään 31.12.2011 mennessä. Liittyvät jäsenyhdistykset ovat järjestön varsinaisia, äänivaltaisia jäseniä. Tämä tarkoittaa, että Terveys ry:n nykyisistä jäsenistä ei varsinaisiksi jäseniksi voi päästä Tammerkosken Auto-opisto Oy eikä Kemiönsaaren terveyskeskus.

Uusi järjestö pyrkii saamaan jäseniksi myös muita valtakunnallisia ja paikallisia yhdistyksiä, jotka hyväksyvät järjestön tarkoituksen ja sitoutuvat sen arvoihin. Jäsenpohjan vahvistuminen edelleen luo edellytyksiä entistä laajapohjaisemmalle ja tuloksellisemmalle ehkäisevälle päihdetyölle, ja vahvistaa järjestön vaikutusvaltaa.

Järjestön varsinaiseksi jäseneksi voidaan hyväksyä yhdistys tai säätiö. Yrityksillä ja muilla oikeudellisilla yksilöillä on mahdollisuus liittyä järjestön kannatus- tai yhteistyöjäseneksi.

Järjestö voi lisäksi nimetä kunniajäseniä.

Viestintä ja lehdet

Viestintä ja vaikuttaminen on keskeinen perustettavan uuden järjestön toiminta-alue. Viestinnän tehokkuus ja toimivuus korostuu sekä yhteiskuntavaikuttamisessa, jäsen- ja sidosryhmäyhteistyössä, liiton tunnettuuden rakentamisessa ja aseman vakiinnuttamisessa että olennaisesti myös uuden järjestön sisäisen yhteisöllisyyden ja yhteisen toimintakulttuurin rakentumisessa. Järjestön viestintää kehitetään sekä valtakunnan tasolla että myös alueellisesti, paikallisesti ja kansainvälisesti. Viestintään liittyy tiiviisti myös liiton toiminnan, palveluiden, aineiston jne. tunnetuksi tekeminen ja ”markkinointi”.

Tavoitteena on toteuttaa viestintää tiiviissä yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa. Viestintä kytkeytyy keskeisesti myös järjestön mahdolliseen koordinaattorirooliin ehkäisevän päihdetyön alalla.

Uusi yhdistys julkaisee monipuolisia verkkosivuja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, jäsen- ja sidosryhmätiedotteita sekä erilaisia julkaisuja. Yhdistys pyrkii myös julkaisemaan yhteistyössä muiden toimijoiden (järjestö- ja/tai viranomaistoimijat) lehteä, jonka keskeisenä näkökulmana on päihdehaittojen ehkäiseminen ja päihdepolitiikan suuntaviivoihin vaikuttaminen.

Aluetoiminnan järjestämisperiaatteet

Yhdistyksen keskustoimisto sijoittuu Helsinkiin. Yhdistymisen myötä yhdistyksellä on 12 työntekijän verkosto ympäri Suomea, minkä lisäksi järjestöllä on henkilöstöä, jonka tukikohtana on keskustoimisto mutta toimialueena koko Suomi tai organisaatorakenteessa kunkin vastuulle määritelty osa Suomea.

Tavoitteena on vahvistaa yhdistyksen alueellisia ja paikallisia toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksia rakentamalla yhdistykselle 2012–2015 aikavälillä 4-6 **aluekeskuksen** verkosto tukemaan eri alueilla tapahtuvaa kohtaavaa työtä, jäsenyhdistysten toimintaa, vapaaehtoistyötä, kohtaamispaikkojen ja yhdistyksen toimipisteiden työtä sekä myös eri toimijoiden ehkäisevää päihdetyötä alueellisesti ja paikallisesti. Viimeksi mainittu kytkeytyy osaltaan myös yhdistyksen roolin muotoutumiseen ehkäisevän päihdetyön koordinaation toteuttamisessa. Aluekeskusten sijoittumisessa yhtenä keskeisenä näkökulmana on aluehallintoon suuntautuva yhteistyö ja vaikuttaminen, jolloin alueorganisaatiota olisi perusteltua rakentaa vastaamaan pitkälti AVI-rakennetta, mutta kuitenkin järjestön oman toiminnan tarpeiden näkökulmasta.

Aluekeskusten yhteyteen perustetaan **jäsenyhdistysten aluefoorumit** jäsenyhdistysten osallisuuden, yhteistyön, tiedonkulun ja koulutuksen foorumeiksi. Aluekeskukset vastaavat aluefoorumien toiminnan organisoimisesta. Aluefoorumien toiminta saadaan käyntiin jo ennen aluekeskusten toiminnan käynnistymistä.

Toiminnassa keskeistä on jäsenten aktiivisen toiminnan, vapaaehtoistyön ja henkilöstön osaamisen yhteensovittaminen. Jäsenyhdistysten alueellista ja paikallista toimintaa sekä kansalaistoimintaa ja vapaaehtoistyötä yhdistys tukee mm. seuraavilla tavoilla:

- Toimintatukien kokonaissumma nostetaan 55 000 euroon vuonna 2012
- Kumppanuuksien ja verkostoyhteistyön edistäminen alueilla, mm. yhteistyö kuntien, TE-keskuksien, työryhmien sekä muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa, tavoitteena myös uusien rahoituslähteiden löytäminen ja avaaminen
- Osallistuminen tapahtumien yms. järjestämiseen
- Viestinnällinen tuki, esim. tiedotusvälineyhteydet, materiaalit
- Jäsenkoulutus ja asiantuntijapalvelut
- Järjestötekkinen tuki ja neuvonta.

Tekijänoikeudet ja järjestöjen solmimien sopimusten siirtoprosessi

Järjestöjen solmimat sopimukset on koottu yhteen tarkastelua varten.

Toimitilat

Liiton keskustoimiston on tarkoitus sijoittua Helsinkiin. Koska päätöksenteko mahdollisesta yhdistymisestä tapahtuu varsin myöhään kevätkaudella, ei uusi liitto kyetä aloittamaan yhteisissä tiloissa 2012 alussa. Lähtökohtana valmistelussa on kuitenkin ollut, että keskustoimisto olisi yhteisissä tiloissa viimeistään vuoden 2013 alusta. Tiloja etsittäessä yhtenä näkökulmana on ollut mahdollisuus päästä samoihin tiloihin esim. uuden sosiaali- ja terveysalan keskusjärjestön tai muiden päihdetyötä tekevien järjestöjen kanssa.

Työntekijät kuitenkin sijoittuisivat nykyisiin toimitiloihin uuden toimintaorganisaation mukaisesti jo heti vuoden 2012 alusta ja osittain jopa jo vuoden 2011 aikana. Valmistelussa ei vielä ole tuotettu ehdotusta siitä, millä tavoin ja ehdoin Elämäntapaliiton omistamien tilojen käyttö käytännössä toteutuisi vuoden 2012 aikana ennen yhteisiin tiloihin siirtymistä.

Uuden järjestön muualla kuin Helsingissä olevat toimitilat otetaan tarkasteluun mahdollisen yhdistymispäätöksen jälkeen.

Henkilöstön siirtyminen uuteen kokonaisuuteen vanhoina työntekijöinä

Henkilöstö siirtyy liiton palvelukseen vanhoina työntekijöinä. Sosiaalialan järjestöjä koskevaa työehtosopimusta täydentävästä paikallisesta sopimuksesta on olemassa työnantajien ja työntekijöiden edustajien neuvottelutulos, joka yhdistymisen toteutuessa vahvistetaan paikalliseksi sopimukseksi.

Valmistelussa on nähty tarkoituksenmukaiseksi, että uudelleenorganisoinnin myötä tehtävissä voi kuitenkin tapahtua muutoksia. Muutokset liittyvät tehtävä- ja yksikköjakoon, ja niissä tavoitteena tulee olla, että kunkin järjestön uuteen yhdistykseen mukanaan tuomat vahvuus- ja painopistealueet säilyvät ja niiden kehittymismahdollisuudet turvataan.

Yhdistymisen yhteydessä erityistä huomiota kiinnitetään osaamisrakenteen monipuolisuuteen ja sukupolvenvaihdokseen. Eläkkeelle jäännit ennakoidaan mahdollisimman hyvissä ajoin ja huolehditaan osaamisen ja asiantuntemuksen siirtymisestä ja täydentämisestä siirtymävaiheessa.

Yhteistyötoimikunta käsitteli 15.3.2011 kokouksessaan vuoden 2011 aikana tehtäviä henkilöstöratkaisuja. Elämäntapaliitto vie uuteen järjestöön 1.1.2012 yhteensä 16 henkilöä, Terveys ry 18 henkilöä ja Elämä On Paras Huumetta ry 18+7 henkilöä. Elämäntapaliitto on jäädyttänyt yhden suunnittelija-kouluttajan tehtävän rekrytoinnin varautumisena Ainacom-sopimusriidan vastuisiin (sopimusriita on päättynyt, edellytyksiä tehtävän täyttämiseen arvioidaan syyskuudella 2011 aikana EHYT ry:n henkilöstötarpeiden ja talouden näkökulmasta). Järjestöjen hallinnot tekevät henkilöstöä koskevat päätökset yhteistyötoimikunnassa sovitun raamin mukaisesti.

Siirtymäkausi

Siirtymäkauden järjestelyjä tarvitaan erityisesti hallinnossa sekä henkilöstöön liittyen.

Hallintoa ja johtoryhmää koskevista siirtymäjärjestelyistä on tarkoitus sopia perustamissopimuksessa. Henkilöstöön liittyvistä siirtymäjärjestelyistä sovitaan työehtosopimusta täydentävässä paikallisessa sopimuksessa.

Taloudelliset vastuut ja velvollisuudet, varat (sijoitukset) ja omaisuus

Kolmen järjestön ns. käyttöomaisuus (toimistokalusteet, puhelimet, tietokoneet jne.) siirtyvät uuden järjestön omistukseen. Perustamissopimuksen valmistelussa otetaan kantaa siihen, millä tavoin järjestöjen vuodelta 2011 siirtyvät avustukset, käteisvarat ja sijoitukset siirtyvät uuden järjestön omaisuudeksi. Kukin kolmesta toimijasta tuo uuteen järjestöön samansuuruisen rahasumman mukanaan. Myös uudelle järjestölle siirtyvien velkojen ja saamisten (pitkäaikaiset velat ja lainojen lyhennykset eivät siirry, lyhytaikaiset tilinpäätöksen jaksotukseen liittyvät velat kuten lomapalkat, avustusten jaksotukset siirtyvät luonnollisesti) ja sitoumusten olisi oltava lähtökohtaisesti samansuuruisia.

Varsinaista muuta omaisuutta käyttöomaisuuden lisäksi on kolmesta perustajajärjestöstä vain Elämäntapaliitolla. Elohoivi omistaa Elohoivi-kokoushotellin Vihdissä sekä omat toimitilansa. Valmistelussa on sovittu, että tämä Elämäntapaliiton omaisuus ei siirry uuden järjestön omistukseen, vaan jää osaltaan vaalimaan työväen raittiusliikkeen perinnettä yhdistymisen jälkeen. Tämä tarkoittaa, että Elämäntapaliitto jatkaa olemassaoloaan yhdistysmuodossa.

Elämäntapaliiton toimitilan vuokraukseen on saatava lisä-avustus, jos Elämäntapaliiton toiminta-avustukseen on budjetoitu vain vastikkeen maksaminen.

Elämäntapaliitolla on ollut käynnissä puhelinjärjestelmiä koskeva sopimusriita Ainacom Oy:n kanssa. Tämä sopimusriita on sovittu huhtikuussa 2011. Sopimusriitaan liittyvät vastuut on tarkennettu yhdistymissopimuksessa. Lähtökohtana sopimusriidan osalta oli, että Elämäntapaliitto vastaa yksin sopimusriitaan liittyvistä riskeistä (oikeudenkäyntikulut, vahingonkorvaukset), kun taas uusi järjestö ottaa vastatakseen Elämäntapaliiton puhelin- ja tietoliikennesopimukset oikeuden päätöksen tai ennen yhdistymispäätöksiä tehdyn sovintosopimuksen mukaisina. Elämäntapaliitto varautui etukäteen mahdollisiin oikeusprosessin tai sovintoratkaisun seurauksena säilyviin markkinahintaa korkeampiin kustannuksiin henkilöstöratkaisuissaan jäädyttämällä yhden suunnittelija-kouluttajan tehtävän täyttämisen.

Yhdistymishankkeen aikataulusta

Kolmen ehkäisevän päihdetyön järjestön yhdistymistä on konkreettisesti valmisteltu vuoden 2010 ja 2011 aikana. Aiesopimus allekirjoitettiin lokakuussa 2010. Syksyn 2010 aikana työtä tehtiin lukuisissa **valmisteluryhmissä**, jossa uuden järjestön toimintaa pohjustettiin toisaalta kohderyhmien (lapset, nuoret, nuoret aikuiset, aikuiset), toisaalta jäsenjärjestöjen, henkilöstön, viestinnän ja vaikuttamisen sekä sisäisten palveluiden näkökulmasta. Prosessissa myös tarkasteltiin mm. konkreettisesti kolmen liiton taloutta ja sopimuksia sekä esimerkiksi liiton mahdollista ehkäisevän päihdetyön koordinaatoroolia.

Valmistelutyön pohjalta toiminnanjohtajat koostivat 10.–16.1.2011 esitystä uuden järjestön toimintaorganisaatiosta, toiminnan painopisteistä ja toimintaperiaatteista. Kolme järjestön hallitukset tarkastelivat tähänastista valmistelua ja evästivät jatkovalmistelua yhteistilaisuudessaan 19.1.2011. EOPH:n hallitus hyväksyi asiakirjat 9.3.2011 ja Elämäntapaliiton hallitus 18.3.2011. Terveys ry:n hallitus käsittelee asiaa 4.4.2011. Helmi-maaliskuussa järjestettiin alueilla kenttäkierros, jossa jäsenyhdistysten oli mahdollisuus saada tietoa yhdistymisestä ja vaikuttaa valmisteluun. Tavoitteena on, että uusi järjestö voisi aloittaa täysimääräisesti toimintansa vuoden 2012 alussa.

Elämäntapaliiton jäsenkunnassa osa jäsenyhdistyksistä piti aikataulua tarpeettoman kireänä ja toivoi, että valmisteluun voitaisiin ottaa lisää aikaa. Valmistelua ohjanneessa yhteistyötoimikunnassa on kuitenkin nähty, että lisää aika sinänsä ei ollut välttämätön itse valmistelutyön loppuunsaattamiseksi, joskin haasteena on ollut, miten aikataulun puitteissa kyetään riittävällä tavalla huolehtimaan myös keskusteluyhteydestä jäsenyhdistysten kanssa ja niiden riittävästä tiedonsaannista.

Päätöksentekoa varten ratkottavat asiat on kyetty ratkaisemaan kevään aikana, ja muilta osin yhdistymisen valmistelua voidaan jatkaa aina vuoden 2011 loppuun asti ja myös yhdistymisen jälkeen. Uuden yhdistyksen toiminnan käynnistyminen vuoden 2012 alusta edellyttää kuitenkin, että päätös yhdistymisestä kyetään tekemään jo kevätkaudella 2011. Tämä on tärkeää muiden muassa avustushakemusten valmisteluajataulun vuoksi.

Toiminta- ja taloussuunnittelun sykli puolestaan on perusteena sille, että yhdistymisen on perusteltua tapahtua nimenomaan kalenterivuoden alussa. Mahdollisen yhdistymisen viivästyttäminen vuoden 2013 alkuun puolestaan on koettu kohtuuttomaksi henkilöstön epävarmuuden pitkittymisen ja toiminnan, ja sen kehittämisen, näkökulmasta. Aikataulu kytkeytyy myös sosiaali- ja terveysalan keskusjärjestöjen fuusioitumiseen 2012 ja ehkäisevän päihdetyön koordinaativastuun ratkaisemiseen siinä yhteydessä.

Elämäntapaliiton vuosikokous hyväksyi yhdistymisen 16.4.2011. Elämä On Parasta Huumetta ry:n ylimääräinen yhdistyksen kokous hyväksyi yhdistymisen 23.5.2011 ja Terveys ry:n ylimääräinen yhdistyksen kokous 28.5.2011.

LIITE 3: Toimintaperiaateluonnos

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Toimintaympäristö

Päihteiden käyttö ja siihen liittyvät ongelmat koskettavat koko yhteiskuntaa. Hyvinvointimme on suurelta osin riippuvainen siitä, millaisia yhteiskunnallisia ratkaisuja päihdeongelmiin löydetään. Päihdehaitat ja sosiaaliset ongelmat ovat lisääntyneet ja ne kasautuvat sosioekonomiselta asemaltaan heikompiosaisille. Lakisääteisistä velvoitteistaan huolimatta yhteiskunta ei pysty vastaamaan ehkäisevän työn ja hoidon tarpeeseen.

Vaikuttavaa ehkäisevää työtä on yhteiskunnan kehittäminen tasa-arvoisemmaksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Hyvä sosiaali-, terveys- ja työllisyyspolitiikka ehkäisee päihdehaittoja. Yksittäiseen elintapaan ja terveyskäyttäytymiseen puuttuminen ei riitä, jos elinympäristö ohjaa vähemmän terveelliseen suuntaan ja mahdollisuudet terveyttä tukeviin valintoihin ovat vähäiset.

Ihmistä tulee ajatella kokonaisuutena fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden kautta. Kaikilla ihmisillä on oikeus saada terveyteensä, sosiaaliseen toimintakykyynsä ja hyvinvointiinsa vaikuttavaa tietoa, tukea ja apua riippumatta elämäntilanteesta tai henkilökohtaisista valinnoista.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry edistää yhteiskunnallista keskustelua päihteisiin liittyvistä kysymyksistä. Järjestön arvot sekä jäsenten ja kansalaisten osallisuus määrittelevät vaikuttamisen ja toiminnan sisällöt. EHYT ry:n toiminnan perusta on jäsenjärjestöjen paikallistasolla vapaaehtoisvoimin tekemä työ sekä järjestön henkilöstön osaaminen ja työpanos kansalaisten ja sidosryhmien keskuudessa.

EHYT ry edistää terveitä elämäntapoja, turvallisuutta ja raittiutta. Lähtökohtana on, etteivät päihteet kuulu työelämään, liikenteeseen, raskausaikaan, eivätkä lapsuuteen ja nuoruuteen. Lapsilla ja nuorilla on oikeus turvalliseen ja päihteettömään kasvuympäristöön jonka aikuinen mahdollistaa omilla valinnoillaan.

LIITE 4: Sääntöluonnos

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n toiminta:

1. EHYT ry edistää raittiita ja terveitä elämäntapoja.
2. EHYT ry ehkäisee ja vähentää päihdehaittoja sekä sosiaalisia ja riippuvuuksista aiheutuvia ongelmia.
3. EHYT ry edistää ihmisten terveyttä, sosiaalista tasa-arvoa ja toimintakykyä, hyvinvointia, liikenne-raittiutta sekä turvallisuutta.
4. EHYT ry toimii ehkäisevän päihdetyön kansalais-, asiantuntija- ja palvelujärjestönä.
5. EHYT ry vaikuttaa selviytymisongelmia aiheuttavien yhteiskunnallisten epäkohtien poistamiseksi.
6. EHYT ry luo jäsenilleen edellytyksiä toimia ihmisten elämänhallinnan vahvistamiseksi.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry vaikuttaa yhteiskuntaan elämänhallinta- ja päihdekysymyksissä sekä kehittää päihdealan keskinäistä yhteistyötä ja yhteistoimintaa muiden tahojen kanssa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi EHYT ry voi

- toteuttaa tiedotus-, koulutus- ja valistustoimintaa, julkaisutoimintaa sekä terveyskasvatusta
- täydentää ja tukea kuntien ja muiden julkisyhteisöjen työtä päihdehaittojen ehkäisemiseksi
- ylläpitää alueellista ja paikallista toimintaa
- ylläpitää kansainvälistä toimintaa ja yhteysverkostoja
- tuottaa jäsenpalveluna koulutusta, konsultointia, arviointia ja muita tukipalveluja erityisesti jäsentensä toiminnan tueksi
- toteuttaa vähäisessä määrin muita järjestön tarkoitusperiä edistäviä tehtäviä.

Toimintansa tukemiseksi EHYT ry voi

- myydä terveitä elämäntapoja edistäviä tarvikkeita ja materiaaleja
- omistaa osakkeita ja muita arvopapereita
- rakentaa, hallita ja omistaa kiinteistöjä
- harjoittaa kioski-, majoitus- ja ravitsemustoimintaa
- ylläpitää sosiaalista virkistystoimintaa sekä kurssi- ja retkeilypaikkoja
- vastaanottaa avustuksia, testamentteja ja muita lahjoituksia
- toimeenpanna arpajaisia, huvitilaisuuksia ja varainkeräystä.

Järjestön toimielimet ovat yhdistyksen kokous, valtuusto ja hallitus.

Lähteet

- Arminen, Olavi & Koponen, Jouni 1994. Ehkäisevä päihdetyö ja päihdehuollon palvelut ja hallinto kunnissa. Kuntaliitto, Helsinki.
- Avustusstrategia 2012–2015. RAY 2011. Suomen Graafiset Palvelut Oy.
- Fyhr, Ensio & Kuoppala, Erkki 1995. Raittiuslautakuntatyö. Tammi, Helsinki.
- Haatanen, Pekka 1992. Suomalaisen hyvinvointivaltion kehitys. Teoksessa Riihinen, Olavi (toim.): Sosiaalipolitiikka 2017. Näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja tulevaisuuteen. WSOY, Porvoo, Helsinki, Juva, 31–67.
- Holmila, Marja (toim.) 2002. Asuinalue ja päihdehaitat. Arviointitutkimus ehkäisevästä paikallistoiminnasta Tikkurilassa ja Myllypurossa. Stakes, Tutkimuksia 122, Helsinki.
- Inkeroinen, Tiia & Partanen, Airi, Työpapereita 7/2006. Päihdepalvelujen tila 2005. Stakes.
- Jääskeläinen, Marke & Österbeug, Esa 2013. Ehkäisevän päihdetyön rakenteet Itä-Suomen Aluehallintoviraston toimialueen kunnissa. Itä-Suomen aluehallintoviraston julkaisuja nro 16/2013.
- Kouluterveyskysely 2013. THL.
- Kuoppala, Erkki 1978. Kunnallinen raittiustoimi uudistuu. Sosiaalinen aikakauskirja 72 (5), 38–42.
- Mustalampi, Saini 2001. ”Rajat ovat rakkautta.” Kainuun lasten ja nuorten päihdetoimintastrategian toimeenpano kunnissa. Stakes, Aiheita 5/2001, Helsinki.
- Pajukoski, Marja 2000. Mitä ehkäistiin? Projektit ja ohjelmat paikallisen ehkäisevän sosiaalipolitiikan kehittämisvälineinä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2000:2, Helsinki.
- Piispa, Matti 1988. Onko raittiustyöstä mihinkään? Lehdistön kuvastimessa 1951–1984. Alkoholipolitiikka 53 (3), 139–145.
- Päihdetilastollinen vuosikirja 2012. Alkoholi ja huumeet. Suomen virallinen tilasto. THL.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma 2000–2003. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 1999:16. STM, Helsinki.
- Tilastoraportti 11/2013, Suomen virallinen tilasto, Alkoholijuomien kulutus. THL.
- Työryhmämuistio 1986:1. Raittiuslautakuntatyöryhmän muistio. STM, Helsinki.
- Työryhmämuistio 1990:18. Kunnallisen raittiustyön täydennyskoulutustyöryhmän muistio. STM, Helsinki.
- Warpenius, Katariina 2002. Kuka ottaisi vastuun? Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkoston perustamisen arviointi. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Raportteja 270/2002. Gummeruksen kirjapaino Oy.

Warpenius, Katariina, Holmila, Marja & Tigerstedt, Cristoffer (toim.) 2013. Alkoholi- ja päihdehaitat läheisille, muille ihmisille ja yhteiskunnalle. THL. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Wennberg, Mikko, Oosi, Olli, Alavuotunki, Kaisa & Soikkeli, Markku 2007. RAY:n avustaman ehkäisevän päihdetyön nykytilan arviointi. Yleisestä tiedon jakamisesta vuorovaikutukseen ja kokemuksellisuuteen. Avustustoimenraportteja 17/2007. 34, 36.